

Broj:
Sarajevo: 14.4.2016. godine

PRIMLJENO: 14-04-2016			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-02-1-		1145/16	

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
KOLEGIJU PREDSTAVNIČKOG DOMA
n/r predsjedavajućeg, g. Mladena Bosića

Predmet: *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine*

Poštovani,

Na osnovu čl. 104. i 105. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15), kao ovlašteni predlagači, dostavljamo **Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine**, radi razmatranja i usvajanja u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Predlažemo da se Prijedlog zakona razmatra u skladu s članom 133. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15 i 97/15), po hitnom postupku.

U prilogu Vam dostavljamo tekst Prijedloga zakona na bosanskom jeziku s obrazloženjem, te elektronsku verziju Prijedloga zakona.

S poštovanjem,

Poslanik SDP BiH
Mirsad Mešić

Poslanik DF - Željko Komšić
Damir Bećirović

PRIJEDLOG

Na osnovu člana IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na ___ . sjednici Predstavničkog doma, održanoj ___ .2016. godine i na ___ . sjednici Doma naroda, održanoj ___ .2016. godine, usvojila je

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA IZBORNOG ZAKONA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 32/10, 15/12 (*Odluka Ustavnog suda BiH br. U-9/09*), 11/13 (*Odluka Ustavnog suda BiH br.U-4/11*), 18/13 i 71/14), član 19.2. mijenja se i glasi:

„Član 19.2.

Gradsko vijeće čini 35 vijećnika, koji se biraju u izbornim jedinicama, u skladu s članom 19.4. ovog zakona.

Član 2.

Član 19.4. mijenja se i glasi:

„Član 19.4.

(1)Izborne jedinice u Gradu Mostaru čini šest gradskih područja i centralna zona. Gradska područja odgovaraju bivšim gradskim općinama, te zajedno sa centralnom zonom kao izbornom jedinicom obuhvataju teritoriju Grada Mostara u skladu sa stanjem područja prema katastarskim općinama rubnih dijelova na dan 1. januara 1991., modificiranu Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, potpisanim 14. decembra 1995. godine".

(2)Vijećnici se biraju na sljedeći način:

- a) iz centralne zone bira se jedan vijećnik;
- b) iz gradskih područja Mostar-Jug, Mostar Jugoistok i Mostar-Sjever biraju se po tri vijećnika;
- c) iz gradskih područja Mostar –Stari grad i Mostar-Zapad bira se po sedam vijećnika;
- d) iz gradskog područja Mostar- Jugozapad bira se 11 vijećnika.

(3) U Gradskom vijeću moraju biti zastupljena najmanje četiri vijećnika iz svakog konstitutivnog naroda i jedan iz reda "ostalih", s tim da nijedan konstitutivni narod, kao ni iz reda "ostalih", ne može imati više od 15 predstavnika u Gradskom vijeću.

Član 3.

Član 19.5. briše se.

Član 4.

Član 19.6. mijenja se i glasi:

„Član 19.6.

(1) Mandati koji se popunjavaju iz izbornih jedinica gradskih područja i centralne zone dodjeljuju se prema formuli utvrđenoj u članu 9.5. ovog zakona. Mandati se dodjeljuju pojedinačno, počevši od najviše rangiranog kandidata u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja, redoslijedom ka niže rangiranim kandidatima u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja, kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskog područja i centralne zone.

(2) Ako bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja i centralne zone vodila ka zastupljenosti jednog konstitutivnog naroda i/ili iz reda "ostalih" iznad kvote utvrđene članom 19.4. stav (3) ovog zakona, primjenjivat će se sljedeća metoda:

- a) mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu „ostalih“ koji je dobio najveći broj glasova na listi političke stranke, listi nezavisnih kandidata ili koaliciji kojima je mandat dodijeljen u skladu s članom 9.5. stav (1) ovog zakona. U slučaju dodjeljivanja mandata prema formuli iz člana 9.5. stav (1) ovog zakona nezavisnom kandidatu, primjenjivat će se tačka b) ovog stava;
- b) ako nema odgovarajućeg kandidata i odredbu iz tačke a) ovog stava nije moguće primijeniti, ili u slučaju dodjeljivanja mandata prema formuli iz člana 9.5. stav (1) ovog zakona nezavisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskog područja:
  - 1) političkoj stranci, listi nezavisnih kandidata ili koaliciji koja ima kandidata koji ne pripada odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu "ostalih", a preostao je na listi ili
  - 2) nezavisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripadaju odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu "ostalih" i imaju najveći sljedeći količnik, kako je to utvrđeno članom 9.5. ovog zakona.
- c) ako nema odgovarajućeg kandidata i odredbe iz tač. a) i b) ovog stava nije moguće primijeniti, mandat se prenosi na:
  - 1) političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili koaliciju koja ima odgovarajućeg kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena u skladu sa stavom (1) ovog člana; ili
  - 2) nezavisnog kandidata iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda "ostalih" koji se kandidirao za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji je dobio najveći količnik, kako je to utvrđeno članom 9.5. ovog zakona.“

Član 5.

Član 19.7. mijenja se i glasi:

„Član 19.7.

- (1) Gradonačelnika i dva dogradonačelnika Mostara neposredno biraju svi birači upisani u birački spisak na teritoriji Grada Mostara (svih izbornih jedinica).
- (2) Gradonačelnik i dva dogradonačelnika biraju se s jednog glasačkog listića na način da svaki birač može glasati samo za jednog kandidata.
- (3) Kandidat koji dobije najveći broj glasova je gradonačelnik Mostara, a sljedeća dva kandidata s najvećim brojem glasova su dogradonačelnici Mostara, uz uslov da gradonačelnik i dogradonačelnici ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda ili reda "ostalih".
- (4) Ukoliko na osnovu izbornog rezultata nije ispunjen uslov iz stava (3) ovog člana, mandat dogradonačelnika Mostara dodjeljuje se prvom sljedećem kandidatu s najvećim brojem osvojenih glasova koji dolazi iz preostalog konstitutivnog naroda ili iz reda "ostalih"."

Član 6.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH”.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu IV. 4.a) Ustava BiH, prema kojem je Parlamentarna skupština BiH nadležna za donošenje zakona potrebnih za provođenje odluka Predsjedništva BiH ili za provođenje funkcija Skupštine prema Ustavu. Ustavni osnov je nesporan, jer je riječ o izmjenama i dopunama postojećeg Izbornog zakona BiH.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Grad Mostar je bez funkcionalnog Gradskog vijeća već više od dvije godine, a nepostojanje potpuno funkcionalnih institucija ima direktne, negativne i sve dugotrajnije posljedice i uticaj na život građana Mostara

U skladu s postojećim ustavnim okvirom, neophodno je bilo pristupiti pronalaženju načina izmjene Izbornog zakona BiH, koji će imati podršku pripadnika svih naroda u Mostaru.

Ustavni sud BiH je svojom odlukom iz 2010. godine zadužio Parlamentarnu skupštinu BiH da izvrši izmjene Izbornog zakona BiH, u skladu s njegovom odlukom. Ova odluka, prema odredbama Ustava BiH, konačna je i obavezujuća te mora biti provedena. Parlamentarna skupština BiH ima, dakle, zakonsku obavezu da usvoji izmjene Izbornog zakona BiH potrebne da se održe izbori u Mostaru u isto vrijeme kada se budu održavali i lokalni izbori za sve općine i gradove u BiH.

Nadalje, naglašen je i ključni princip da Mostar mora ostati jedinstvena, koherentna, multietnička jedinica lokalne samouprave, sa izvjesnim ovlaštenjima/administracijom ispod nivoa grada.

Ovogodišnji izbori, formiranje gradskog vijeća i izbor gradonačelnika i dva dogradonačelnika u velikoj mjeri bi doprinijeli stabilizaciji situacije za građane Mostara. To bi omogućilo usvajanje budžeta u skladu s adekvatnim procedurama i omogućilo bi gradskim područjima puni pristup sredstvima. To bi također postavilo osnovu za ekonomski razvoj i stvaranje radnih mjesta u gradu, što je zaustavljeno zbog nepostojanja funkcionalnog gradskog vijeća.

III. PRINCIPI PREDLOŽENOG ZAKONA

Osnovni principi predloženog zakona odnose se, prije svega, na poštivanje ljudskih prava, na nediskriminacije i u konačnici na pokušaj provođenja presude Ustavnog suda BiH, br. *U-9/09*.

IV. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH RJEŠENJA

Članom 1. predviđa se da Gradsko vijeće čini 35 vijećnika, koji se biraju u izbornim jedinicama, propisanim u članu 2. ovog zakona, odnosno članu 19.4. Izbornog zakona BiH.

Članom 2. propisuje se da izborne jedinice u Gradu Mostaru čini šest gradskih područja i centralna zona, koje odgovaraju bivšim gradskim općinama i zajedno sa centralnom zonom obuhvataju teritoriju Grada Mostara, u skladu sa stanjem područja prema katastarskim

općinama rubnih dijelova na dan 1. januara 1991., modificiranu Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini. Također, propisuje se broj vijećnika koji se biraju iz gradskih područja i centralne zone. Ovim rješenjem otklanja se diskriminacija utvrđena Odlukom Ustavnog suda BiH po kojoj je nedopustivo da se u gradsko vijeće bira isti broj vijećnika iz gradskih područja neovisno o broju stanovnika, tj. glasača s tog područja. Nepravilnost je otklonjena na način da se iz izborne jedinice do 5.000 birača bira jedan vijećnik, iz izborne jedinice od 5.000 do 10.000 birača biraju se tri vijećnika, iz izborne jedinice od 15.000 do 20.000 birača bira se sedam vijećnika, a iz izborne jedinice iznad 25.000 birača bira se 11 vijećnika, čime je iznivelirana vrijednost glasa birača na teritoriji Grada Mostara te omogućen proporcionalan nacionalni sastav Gradskog vijeća uz propisani nacionalni maksimum i minimum (jedan narod može imati maksimalno 15 vijećnika, a minimalno četiri, a oni iz reda „ostalih“ minimum jednog vijećnika u gradskom vijeću).

Članom 3. predviđa se brisanje postojećeg člana 19.5.

Članom 4. detaljno se propisuje način dodjele mandata u gradskom vijeću, kako bi bili ispunjeni uslovi propisani članom 2. ovog zakona, odnosno članom 19.4. Izbornog zakona.

Članom 5. predviđa se izbor gradonačelnika i dogradonačelnika, te uslovi koji moraju biti ispunjeni tom prilikom. Preciznije, propisuje se da gradonačelnika i dva dogradonačelnika neposredno biraju svi birači upisani u birački spisak na teritoriji Grada Mostara, odnosno svih izbornih jedinica i da se biraju s jednog glasačkog listića na način da svaki birač može glasati samo za jednog kandidata. Kandidat koji dobije najveći broj glasova je gradonačelnik Mostara, a sljedeća dva kandidata s najvećim brojem glasova su dogradonačelnici Mostara, uz uslov da gradonačelnik i dogradonačelnici ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda ili reda „ostalih“. Također, detaljno se precizira i kome se dodjeljuje mandat za dogradonačelnika, u slučaju da uslov o pripadnosti konstitutivnim narodima, odnosno „ostalim“, nije ispunjen.

Članom 6. previđa se stupanje na snagu Zakona.

V. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PROVOĐENJE OVOG ZAKONA

Za provođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna finansijska sredstva iz budžeta institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

Pregled odredbi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine koje se mijenjaju i dopunjuju

(Rješenjem Ustavnog suda BiH objavljenom u Službenom glasniku BiH broj: 15/12 od 27.02.2012. godine odredbe člana 19.2 stav (1) i (3) Izbornog zakona BiH prestale su da važe od 28.02.2012. godine; Rješenjem Ustavnog suda BiH objavljenom u Službenom glasniku BiH broj: 15/12 od 27.02.2012. godine odredbe člana 19.4 stav (2) do (8) Izbornog zakona BiH prestale su da važe od 28.02.2012. godine)

Član 19.2

- (1) U sastav Gradskog vijeća ulazi 35 članova. Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u gradskoj izbornoj jedinici i izbornim jedinicama gradskog područja, na način utvrđen u članu 19.4 ovog Zakona.
- (2) "Gradska izborna jedinica" u smislu stava (1) ovog člana obuhvata cijelo područje Grada definirano u članu 5. Statuta Grada Mostara.
- (3) "Izborne jedinice gradskog područja" u smislu stava (1) ovog člana su bivše gradske općine kako je to definirano članom 7. i 15. Statuta Grada Mostara.

Član 19.4

- (1) 17 vijećnika se bira iz gradske izborne jedinice. Minimalno četiri vijećnika iz svakog od konstitutivnih naroda i jedan vijećnik kao pripadnik iz reda ostalih se bira iz gradske izborne jedinice.
- (2) Tri vijećnika se biraju iz svake od 6 izbornih jedinica gradskog područja.
- (3) Izborna jedinica gradskog područja 1 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Sjever.
- (4) Izborna jedinica gradskog područja 2 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Stari Grad.
- (5) Izborna jedinica gradskog područja 3 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugoistok.
- (6) Izborna jedinica gradskog područja 4 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jug.
- (7) Izborna jedinica gradskog područja 5 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugozapad.
- (8) Izborna jedinica gradskog područja 6 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Zapad.
- (9) Nijedan od konstitutivnih naroda niti iz grupe "ostalih" ne mogu imati više od 15 svojih predstavnika u Gradskom vijeću.

Član 19.6

(1) Mandati koji se popunjavaju iz izbornih jedinica gradskih područja nakon toga se dodjeljuju prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 ovog Zakona. Mandati se dodjeljuju pojedinačno počevši sa najviše rangiranim kandidatom u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja i nastavlja se na sličan način kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskog područja. Redoslijed popunjavanja mandata dodjeljenih svakoj izbornoj jedinici gradskog područja za svaki od tri uzastopna koraka određuje se žrijebanjem. Žrijebanje organizuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Ukoliko bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja vodila ka zastupljenosti jednog konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih preko kvote koja je utvrđena prema članu 19.4 stav (4) ovog Zakona, primjenjivat će se sljedeći metod:

a) Mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je dobio najveći broj glasova na listi političke stranke, liste nezavisnih kandidata ili koalicije kojima je mandat dodijeljen u skladu sa članom 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, primjenjivat će se tačka b) ovog člana.

b) Ako takav kandidat ne postoji ili ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav 1. ovog zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskog područja ili:

1) političkoj stranci, listi nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima kandidata koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je preostao na listi;

ili

2) nezavisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripada/ju datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji imaju najveći sljedeći količnik kao što je to utvrđeno u članu 9.5 ovog Zakona.

c) Ako ne postoji takav kandidat u skladu sa tačkom a) i b) ovog člana, mandat odnosno mandati se prenose na:

1) političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima takvog kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena u skladu sa članom 19.6 ovog Zakona

ili

2) nezavisnog kandidata iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji se kandidovao za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji je dobio najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

Izuzetno od odredaba člana 13.7 ovog Zakona, gradonačelnik Grada Mostara se bira indirektno u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

značajno odstupaju od demokratskih načela garantiranih odgovarajućim međunarodnim dokumentima, koji se na temelju Ustava BiH primjenjuju u Bosni i Hercegovini i da su u suprotnosti s članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi s članom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

4. Dalje, smatram da je ovakva odluka Ustavnog suda u kontradikciji s odlukom većine sudija u dijelu u kojem su utvrđene povrede ostalih pobijanih odredbi Izbornog zakona BiH i Statuta Grada Mostara. Iako sam se složila s odlukom većine sudija, u dijelu u kojem su utvrđene povrede ostalih pobijanih odredbi, smatram da će odluka Ustavnog suda u ovom dijelu biti teško provediva i realno neće imati nikakav praktični značaj, zbog ostavljanja na pravnoj snazi odredaba Izbornog zakona BiH i Statuta Grada Mostara kojim je propisan gornji limit zastupljenosti konstitutivnih naroda u Gradskom vijeću Grada Mostara.

IZDVOJENO MIŠLJENJE O DJELIMIČNOM NESLAGANJU SUDIJE ČEMANA

Na osnovu člana 41. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 60/05, 64/08 i 51/09), izdvajam mišljenje-djelimično neslaganje s odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o meritumu, u predmetu broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine.

Prije svega želim naglasiti da sam saglasan s odlučjenjem i obrazloženjem u st. 8, 9. i 10. dispozitiva odluke (u identifikaciji imati u vidu stvarni nenumerisani redosljed).

Ustavni sud je, naime, odbijajući odlučenje iz st. 8. i 9. pored ostaloga, obrazložio zaključujući u tački 71. obrazloženja ".... da poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina, a posebno Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno da se pristupi političkoj organizaciji Grada Mostara na osnovima ustanovljenim 2003. godine. Primjenjujući test proporcionalnosti, Ustavni sud zaključuje da osporene mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovila Komisija u svom izvještaju iz decembra 2003. godine, i dalje ostaju naročito nesavladive. Mjere služe zakonitom cilju tako što postavljaju strukturu podjele vlasti za koju se razumno nadati da će postepeno poboljšati kvalitet političkih procesa u gradu. One su razumno povezane sa zakonitim ciljem. Njihov rezultat može biti takav da Gradsko vijeće može biti uspostavljeno na način koji tačno ne odražava izraženo mišljenje biračkog tijela na izborima, a to je značajan nedostatak u pogledu demokratskog legitimiteta sistema. U svakom slučaju, prema oskudnim informacijama koje su trenutno dostupne, ne može se reći da će učinak vjerovatno biti neproporcionalan važnosti cilja."

Za razliku od većine, smatram da iz istih, gore navedenih razloga, "političku organizaciju Grada Mostara" još uvijek ne treba mijenjati. Ustavni sud je imao osnova i za sporne odredbe Izbornog zakona BiH kao i Statuta Grada Mostara iz st. 1-5. dispozitiva odluke (u identifikaciji imati u vidu stvarni nenumerisani redosljed) utvrditi da nisu u neskladu, odnosno da su u skladu s odgovarajućim odredbama Ustava BiH u vezi s određenim odredbama Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Naime, iako bi, naravno, kada promjene nabolje i objektivni pokazatelji to potvrde bilo sasvim razumno, čak i obavezno, izvršiti određene korekcije u legislativi uključivo i lokalni nivo (možda čak i onako kako to predlaže za ocjenu ustavnosti navodi), ja još uvijek ne vidim da je realno došlo do promjena koje bi već sada nalagale bilo kakvu izmjenu spornih zakonskih i statutarnih odredaba zato što, navodno, nisu u skladu s Ustavom odnosno Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima. Ustavni sud je, naime, u tački 70. obrazlažući zašto ne smatra obaveznim da u konkretnom predmetu zaustave identičan pristup kao što je to Evropski sud u predmetu Sejdić i Finci, zaključio da "Ustavni sud mora uzeti u obzir svoje vlastito znanje i razumijevanje situacije u Bosni i Hercegovini. Budući da je mnogo bliži i upućeniji u društvene i političke uslove života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu nego što je to slučaj s Evropskim sudom, Ustavni sud je u boljoj poziciji od Evropskog suda da procijeni

opravdanje za postupanje ili pravila koja, ako nisu opravdana, dovode do neustavne diskriminacije."

Držim da je ovakvim pristupom ispoljen kreativan pristup većine u Ustavnom sudu, koji i ja podržavam, u identifikaciji konkretnih uslova i okolnosti u Gradu Mostaru (ranije i u vrijeme odlučanja) te interpretaciji ustavnoga teksta i međunarodnih dokumenata iz oblasti ljudskih prava koji su njegov sastavni dio. Ovakav pristup, po mome mišljenju, istovremeno korespondira s praksom Evropskoga suda i "društvenim i političkim uslovima života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu" koje treba uzeti u obzir prilikom donošenja odluke i u konkretnom slučaju.

Iako "društveni i politički uslovi života u Bosni i Hercegovini", pa i Gradu Mostaru kao takvi nisu primarno ili uopće "pravna kategorija", oni objektivno (imajući u vidu metodologiju razumijevanja i tumačenja prava garantovanih Evropskom konvencijom od strane Evropskog suda) predstavljaju podlogu za razumijevanje stvarnog kapaciteta i domašaja odredaba Ustava BiH odnosno međunarodnih sporazuma na koje se podnosioc zahtjeva pozvao.

Dakle i u slučaju odbijajućeg odlučanja u tačkama 1-5, prema mome mišljenju, ne bi se moglo reći da bi u ovome trenutku učinak bio neproporcionalan važnosti cilja ugrađenog u paket propisa na državnom, entitetskom i lokalnom nivou kojim je uređena politička organizacija Grada Mostara.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u predmetu broj U 9/09, rješavajući zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 17. stavak 1. tačka 1, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. 2. i 3. i članka 63. st. 1. i 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miroslav Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
David Feldman, sudac
Mirsad Čeman, sudac

na sjednici održanoj 26. studenoga 2010. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti odredbi članka 19.4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) i članka 17. Statuta Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04).

Utvrđuje se da članak 19.4. stavak 2. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) i članak 17. Statuta Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04) u dijelu u kojem glasi: "U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika" nisu sukladni članku 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji je sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe članka 19.2. st. 1. i 3, te članka 19.4. st. 2. do 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) i članka 17. stavak 1. Statuta Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04) u dijelu koji glasi: "U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika" nisu sukladni članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da izmijeni i dopuni neustavne odredbe Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sukladno ovoj odluci u roku od šest mjeseci nakon

objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Utvrđuje se da članak 7. st. 1. i 3, članak 15. stavak 2, članak 17. stavak 1. i članak 38. stavak 1. Statuta Grada Mostara nisu sukladni članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Nalazi se Gradskom vijeću Grada Mostara da obavijesti Ustavni sud o koracima koje će poduzeti kako bi se uskladio Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca nakon objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" i amandmana koje je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine kako bi uskladila Izborni zakon Bosne i Hercegovine s Ustavom Bosne i Hercegovine sukladno ovoj odluci.

Do tada se dalji postupak po zahtjevu Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti odredbi članka 7. st. 1. i 3, članka 15. stavak 2, članka 17. stavak 1. i članka 38. stavak 1. Statuta Grada Mostara odlaže.

Odbija se kao neutemeljen zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 19.4. st. 1. i 9. i 19.7. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odredbe članka VI.C. stavak 7. Amandmana CI na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 9/04) i odredbe čl. 7. st. 2. i 3, čl. 15. stavak 1, čl. 16, 17. st. 2. i 3, članak 38. st. 2, 3. i 4, čl. 44. i 45. Statuta Grada Mostara.

Utvrđuje se da su odredbe članka 19.4. st. 1. i 9, te članka 19.7. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odredba članka VI.C. stavak 7. Amandmana CI na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, preostale odredbe čl. 7. i 15, članak 16, preostale odredbe čl. 17. i 38, te čl. 44. i 45. Statuta Grada Mostara sukladno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti stavka 1. uvodnog dijela i stavka 2. Odluke Visokog predstavnika kojom se proglašava Statut Grada Mostara, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Klub izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) je 16. rujna 2009. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6. i 19.7. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08; u daljnjem tekstu: Izborni zakon), odredbi članka VI.C. st. 4. i 7. Amandmana CI na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 9/04; u daljnjem tekstu: Ustav FBiH), stavka 1. uvodnog općeg dijela i stavka 2. Odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu kojom se proglašava Statut Grada Mostara i odredbi čl. 7, 15, 16, 17, 38, 44. i 45. Statuta Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04; u daljnjem tekstu: Statut).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine je 1. prosinca 2009. godine zatraženo da dostave odgovor na zahtjev.

3. Na temelju članka 15. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu je 7. prosinca 2009. godine zatraženo da dostavi stručno pisano mišljenje u svezi s predmetnim zahtjevom.

4. Zastupnički dom je 14. prosinca 2009. godine dostavio odgovor na zahtjev, a Dom naroda 28. prosinca 2009. godine.

5. Ured Visokog predstavnika je 30. prosinca 2009. godine dostavio pisano stručno mišljenje u svezi s predmetnim zahtjevom.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na zahtjev su dostavljeni podnositelju zahtjeva 4. siječnja 2010. godine.

7. Na Plenarnoj sjednici održanoj 28. i 29. svibnja 2010. godine Ustavni sud je odlučio da održi javnu raspravu u ovom predmetu. Javna rasprava je održana 24. rujna 2010. godine. Nakon rasprave, Venecijansko povjerenstvo (Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava) je kao *amicus curiae* podnijelo svoje mišljenje, koje je proslijedeno stranama.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

8. Podnositelj zahtjeva smatra da osporene odredbe Izbornog zakona, Ustava FBiH i Statuta nisu sukladne članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (1966) (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt) i opcijom protokolima (1966. i 1989) u svezi s člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju (podnositelj zahtjeva se poziva na Međunarodni pakt, što je očevidna omaška), te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, koje čine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks I na Ustav Bosne i Hercegovine).

9. Podnositelj zahtjeva smatra kako je stavak 1. uvodnog općeg dijela Odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: Visoki predstavnik), kojom se proglašava Statut Grada Mostara, oprečan odredbi članka II/1. Ustava Bosne i Hercegovine jer se uvođenjem načela nejednakog tretmana jedinica lokalne samouprave i njezinih građana, u usporedbi s drugim jedinicama lokalne samouprave i njihovim građanima, ne može postići najviša razina ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, podnositelj zahtjeva smatra kako je nametanje Statuta nedemokratski čin, te da je stavak 2. Odluke Visokog predstavnika koji glasi: "Statut je na snazi na privremenom osnovu dok ga ne usvoji Gradsko vijeće Grada Mostara u odgovarajućoj formi bez izmjena i dopuna i bez dodatnih uvjeta" oprečan odredbi članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

10. Dalje, podnositelj zahtjeva smatra kako je odredbama članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta, kojima je propisan donji i gornji limit zastupljenosti zastupnika u Gradskom vijeću iz reda svakoga od konstitutivnih naroda, diskriminiran hrvatski narod. Naime, podnositelj zahtjeva navodi kako propisivanje donjeg limita zastupljenosti u Gradskom vijeću, kao privilegija koja je u konkretnom slučaju data srpskom narodu kao najmalobrojnijem narodu u Mostaru, te gornjeg limita zastupljenosti, kao određenog ograničenja za većinski narod, bez obzira na rezultate izbora, nije propisana nijednim aktom kao privilegija za hrvatski narod, niti kao ograničenje za srpski i bošnjački narod u gradovima gdje oni predstavljaju većinski narod.

11. Podnositelj zahtjeva smatra kako je odredbama članka 19.4. stavak 2. Izbornog zakona i odredbama članka 17. stavak 1. Statuta, kojima je propisano da se po tri vijećnika biraju iz svake od šest izbornih jedinica gradskog područja, prekršeno temeljno načelo Izbornog zakona po kojemu se pri određivanju područja izbornih jedinica mora voditi računa da izborne jedinice imaju podjednak broj glasača. U svezi s tim, podnositelj zahtjeva navodi kako izborna jedinica Mostar Jugozapad ima oko četiri puta više glasača od izborne jedinice Mostar Jugostok, a da se u obje izborne jedinice bira isti broj vijećnika.

12. Podnositelj zahtjeva smatra kako su odredbama članka 19.2. st. 1. i 3. i članka 19.4. stavak 2. Izbornog zakona i odredbama čl. 15. i 17. stavak 1. u svezi s čl. 5. i 7. Statuta diskriminirani građani bivše Središnje zone u odnosu na građane koji žive u nekom od šest gradskih područja. Naime, podnositelj zahtjeva navodi kako je pobijanim odredbama propisano da na području Grada kao jedne izborne jedinice biraju 17 vijećnika svi građani Mostara, dok preostalih 18 vijećnika biraju samo građani

Šest gradskih područja, dok je građanima bivše Središnje zone onemogućeno da i oni biraju svoje zastupnike u Gradsko vijeće.

13. Također, podnositelj zahtjeva smatra kako su odredbama članka 38. Statuta, kojima je propisano da se za svako od gradskih područja uspostavlja po jedno povjerenstvo u čiji sastav ulaze po tri gradska vijećnika izabrana s teritorija relevantnog gradskog područja, diskriminirani građani bivše Središnje zone. Podnositelj zahtjeva navodi kako povjerenstva za gradska područja odlučuju o donošenju odluke o raspodjeli prihoda temeljem dodijeljenog građevinskog zemljišta i raspisivanju referenduma sukladno članku 33. Statuta, te kako građani bivše Središnje zone nisu u mogućnosti odlučivati o tim pitanjima jer ne pripadaju nijednom od gradskih područja. Pored toga, podnositelj zahtjeva smatra kako su pobijanim odredbama dovedeni u neravnopravan položaj i gradski vijećnici međusobno, jer vijećnici koji su izabrani u gradskoj izbornoj jedinici nisu u mogućnosti biti birani u povjerenstvo Gradskog vijeća za konkretno gradsko područje, te samim tim odlučivati o naprijed navedenim pitanjima.

14. Dalje, podnositelj zahtjeva smatra kako su odredbe članka 19.7. Izbornog zakona, odredbe članka VI.C. stavak 7. Amandmana na Ustav FBiH i odredbe čl. 44. i 45. Statuta, kojima je propisano da za gradonačelnika mogu biti izabrani samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće i da gradonačelnika biraju i smjenjuju vijećnici Gradskog vijeća, diskriminirajuće za sve građane Grada Mostara. Naime, podnositelj zahtjeva navodi kako je točkom 3) Amandmana CIV na Ustav FBiH i odgovarajućim odredbama Izbornog zakona propisano da načelnike i gradonačelnike biraju građani na neposrednim i tajnim izborima, te da je točkom 2) Amandmana CI na Ustav FBiH propisano da "Grad Mostar ima nadležnosti općine". Pri tome, podnositelj zahtjeva ističe da u svim općinama i Gradu Banjaluci građani neposredno sudjeluju u izboru načelnika i gradonačelnika, iz čega proizilazi da građani Mostara nemaju ista prava kao građani Grada Banjaluke. Također, podnositelj zahtjeva navodi kako su pobijanim odredbama posebice diskriminirani građani bivše Središnje zone, koji zbog načina izbora vijećnika u Gradsko vijeće mogu doći u situaciju da nemaju mogućnost biti birani za gradonačelnika.

b) Odgovor na zahtjev

15. U odgovoru na zahtjev Zastupnički dom je naveo kako je Ustavopravno povjerenstvo Zastupničkog doma na 87. sjednici održanoj 14. prosinca 2009. godine razmatralo predmetni zahtjev i kako nakon rasprave s tri glasa "za", tri glasa "protiv" i bez glasova "suzdržan" ne podržava zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine.

16. U odgovoru na zahtjev Dom naroda je naveo kako je Ustavopravno povjerenstvo Doma naroda na 48. sjednici održanoj 23. prosinca 2009. godine razmatralo predmetni zahtjev i kako, nakon rasprave s tri glasa "za", bez glasova "protiv" i s dva glasa "suzdržan", bez glasova sva tri konstitutivna naroda, ne podržava zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine.

c) Mišljenje Visokog predstavnika u svojstvu *amicus curiae*.

17. U svezi s pobijanim odredbama čl. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4. i 19.5. Izbornog zakona, članka VI.C. stavak 4. Amandmana CI na Ustav FBiH i čl. 7, 15, 16. i 17. Statuta, Visoki predstavnik je u pisanom stručnom mišljenju, prije svega, naveo kako članak 3. Protokola broj 1 uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine uređuje postupak za uvjete dopustivosti za zastupnike pred Komitetom za ljudska prava Ujedinjenih naroda, te kako se ovi uvjeti ne primjenjuju pred Ustavnim sudom. Visoki predstavnik je naveo kako, ako se radi o grešci i ako su podnositelji zahtjeva pod navedenim podrazumijevali članak 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, navedeni članak nije primjenjiv u konkretnom slučaju, pošto se taj članak ne primjenjuje na izbore za tijela lokalne vlasti koja ne vrše zakonodavne ovlasti već vrše regulacijske ovlasti koje im je delegirao Parlament. Ukoliko bi podnositelji zahtjeva ostali pri tvrdnji kako je članak 14. Evropske konvencije primjenjiv u svezi s člankom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Visoki predstavnik je naveo kako je Europski sud za ljudska prava jasno utvrdio da se iz kombinacije ovih odredbi ne može izvesti pravo kako svi glasovi imaju jednaku težinu. Što se tiče tvrdnji podnositelja zahtjeva u svezi s člankom 25.

Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Visoki predstavnik se pozvao na Opći komentar Komiteta za ljudska prava UN u kojemu je navedeno kako bilo kakva ograničenja prava iz članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima "trebaju biti utemeljena na objektivnim i razumnim kriterijima". Naime, Visoki predstavnik je naveo kako načelo "jedna osoba, jedan glas" i načelo da svi glasovi imaju jednaku težinu nije apsolutno pravo i da ograničenje tog prava može biti opravdano na temelju objektivnih i razumnih kriterija. U svezi s tim je naveo kako je izborni sustav u Gradu Mostaru opravdan kada se u obzir uzmu ciljevi koji se žele postići tim sustavom i historijat Grada. Naveo je kako se, pri procjenjivanju opravdanosti u ovome slučaju, mora uzeti u obzir složena historija provedbe mira u Mostaru i važnost uloge koju Mostar ima u širem kontekstu provedbe mira u Federaciji i cijeloj državi. Visoki predstavnik smatra kako su poštovanje jednakosti konstitutivnih naroda i stvaranje učinkovitoga mehanizmu podjele vlasti koji sprečava da bilo koji narod ima većinsku kontrolu u Gradskom vijeću legitimni ciljevi koji se žele postići pobijanim odredbama Statuta, Izbornog zakona i Ustava FBiH. Također, smatra kako postoji razumno razmjern odnos između uporabljenih sredstava i cilja koji se želi postići.

18. U svezi s pobijanim odredbama članka 38. Statuta, Visoki predstavnik smatra kako ni Ustav Bosne i Hercegovine, ni Ustav FBiH, kao ni međunarodni instrumenti koje navodi podnositelj zahtjeva ne garantiraju "pravo građana da budu birani ili da učestvuju u procesu donošenja odluka u okviru komisija Gradskog vijeća".

19. U svezi s pobijanim odredbama članka 19.7. Izbornog zakona, članka VI.C. stavak 7. Amandmana CI na Ustav FBiH i čl. 44. i 45. Statuta, Visoki predstavnik smatra da ni Ustav Bosne i Hercegovine, ni Ustav FBiH, kao ni međunarodni instrumenti koje navodi podnositelj zahtjeva ne zahtijevaju primjenu jedinstvenog sustava izbora/smjene gradonačelnika/načelnika općina na području cijele Bosne i Hercegovine. Naveo je kako vlasti u Bosni i Hercegovini uživaju široku slobodu procjene glede utvrđivanja bilo neposrednog ili posrednog sustava izbora i/ili smjene gradonačelnika i općinskih načelnika. Dalje, kako Ustav FBiH predviđa mogućnost bilo neposrednog ili posrednog izbora i smjene s dužnosti načelnika općina/gradonačelnika u Bosni i Hercegovini. Također, da se izbor i smjena gradonačelnika Sarajeva, Istočnog Sarajeva i Brčko distrikta vrši na posredan način, kao što je to slučaj i s Gradom Mostarom.

d) Mišljenje Venecijanskog povjerenstva u svojstvu *amicus curiae*

20. Venecijansko povjerenstvo je naveo kako odredbe čl. 19.4. i 19.6. Izbornog zakona, koje reguliraju izbor Gradskog vijeća, odstupaju od načela jednake težine svakoga glasa jer uspostavljaju minimalni i maksimalni prag zastupljenosti tri konstitutivna naroda i Ostalih. Venecijansko povjerenstvo je naveo kako te odredbe garantiraju zastupljenost svih konstitutivnih naroda i Ostalih, te sprečavaju dominaciju jednog konstitutivnog naroda ili Ostalih u Gradskom vijeću. U svezi s tim, Venecijansko povjerenstvo je naveo da je prigodom ocjenjivanja odnosnih odredaba odlučujuće može li se ograničenje načela jednake težine glasa smatrati razumnim i utemeljenim na objektivnim kriterijima prema utvrđenim načelima Evropskog suda za ljudska prava i Komiteta za ljudska prava UN-a. Venecijansko povjerenstvo je istaknulo kako je u svome mišljenju o Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine iz 2001. godine naveo "da je raspodjela radnih mjesta u državnim organima između konstitutivnih naroda bila centralni element Dejtonskog sporazuma koji je omogućio mir u Bosni i Hercegovini, te da je u tom smislu teško opovrgnuti zakonitost normi koje bi mogle biti problematične s gledišta nediskriminacije, ali neophodne da se postigne mir i stabilnost". Venecijansko povjerenstvo je istaknulo "da, iako se situacija u Bosni i Hercegovini razvijala u pozitivnom smislu, i dalje ostaju okolnosti koje zahtijevaju politički sistem koji nije prosti odraz pravila većine, već koji garantuje raspodjelu vlasti i poziciju među nacionalnim skupinama, te da pokušaji da se izrade izborna pravila koja omogućavaju odgovarajuću zastupljenost za razne skupine i dalje ostaju zakoniti".

21. Dalje, Venecijansko povjerenstvo je ukazalo na Odluku Ustavnog suda broj U 4/05, koja se tiče izbornog sustava Grada

Sarajeva, u kojoj je Ustavni sud naveo "da je neophodno da sva tri konstitutivna naroda dobiju minimum garancija za učesće u Gradskom vijeću bez obzira na izborne rezultate, budući da je to jedini način da se ispoštuje princip konstitutivnosti naroda na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine". Također, Venecijansko povjerenstvo je ukazalo na treću djelomičnu odluku Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98 u kojoj je Ustavni sud naveo "da dosljedna primjena demokratskog principa - jedan birač jedan glas, u postojećim političkim prilikama u Bosni i Hercegovini, nosi rizik stvaranja jednonacionalne vlasti izabrane u područjima u kojima je jedan konstitutivan narod u većini". Imajući u vidu navedeno, Venecijansko povjerenstvo je navelo kako, prema općim prilikama u Bosni i Hercegovini i specifičnim okolnostima u Mostaru, garantiranje zastupljenosti u izabranim tijelima svih konstitutivnih naroda i ostalih, kao i sprečavanje bilo koje skupine da dominira u takvim tijelima, ostaje zakonit cilj, iako bi se razvoj trebao kretati u smislu sustava koji daje veću težinu izbornim rezultatima. Pri tome, Venecijansko povjerenstvo je istaknulo da su slična rješenja usvojena za Grad Sarajevo (kao što slijedi iz Odluke U 4/05), kao i u drugim europskim gradovima sa sličnim kontekstima multinacionalnog ili multijezičnog sastava (npr. u Belgiji). Po mišljenju Venecijanskog povjerenstva, odstupanja od načela jednake težine svakog glasa proporcionalna su zakonitom cilju kojemu se teži i ispunjavaju kriterij razumnosti i objektivnosti kako se to zahtijeva Protokolom broj 12 uz Evropsku konvenciju, člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Općim komentarom Komiteta za ljudska prava UN-a. Također, Venecijansko povjerenstvo je navelo kako to važi i za odredbe o ustroju i sastavu povjerenstva Gradskog vijeća koji slijede isti kriterij.

22. Glede bivše Središnje zone, Venecijansko povjerenstvo je navelo da građani bivše Središnje zone, za razliku od građana koji žive u bilo kojem od šest gradskih područja, glasuju samo za 17 vijećnika koji se biraju u izbornoj jedinici na razini Grada, ali ne i za 18 vijećnika koji se biraju na razini gradskih područja kao izbornih jedinica. Venecijansko povjerenstvo je istaknulo kako iz navedenoga proizlazi da su biračka prava građana bivše Središnje zone manja od onih koja imaju ostali građani Mostara, te da je osnova za takvo drugačije postupanje čisto geografske prirode. U svezi s tim, Venecijansko povjerenstvo je navelo kako nije obaviješteno o bilo kakvim posebnim razlozima za takvo postupanje, tako da u nedostatku razumnog i objektivnog opravdanja ta razlika u postupanju djeluje diskriminacijski i predstavlja kršenje Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Također, Venecijansko povjerenstvo je navelo da Gradsko vijeće ima neposrednu i veliku moć u odnosu na Središnju zonu u oblastima (raspodjela prihoda ostvarenih iz naknada temeljem dodjele zemljišta u sklopu bivše Središnje zone) koja su u gradskim područjima u nadležnosti povjerenstva Gradskog vijeća. Venecijansko povjerenstvo smatra kako su na taj način građani bivše Središnje zone na diskriminirajući način lišeni prava da samostalno i u svome interesu reguliraju i upravljaju dijelom javnih pitanja, a da za to ne postoji nikakvo posebno i objektivno opravdanje, te da je stoga došlo do kršenja Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

23. Glede izbora gradonačelnika, Venecijansko povjerenstvo je navelo kako se ni Ustav Bosne i Hercegovine, niti međunarodni instrumenti na koje se podnositelj zahtjeva poziva, ne bave izborom gradonačelnika, ali kako pružaju mogućnost neposrednog i posrednog izbora. Venecijansko povjerenstvo je navelo kako je posredni izbor usmjeren ka nacionalnom pomirenju koje je mnogo teže postići u kontekstu neposrednih izbora, kako to predstavlja legitimni cilj, te kako su temelji biračkoga prava o kojemu je riječ očuvani. Prema mišljenju Venecijanskog povjerenstva, u konkretnom slučaju postoji razumno i objektivno opravdanje za drugačije postupanje pri izboru gradonačelnika.

IV. Javna rasprava

24. Ustavni sud je, sukladno članku 46. Pravila Ustavnog suda, na Plenarnoj sjednici održanoj 28. i 29. svibnja 2010. godine odlučio održati javnu raspravu na kojoj će se raspravljati o predmetnom zahtjevu. Ustavni sud je, sukladno članku 47. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, na Plenarnoj sjednici održanoj 9. srpnja 2010. godine, odlučio na javnu raspravu pozvati:

zastupnika podnositelja zahtjeva, zastupnike oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, zastupnika Vijeća Europe, zastupnika Europske unije, zastupnika OSCE-a, zastupnika OHR-a, zastupnika Venecijanskog povjerenstva, predsjednika Gradskog vijeća Grada Mostara, gradonačelnika Grada Mostara, zastupnika Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine i eksperta za izborni sustav prof. dr. Zorana Tomića i dr. Suada Amautović.

25. Ustavni sud je 24. rujna 2010. godine održao javnu raspravu na kojoj su bili nazočni: zastupnici podnositelja zahtjeva, zastupnik Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, zastupnik Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH, zastupnik Ureda Tajništva Vijeća Europe u BiH, zastupnik šefa Misije OSCE-a u BiH, zastupnik OHR-a, predsjednik Gradskog vijeća Grada Mostara, gradonačelnik Grada Mostara, zastupnik Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine i eksperti za izborni sustav prof. dr. Zoran Tomić i dr. Suad Amautović. U raspravi o predmetnom zahtjevu su sudjelovali: zastupnici podnositelja zahtjeva, zastupnik Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, zastupnik Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH, predsjednik Gradskog vijeća Grada Mostara, gradonačelnik Grada Mostara, zastupnik Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine i eksperti za izborni sustav prof. dr. Zoran Tomić i dr. Suad Amautović.

V. Relevantni propisi

26. Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 23/01) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 12.7

Općinski načelnik može se birati ili posrednim izborom od općinskog vijeća, odnosno skupštine općine, ili neposrednim izborom od registriranih birača u toj općini. Ako entitetski zakoni predviđaju da se načelnik bira neposrednim izborom, tada će se izbor obaviti u skladu sa stavkom 2 ovog članka. Ako entitetski zakoni predviđaju da se izbor načelnika obavlja posredno od općinskog vijeća, odnosno skupštine općine, tada se izbor obavlja u skladu sa stavkom 3 ovoga članka. Ako entitetski zakoni ne predviđaju načina izbora načelnika, tada se načelnik bira posrednim izborom, kao što je utvrđeno u stavku 3 ovoga članka.

Ako se načelnik neposredno bira, tada Izborni povjerenstvo Bosne i Hercegovine utvrđuje izgled glasačkog listića.

Ako se načelnik bira posredno, tada se on ili ona biraju na osnovi većine glasova ukupnoga broja članova općinskog vijeća, odnosno skupštine općine. Svaki član općinskog vijeća, odnosno skupštine općine može predložiti kandidata za dužnost općinskog načelnika. Ako kandidat ne dobije većinu glasova od ukupnoga broja članova, provodi se drugi krug izbora. Ako nijedan kandidat ne dobije većinu glasova od ukupnoga broja članova, provodi se treći krug izbora. U trećem krugu izbora bit će izabran član koji dobije najveći broj glasova. Ako je rezultat isti, najmlađi od kandidata sa istim rezultatom bit će izabran za općinskog načelnika.

U slučaju da posredno izabrani načelnik podnese ostavku, unev ili bude smijenjen od općinskog vijeća, odnosno skupštine općine, općinsko vijeće, odnosno skupština općine bira novog načelnika u skladu sa stavkom 3 ovoga članka.

27. Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 20/02)

Članak 18

Postojeća poglavlja 12., 13., 14., 15., 16., 17. i 18. postaju poglavlja 13., 14., 15., 16., 17., 18. i 19.

28. Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 4/04) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2.

Novo poglavlje 19 se uvodi u Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02 i 25/02); iza poglavlja 18. "Disrikti Brčko" dodaje se novo poglavlje pod nazivom "Grad Mostar" u kojem stoji:

"Članak 19.1.

Ovim zakonom se uređuje izbor vijećnika u Vijeće Grada Mostara (u daljnjem tekstu: Gradsko vijeće). Izuzetno od odredaba poglavlja 13. ovog zakona, principi utvrđeni ovim poglavljem primjenjuju se na izbore u Gradu Mostaru.

Članak 19.2.

U sastav Gradskog vijeća ulazi tridesetpet (35) članova. Vijećnici u Gradskom vijeću se biraju u gradskoj izbornoj jedinici i izbornim jedinicama gradskog područja, na način utvrdjen u članku 19.4 ovog zakona.

"Gradska izborna jedinica" u smislu prethodnog stavka obuhvata cijelo područje Grada definirano u članku 5. Statuta Grada Mostara.

"Izborne jedinice gradskog područja" u smislu stavka 1. ovog članka su bivše gradske općine kako je to definirano člankom 7. i člankom 15. Statuta Grada Mostara.

Članak 19.3.

Grad Mostar ima jedno Izorno povjerenstvo uspostavljeno sukladno odredbama ovog zakona u dijelu u kojem se ovaj zakon odnosi na općinska izborna povjerenstva.

Članak 19.4.

Sedanmaest (17) vijećnika se bira iz gradske izborne jedinice. Minimalno četiri (4) vijećnika iz svakog od konstitutivnih naroda i jedan (1) vijećnik kao pripadnik skupine "ostalih" se bira iz gradske izborne jedinice.

Tri (3) vijećnika se biraju iz svake od 6 izbornih jedinica gradskog područja.

Izborna jedinica gradskog područja 1 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Sjever.

Izborna jedinica gradskog područja 2 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Stari Grad.

Izborna jedinica gradskog područja 3 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jugozapad.

Izborna jedinica gradskog područja 4 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Jug.

Izborna jedinica gradskog područja 5 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Zapad.

Izborna jedinica gradskog područja 6 sastoji se od bivše gradske općine Mostar Zapad.

Niti jedan od konstitutivnih naroda niti iz skupine "ostalih" ne mogu imati više od pemaest (15) svojih predstavnika u Gradskom vijeću.

Članak 19.5.

Prvo se vrši dodjela mandata koji se pojavljuju iz gradske izborne jedinice, prema formuli utvrđenoj u stavku 1. članka 9.6 ovog zakona. Ako dodjela mandata iz gradske izborne jedinice ne omogućuje minimalnu zastupljenost bilo kojeg od konstitutivnih naroda ili skupine "ostalih" na način utvrdjen sukladno stavku 1. članka 19.4 ovog zakona, primjenjivat će se sljedeći metod:

1. Jedan ili više posljednjih mandata koji će se dodjeljivati iz gradske izborne jedinice potreban za ispunjavanje kvota bilo kojeg od konstitutivnih naroda odnosno grupe "ostalih" dodjeljuje se jednom ili više kandidata iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili skupine "ostalih" koji je tj. koji su dobili najveći broj glasova sa liste političke stranke, sa liste neovisnih kandidata ili sa liste koalicije kojima je mandat dodijeljen prema stavku 1. članka 9.6 ovog zakona. Ukoliko se mandat utvrdjen prema formuli iz stavka 1. članka 9.6 ovog zakona dodijeli neovisnom kandidatu, primjenjuje se točka 2. ovog članka.

2. Ako politička stranka, lista neovisnih kandidata ili koalicija kojima je mandat dodijeljen na način utvrdjen u stavku 1. članka 9.6 ovog zakona ne posjeduje dovoljan broj odgovarajućih kandidata na listi svoje gradske izborne jedinice, ili ako bi mandat, prema članku 9.6 ovog zakona, bio dat jednom ili više neovisnih kandidata, mandat se prenosi:

- na političku stranku ili stranke, listu ili liste neovisnih kandidata ili koaliciju ili koalicije koje imaju takve preostale kandidate na svojim listama;

ili

- na neovisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz skupine "ostalih" koji

ima drugi po redu najveći količnik kao što je to utvrdjeno člankom 9.6 ovog zakona.

3. Ako se nijedan kandidat iz reda jednog ili više datih konstitutivnih naroda ili skupine "ostalih" ne nađe sukladno toč. 1. i 2. ovog članka, mandat se prenosi na:

- političku stranku, listu neovisnih kandidata ili listu koalicije koja raspolaže tim kandidatima preostalim na listi bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta koja su popunjena iz ovih izbornih jedinica dodijeljena sukladno članku 19.6 ovog zakona

ili

- na neovisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz skupine "ostalih" koji su se kandidirali za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji ima najveći količnik kao što je to utvrdjeno člankom 9.6 ovog zakona.

Stavak 2. članka 9.6 se ne primjenjuje kada se dodjeljuju mandati iz ovog članka.

Članak 19.6.

Mandati koji se pojavljuju iz izbornih jedinica gradskih područja nakon toga se dodjeljuju prema formuli utvrđenoj u članku 9.6 ovog zakona. Mandati se dodjeljuju pojedinačno počevši sa najviše rangiranim kandidatom u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja i nastavlja se na sličan način kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskog područja. Redosljed popunjavanja mandata dodijeljenih svakoj izbornoj jedinici gradskog područja za svaki od tri uzastopna koraka određuje se žrijebanjem. Žrijebanje organizira Izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine.

Ukoliko bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja vodila ka zastupljenosti jednog konstitutivnog naroda ili skupine ostalih preko kvote koja je utvrđena prema članku 19.4. stavak 4. ovog zakona, primjenjivat će se sljedeći metod:

1. Mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada datom konstitutivnom narodu ili skupini "ostalih" koji je dobio najveći broj glasova na listi političke stranke, liste neovisnih kandidata ili koalicije kojima je mandat dodijeljen sukladno članku 9.6 stavak 1. ovog zakona. Ako bi se mandat prema formuli iz članka 9.6 stavak 1. ovog zakona dodjeljivao neovisnom kandidatu, primjenjivat će se točka 2. ovog članka.

2. Ako takav kandidat ne postoji ili ako bi se mandat prema formuli iz članka 9.6 stavak 1. ovog zakona dodjeljivao neovisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskog područja ili:

- političkoj stranci, listi neovisnih kandidata ili koalicije koja ima kandidata koji ne pripada datom konstitutivnom narodu ili skupini "ostalih" koji je preostao na listi;

ili

- neovisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripadaju datom konstitutivnom narodu ili skupini "ostalih" koji imaju najveći sljedeći količnik kao što je to utvrdjeno u članku 9.6 ovog zakona.

3. Ako ne postoji takav kandidat sukladno toč. 1. i 2. ovog članka, mandat odnosno mandati se prenose na:

- političku stranku, listu neovisnih kandidata ili koalicije koja ima takvog kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena sukladno članku 19.6 ovog zakona;

ili

- neovisnog kandidata iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili skupine "ostalih" koji se kandidirao za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, u koji je dobio najveći količnik kao što je to utvrdjeno člankom 9.6 ovog zakona.

Članak 19.7.

Izuzetno od odredaba članka 13.7 ovog zakona, gradonačelnik Grada Mostara se bira indirektno sukladno Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.

29. Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 33/08)

Članak 57.

Чланак 13.7. mijenja se i glasi:

"(1) Опćински наћелник, односно градоначелник бира се у складу с овим Законом, уставима, ентитетским законима и статутим опćине, односно града.

(2) Ако се опćински наћелник, односно градоначелник бира непосредно, опćинског наћелника, односно градоначелника бирају бирачи уписани у Срећишњи бирачки попис у тој изборној јединици у складу с овим Законом, ентитетским законом, статутим опćине, односно града.

(3) У случају да изабраном наћелнику, односно градоначелнику из ставка (2) овога чланка престане мандат у складу с чланком 1.10. овога Закона или буде опозван, опćински наћелник, односно градоначелник бира се у складу с овим Законом, ентитетским законом, статутим опćине, односно града."

30. Izmjene i dopune Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 13/97)

AMANDMAN XVI

U Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, iza poglavlja: "VI - OPĆINSKE VLASTI", dodaje se novo poglavlje, koje glasi:

"VI. A. GRADSKE VLASTI

(1) Za područje dvije ili više općina koje su urbano i teritorijalno povezane svakodnevnim potrebama građana, formira se grad kao jedinica lokalne uprave i samouprave, u skladu sa federalnim zakonom.

Odgovornosti grada obuhvataju:

- a) financije i poreznu politiku, u skladu sa federalnim i kantonalnim zakonima
- b) zajedničku infrastrukturu,
- c) urbanističko planiranje,
- d) javni promet,
- e) druge nadležnosti koje gradu povjeri kanton, односно koje prenesu опćине.

(2) Grad ima statut koji mora biti sukladan ovom ustavu, kantonalnom ustavu i kantonalnom zakonodavstvu.

(3) Grad ima gradsko vijeće čiji sastav čini jednak broj vijećnika iz svake опćине, a broj vijećnika, postupak izbora i trajanje mandata utvrđuje se statutom. Gradsko vijeće ne može imati manje od 15, a nit više od 30 vijećnika.

(4) Gradsko vijeće:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada,
- b) бира градоначелника,
- c) donosi budžet grada,
- d) donosi propise u izvršavanju prenesenih ovlasti i vrši druge ovlasti utvrđene statutom.

(5) Odgovornost gradonačelnika je:

- a) imenovanje i smjenjivanje gradskih dužnosnika,
- b) provedba gradske politike i izvršavanje gradskih propisa,
- c) osiguranje suradnje gradskih dužnosnika sa ombudsmanima,
- d) podnošenje izvještaja gradskom vijeću i javnosti o provedbi gradske politike.

(6) Grad ostvaruje prilode oporezivanjem, zaduživanjem i na drugi način, sukladno zakonu."

31. Izmjene i dopune Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 9/04) u relevantnom dijelu glase:

Amandman CI

Dodaje se novi članak VI.C koji glasi:

"VI.C Organizacija Mostara

4) Gradska područja su izborne jedinice. Statutom se određuje sastav Gradskog vijeća, a izborni postupak se regulira Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Statutom na način koji može odstupati od uvjeta propisanih u članku VI.A ovog Ustava.

7) Svaki građanin Bosne i Hercegovine koji ispunjava uvjete za glasovanje u Gradu Mostaru može biti izabran za gradonačelnika Grada Mostara. Gradonačelnika бира и smjenjuje dvotrećinska većina izabranih vijećnika. Postupak izbora i smjenjivanje gradonačelnika se detaljnije određuje Statutom Grada Mostara.

32. Odluka kojom se ispravlja prijevod zvanične odluke Visokog predstavnika kojom se proglašavaju izmjene i dopune Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 32/07)

Чланак 1.

U članku VI.C, stavak 7 Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, прва реченица која гласи: "Svaki građanin Bosne i Hercegovine koji ispunjava uvjete za glasovanje u Gradu

Mostaru može biti izabran za gradonačelnika Grada Mostara", zamjenjuje se sljedećom реченицом: "Samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće mogu biti birani za gradonačelnika Grada Mostara".

Чланак 2.

radi otklanjanja sumnje, овим се изричито изјављује и указује да се сматра да је исправљена одређба споменућа у чланку 1. ове Одлуке на снази од 15. оžујка 2004. године.

33. Statut Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04) u relevantnom dijelu glasi:

Kovisteći se овлашћима које су Visokom представнику даће у чланку V Анекса 10. (Sporazum о provedbi цивилног дијела Мирног споразума) Опћег оквирног споразума за мир у Bosni i Hercegovini, према којем је Visoki представник коначни ауторитет у земљи гледе тумачења гorenарећеног Споразума о provedbi цивилног дијела Мирног уговора; и посебно изевши у обзир члан II.1. (d) истог Споразума према којем Visoki представник "pomaže, kada ocijeni да је то нижно, у рješavanju свих проблема који се појаве у свези с provedбом цивилног дијела Мирног уговора":

[...]

Imajući на умu свеукупност гorenарећених питања, Visoki представник donosi sljedeću:

ODLUKU

kojom се proglašava Statut Grada Mostara.

Statut Grada Mostara koji се налази у daljnjem tekstu čini sastavni dio ove Odluke i stupa на снагу 15. ožujka 2004. године.

Statut је на снази на привременом оснoву све док га не усвоји Gradsko vijeće Grada Mostara у odgovarajućој formi, без izmjena i dopuna i без dodatnih uvjeta.

[...]

Sukladno Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavu Hercegovačko-neretvanskog kantona, Gradsko vijeće Grada Mostara donosi sljedeći Statut:

Чланак 5.**Teritorij Grada**

Teritorij Grada обuhvata јединствено, nepodijeljeno područje sukladno stanju područja према katastarskim crtama rubnih dijelova на dan 1. siječnja 1991. године, modificiranог Опćим оквирним споразумом за мир у Bosni i Hercegovini, потписаним 14. prosinca 1995. године.

Чланак 7.**Gradska područja**

1. U Gradu се formira šest (6) gradskih područja koja odgovaraju bivšim gradskim опćinama.

2. Podružnice Gradske uprave се formiraju у gradskim područjima isključivo у svrhu pružanja maksimalnog обима usluga građanima u njihovom okruženju.

3. Gradska područja Grada су izborne jedinice sukladno članku 15 ovog Statuta.

Чланак 15.**Izbori za Gradsko vijeće**

1. Vijećnici u Gradskom vijeću се biraju у izbornim јединицама.

2. Izborne јединице u Gradu су područje Grada i šest gradskih područja, како је definirano u člancima 5. i 7. ovog Statuta i mapi priloženoј u Privremenom statutu objavljenom u "Gradskom službenom glasniku Grada Mostara" od 20. veljače 1996. године (GSG, Grada Mostara, br. 1196; 20. veljače 1996. године), која је sastavni dio ovog Statuta.

Чланак 16.**Zastupljenost u Gradskom vijeću**

1. Najmanje četiri (4) predstavnika iz reda svakog konstitutivnog naroda i jedan (1) iz reda Ostalih će biti zastupljeni u Gradskom vijeću.

2. Nijedan od konstitutivnih naroda ne može imati više od petnaest (15) vijećnika.

Članak 17.

Raspodjela mandata

1. U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika. Preostalih sedamnaest (17) vijećnika se bira na području Grada kao jedne izborne jedinice (u daljem tekstu: Gradska lista).

2. Najmanje četiri (4) kandidata iz reda svakog konstitutivnog naroda i jedan (1) kandidat iz reda Ostalih sa Gradske liste će biti izabrani u Gradsko vijeće.

3. Raspodjela mandata u Gradskom vijeću se vrši sukladno Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine.

Članak 28.

Nadležnosti Gradskog vijeća

1. Gradsko vijeće je najviši organ Grada i odgovorno je za sva pitanja koja su u njegovoj nadležnosti sukladno ustavima i zakonu.

Članak 38.

Povjerenstva za gradska područja

1. Za svako od gradskih područja uspostavlja se po jedno povjerenstvo Gradskog vijeća za gradska područje. U sastav svakog od povjerenstava Gradskog vijeća za gradska područja (u daljem tekstu: Povjerenstva za gradska područja) ulaze po tri gradska vijećnika izabrana sa teritorija relevantnog gradskog područja sukladno članku 17. stavak 1. ovog Statuta.

2. U nadležnosti povjerenstava za gradska područja spadaju:

- donošenje odluka o raspodjeli prihoda po osnovu dodijeljenog građevinskog zemljišta, sukladno članku 56. ovog Statuta;

- sudjelovanje u donošenju odluke o raspisivanju referenduma, sukladno članku 33. stavak 3. ovog Statuta;

3. Donošenje odluka povjerenstava za gradska područja obavlja se prostom većinom glasova.

4. Stavci 3. do 5. članka 37. ovog Statuta primjenjuju se na povjerenstva za gradska područja. Pitanja koja nisu uređena ovim Statutom propisuju se Poslovnikom o radu Gradskog vijeća sukladno općim načelima utvrđenim u ovom Statutu.

Članak 44.

Izbor Gradonačelnika

1. Na mjesto gradonačelnika mogu biti izabrani samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće.

2. Izbor gradonačelnika će se vršiti na prvoj sjednici Gradskog vijeća nakon izbora.

3. Svaki gradski vijećnik ima pravo da nominira kandidate iz reda izabranih vijećnika.

4. Prije izbora, nominirani kandidati moraju izjaviti u pisanoj formi da prihvataju kandidaturu.

5. Dvotrećinska većina glasova izabranih gradskih vijećnika je potrebna za izbor gradonačelnika. Ukoliko nijedan od kandidata ne dobije dovoljan broj glasova u prvom krugu, vrši se drugi krug izbora između dva kandidata koji su dobili najveći broj glasova u prvom krugu. Ukoliko je, uslijed neodlučnog ishoda izbora među kandidatima u prvom krugu, nemoguće ustanoviti koja su dva kandidata dobili najveći broj glasova, organizirat će se poseban krug za ove kandidate kako bi se izvršio odabir kandidata ili kandidata koji će se kvalificirati za drugi krug. Ukoliko nijedan od preostala dva kandidata ne dobije dvotrećinsku većinu glasova u drugom krugu, vrši se treći krug izbora. U trećem krugu, prosta većina glasova izabranih gradskih vijećnika je potrebna za izbor gradonačelnika od dva preostala kandidata. Ukoliko preostala dva kandidata dobiju isti broj glasova u trećem krugu, mladi od ta dva kandidata biti će izabran za gradonačelnika.

6. Odmah nakon izbora, izabrani kandidat daje izjavu o tome da li prihvata izbor. Ukoliko izabrani kandidat odbije izbor, izbor će se ponoviti prema postupku propisanom u ovom članku.

Članak 45.

Smjena sa funkcije

1. Gradonačelnik može biti smijenjen sa funkcije prije isteka njegovog mandata odlukom Gradskog vijeća.

2. Prijedlogu za opoziv potrebna je potpora natpolovične većine izabranih gradskih vijećnika.

3. Odluka o smjeni gradonačelnika se donosi na posebnoj sjednici Gradskog vijeća. Odluka se donosi dvotrećinskom većinom glasova izabranih gradskih vijećnika.

VI. Dopustivost

34. Odlukom Visokog predstavnika proglašen je predmetni Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona i određeno je da Odluka stupa na snagu 1. ožujka 2004. godine, te da za njeno stupanje na pravnu snagu nisu potrebni daljnji proceduralni koraci. Također, odlukama Visokog predstavnika proglašene su izmjene i dopune Ustava FBiH i Statut za koje je određeno da stupaju na snagu 15. ožujku 2004. godine, te da su na snazi na privremenoj osnovi dok ih ne usvoji Parlament FBiH, odnosno Gradsko vijeće Grada Mostara u odgovarajućoj formi, bez izmjena i dopuna i bez dodatnih uvjeta.

Dopustivost u odnosu na Odluku Visokog predstavnika kojom se proglašava Statut Grada Mostara

35. Podnositelj zahtjeva smatra da stavak 1. uvodnog općeg dijela Odluke Visokog predstavnika kojom se proglašava Statut nije sukladan članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine i da stavak 2. predmetne Odluke nije sukladan članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

36. Glede nadležnosti Visokog predstavnika da donosi zakone, te nadležnosti Ustavnog suda da odlučuje o suglasnosti tih zakona s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je već ranije izrazio svoj stav da ovlasti Visokog predstavnika proizlaze iz Aneksa 10. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bosne deklaracije i da te ovlasti, kao ni vršenje tih ovlasti, nisu podložne kontroli Ustavnog suda. Međutim, kada Visoki predstavnik intervenira u pravni sustav Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti, tada djeluje kao vlast Bosne i Hercegovine, u zakoni koje donosi su prirode domaćih zakona te se moraju smatrati zakonima Bosne i Hercegovine, čija je suglasnost s Ustavom Bosne i Hercegovine podložna kontroli Ustavnog suda (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 9/00 od 3. studenoga 2000. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 1/01, Odluka broj U 16/00 od 2. veljače 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 13/01 i Odluka broj U 25/00 od 23. ožujka 2001. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 17/01).

37. Iz navedenog proizlazi da Ustavni sud nije mjerodavan ispitivati ustavnost stavka 1. uvodnog općeg dijela i stavka 2. Odluke Visokog predstavnika kojom se proglašava Statut, budući da se radi o ovlastima Visokog predstavnika koje proizlaze iz Aneksa X Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, a koje, kako je navedeno u prethodnoj točki odluke, nisu podložne kontroli Ustavnog suda.

38. Imajući u vidu odredbe članka 17. stavak 1. točka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje. Ustavni sud je u odnosu na ovaj dio predmetnog zahtjeva odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

Dopustivost u odnosu na osporene odredbe Izbornog zakona, Ustava FBiH i Statuta Grada Mostara

39. S druge strane, Ustavni sud ukazuje da je Visoki predstavnik intervenirao u pravni sustav Bosne i Hercegovine i umjesto Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i Gradskog vijeća Grada Mostara donio pobijane odredbe Izbornog zakona, Ustava FBiH i Statuta. Imajući u vidu navedene stavove, ovi akti se smatraju domaćim aktima čija je suglasnost s Ustavom Bosne i Hercegovine podložna kontroli Ustavnog suda.

40. Glede pobijanih odredbi Ustava FBiH Ustavni sud ukazuje da je prema članku VI/3.(a) alineja 2. Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud isključivo mjerodavan ispitivati je li neka odredba ustava entiteta sukladna Ustavu Bosne i Hercegovine. Također, Ustavni sud ukazuje da, iako odredba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa

eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda za ocjenjivanje ustavnosti zakona ili odredbe zakona Bosne i Hercegovine, supstancijalni pojam ovlasti određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi *titulus* Ustavnom sudu za takvu nadležnost, a posebice ulogom Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Stajalište Ustavnog suda u ovakvim slučajevima u njegovoj dosadašnjoj praksi jasno ukazuje kako je Ustavni sud mjerodavan za ocjenjivanje ustavnosti zakona, odnosno pojedinih odredbi zakona Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluku broj U 1/99 od 14. kolovoza 1999. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 16/99).

41. Također, glede pobijanih odredbi Statuta, Ustavni sud je u svojoj praksi već elaborirao pitanje svoje nadležnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u sličnoj situaciji kada je predmet ocjene bio Statut Grada Sarajeva i zaključio kako je "kao institucija koja podržava Ustav Bosne i Hercegovine, nadležan da ispituje ustavnost svih akata, bez obzira na donosioca, ako je pitanje pokrenuto prema jednoj od nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine. U skladu s argumentacijom o ljudskim pravima, Ustavni sud je mišljenja da, kad god je to moguće, mora interpretirati svoju jurisdikciju tako da dozvoli najširu mogućnost otklanjanja posljedica kršenja tih prava. U konkretnom slučaju, zahtjev za ocjenu ustavnosti se upravo odnosi na pitanja koja proizlaze iz Ustava Bosne i Hercegovine i međunarodnih sporazuma kojim se garantira zaštita ljudskih prava i tiče se ostvarivanja ljudskih prava i ustavnih principa, kao što je princip konstitutivnosti naroda i pravo na zabranu diskriminacije" (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 4/05 od 22. travnja 2005. godine st. 14. do 17. objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 32/05). Rukovodeći se načelima iz navedene odluke, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju mjerodavan ispitivati ustavnost Statuta, budući da se i ovdje radi o zahtjevu za ocjenu ustavnosti koji se odnosi na pitanja koja proizlaze iz Ustava Bosne i Hercegovine i međunarodnih sporazuma o zaštiti ljudskih prava, odnosno zaštiti ljudskih prava i prava na zabranu diskriminacije.

42. Dalje, zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Klub izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, čime je ispunjen uvjet iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine prema kojemu zahtjev može podnijeti najmanje jedna četvrtina članova/delegata bilo kojega doma Parlamentarne skupštine.

43. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev u ovom dijelu dopustiv, zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VII. Meritum

Diskriminacija glede izbora za Gradsko vijeće oprečno članku 14. Europske konvencije u svezi s člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

44. Članak 14. Europske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, sveza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

45. Članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Visoke strane ugovornice se obvezuju da u primjenjivim vremenskim razmacima održavaju slobodne izbore s tajnim glasovanjem, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

46. Članak 14. Europske konvencije je primjenjiv u slučajevima kada postoji različito postupanje po zabranjenoj osnovi prema osobi ili skupini osoba koje se nalaze u sličnoj situaciji u svezi s nekim pravom iz Europske konvencije i njezinih protokola, a za to različito postupanje nema objektivnog ili razumnog opravdanja. Prema tome, da bi se primijenio članak 14. pravilo, akt ili propust moraju potpadati pod djelokrug nekog materijalnog prava iz Europske konvencije. U ovom predmetu, podnositelj zahtjeva smatra kako pobijana odredba potpada pod djelokrug članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

(podnositelj zahtjeva se pozvao na članak 3. Protokola broj 1 uz Međunarodni pakt, što je očevitna omaška).

47. Obveza države, koja proističe iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, predviđa aktivno i pasivno biračko pravo naroda; aktivno pravo glasovanja na izborima i pasivno pravo sudjelovanja kao kandidat na izborima. Međutim, ova prava se odnose samo na izbor "zakonodavnih tijela". Europski sud za ljudska prava ima dosljedno mišljenje kako se ovaj članak primjenjuje samo u odnosu na izbor tijela koja vrše značajnu zakonodavnu funkciju. Vršiti li određeno tijelo dovoljnu zakonodavnu vlast da bi se u ovu svrhu moglo smatrati zakonodavnim tijelom je pitanje procjene na koje treba odgovoriti u svjetlu uloge toga tijela i njegovoga doprinosa demokratskoj izradi zakona u kontekstu ustava u cjelini: vidi, npr., *Mathieu-Molin i Clerfayt v. Belgium*, presuda od 2. ožujka 1987. godine, serija A, br. 113; *Matthews v. United Kingdom*, presuda od 18. veljače 1999. godine, Izvješća 1999-I [GC]; *Santoro v. Italy*, presuda od 1. srpnja 2004. godine, Izvješća 2004-VI. Dok regionalno vijeće može imati dovoljnu zakonodavnu vlast da se okvalificira kao zakonodavac (vidi gore navedenu presudu *Santoro v. Italy*), lokalno vijeće je tipično nema: vidi npr. *Gorizdra v. Moldova*, aplikacija br. 53180/99, odluka o prihvatljivosti od 2. srpnja 2002. godine; *Cherepkov v. Russia* aplikacija br. 51501/99, odluka o prihvatljivosti od 25. siječnja 2000. godine, Izvješća 2000-I; *Salleras Llinares v. Spain*, aplikacija br. 52226/99, odluka o prihvatljivosti od 12. listopada 2000. godine, Izvješća 2000-XI.

48. Odredbom članka 28. Statuta Grada Mostara je propisano da je Gradsko vijeće najviši organ Grada i da je odgovorno za sva pitanja koja su u njegovoj nadležnosti sukladno ustavima i zakonu. Izmjenama i dopunama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 13/97) je propisano da Gradsko vijeće: a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada, b) bira gradonačelnika, c) donosi proračun grada, d) donosi propise u izvršavanju prenesenih ovlasti i vrši druge ovlasti utvrđene statutom.

49. S obzirom na veoma ograničen djelokrug zakonodavne vlasti koju vrši gradsko vijeće, Ustavni sud smatra da je gradsko vijeće uglavnom administrativno, a ne zakonodavno tijelo. Prema tome, izbor za gradsko vijeće ne potpada u djelokrug obveze Bosne i Hercegovine prema članku 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju da održi slobodne izbore koji će osigurati "slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela". S obzirom na ovo, zahtjev ne pokreće pitanje glede primjene članka 14. Europske konvencije u svezi s člankom 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Stoga, ovaj dio zahtjeva se odbija kao neutemeljen.

Diskriminacija glede izbora za gradsko vijeće oprečno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima

50. Podnositelj zahtjeva navodi da odredbe čl. 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6 i 19.7. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odredbe članka VI.C. stavak 7. Amandmana CI na Ustav FBiH i odredbe čl. 7, 15, 16, 17, 38, 44 i 45. Statuta Grada Mostara nisu sukladne članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (1966) (Aneks I na Ustav Bosne i Hercegovine).

51. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

52. Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini

7. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966) i općini protokoli (1966 i 1989)

53. Članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (1966) propisuje:

Član 25.

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez nerazumnih ograničenja:

a) sudjeluje u vođenju javnih poslova, izravno ili preko slobodno izabranih zastupnika;

b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

54. Ustavni sud će zahtjev prvo ispitati, u kontekstu prava na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prije razmatranja navoda o povredi članka 25.b) odvojeno.

55. Ustavni sud podsjeća kako članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje da se uživanje prava i sloboda, predviđenih u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, osigurava svim osobama bez diskriminacije po bilo kojem osnovu. U Aneksu I točka 7. Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini je, između ostalog, naveden i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966). Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojoj diskriminacija postoji samo ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju, a ne postoji neko objektivno i razumno opravdanje za različiti tretman (vidi Europski sud za ljudska prava, *Belgijski predmet o jezicima*, presuda od 23. srpnja 1968, serija A, broj 6). Ovaj pristup je Europski sud za ljudska prava primijenio na pitanja diskriminacije u svezi s sudjelovanjem u političkom životu u Bosni i Hercegovini u odnosu na članak 14. Europske konvencije i članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju; vidi *Sejdić i Finci v. Bosna i Hercegovina*, aplikacije br. 27996/06 i 34836/06, presuda od 22. prosinca 2009. godine [Veliko vijeće]. Ustavni sud smatra ovaj pristup podjednako adekvatnim kada se radi o primjeni članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Sukladno ovome pristupu, da bi za različito postupanje postojalo objektivno i razumno opravdanje, potrebno je kumulativno ispunjenje dva uvjeta - da je razlikovanje ustanovljeno radi ostvarivanja nekog legitimnog cilja i da postoji razuman odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i cilja koji se želi postići.

56. Članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima svakom građaninu garantira pravo sudjelovanja u javnim poslovima, pravo da bira i da bude izabran, kao i pravo pristupa javnim službama. Za razliku od članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravo da bira i da bude izabran prema članku 25. Međunarodnog pakta nije ograničeno na izbore za zakonodavna tijela, nego se primjenjuje općenito na ona tijela čije članstvo u potpunosti ili djelomično ovisi o izborima. Međunarodni pakt od država potpisnica zahtijeva donošenje takvih zakona i drugih mjera koje su nužne kako bi građani imali efektivnu mogućnost uživanja u pravima koja garantira ovaj međunarodni instrument. U svom Komentaru o članku 25.b) Međunarodnog pakta (usvojen na 57. sjednici od 12. srpnja 1996. godine) Komitet za ljudska prava UN-a je, između ostaloga, naveo da "bilo kakvi uvjeti koji se primjenjuju na uživanje prava zaštićenih članom 25.b) moraju biti zasnovani na objektivnim i opravdanim kriterijumima [...] uživanje ovih prava građana ne može biti ukinuto ili isključeno osim pod uvjetima koji su ustanovljeni zakonom i koji su objektivni i razumni." U daljnjem dijelu Komentara Komitet za ljudska prava UN-a ukazuje na moguća opravdana ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava kao što su minimalne godine života i neprihvatljiva ograničenja kao što su imovinski uvjeti, stupanj obrazovanja, pismenost, pripadnost političkoj partiji itd. Također, postoje uvjeti pod kojima bi države trebale organizirati izbore bez bilo kakvih pritiska, prisile ili drugih oblika prinude u odnosu na glasače. Komitet za ljudska prava UN-a je posebiće istaknuo kako Međunarodni pakt ne nameće obvezu postojanja nekog određenog izbornog sustava, ali kako uspostavljeni sustav u državi ugovornici mora biti sukladan pravima zaštićenim

člankom 25.b) Međunarodnog pakta i mora odražavati izraženu slobodnu volju birača. U Komentaru je naglašeno kako se "princip jedan čovjek, jedan glas mora primjenjivati, i da se i okviru izbornog sistema svake države ugovornice glas jednog birača treba biti jednak glasu drugog birača. Povlačenje granica biračkih jedinica i metoda dodjeljivanja glasova ne bi trebalo poremetiti raspored birača ili diskriminirati bilo koju grupu i ne bi trebalo isključiti ili nerazumno ograničiti pravo građana da svoje predstavnike slobodno izabere.

57. U prvome dijelu svoga zahtjeva podnositelj zahtjeva ističe kako su građani Mostara diskriminirani u odnosu na druge građane Bosne i Hercegovine u svezi s njihovim pravima da sudjeluju na slobodnim izborima za Gradsko vijeće (ili za odgovarajuće institucije). Navedeno je kako ova diskriminacija proističe iz odredaba članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta, kojima je propisano da će u Gradskom vijeću biti zastupljeno najmanje četiri i najviše 15 zastupnika iz reda svakog konstitutivnog naroda. Kako bismo shvatili značaj navedenoga, moramo usporediti položaj pojedinih konstitutivnih naroda u odnosu jednih prema drugima u Mostaru s analognim položajem konstitutivnih naroda prigodom sličnih izbora u ostalim općinama u Bosni i Hercegovini u kojima je neki od konstitutivnih naroda u većini. Naime, podnositelj zahtjeva tvrdi kako propisivanje donjeg limita zastupljenosti u Gradskom vijeću predstavlja privilegiju koju je u konkretnom slučaju data srpskom narodu kao najmalobrojnijem narodu u Mostaru, dok propisivanje gornjega limita zastupljenosti za bilo koji konstitutivni narod (ili Ostale) predstavlja umjetno ograničavanje slobodnih izbora u onom opsegu u kojemu se omogućuje većinski broj hrvatskih zastupnika na takvim izborima. Oprečno tome, podnositelj zahtjeva navodi kako u drugim općinama koje se mogu usporediti, kao što su Sarajevo i Banjaluka, u kojima je hrvatski narod u manjini, zakon ne propisuje ekvivalentan donji limit zastupljenosti za hrvatski narod, ili za druge narode koji su u manjini, niti ograničava gornji limit zastupljenosti konstitutivnog naroda koji predstavlja većinu (bez obzira na rezultate izbora) na način da privilegira hrvatski narod (ili druge narode koji su u manjini) u gradovima u kojima su srpski ili bošnjački narod u većini. Podnositelj zahtjeva je istaknuo kako privilegija koju je data npr. srpskom narodu da, bez obzira na broj birača i izborne rezultate, bude zastupljen s najmanje četiri člana vijeća u Gradskom vijeću, nije data hrvatskome narodu u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, npr. u Banjaluci u kojoj predstavlja malobrojniji narod.

58. Pri odlučivanju je li hrvatski narod predmet različitog postupanja u usporedbi sa srpskim i bošnjačkim narodom, potrebno je naći odgovarajuće usporedne situacije. Drugim riječima, kako bi se utvrdilo je li došlo do različitog postupanja potrebno je odrediti koje se osobe ili skupine nalaze u relevantno sličnim situacijama, tako da bi različito postupanje prema tim osobama ili skupinama zahtijevalo opravdanje. U ovome predmetu podnositelj zahtjeva se žali da su zastupnici hrvatskoga naroda u Mostaru izloženi različitom i nepovoljnijem postupanju nego srpski narod u izbornim jedinicama u kojima je srpski narod u većini, kao npr. u Banjaluci, ili u područjima, kao što je Sarajevo, gdje je bošnjački narod u većini. Postoje dvije moguće osnove za usporedbu. Prva je položaj Hrvata u Mostaru u usporedbi sa Srbima, Bošnjacima i Ostalima u Mostaru. Sudeći po pobijanim odredbama, Hrvati, Srbi i Bošnjaci su u istom položaju pri izborima za Gradsko vijeće, dok su Ostali u nepovoljnijem položaju, ali još uvijek dobivaju neku vrstu zaštite od mogućih izbornih rezultata koji im nude malu ili nikakvu zastupljenost.

59. Na prvi pogled, čini se da ovo nije problem na koji bi se Hrvati (ili Srbi ili Bošnjaci) mogli žaliti. Međutim, slično postupanje prema narodu ili skupinama koje nisu u relevantno sličnim situacijama može ponekad uključivati pravo na nediskriminaciju; slične situacije trebaju biti jednako tretirane, ali relevantno različite situacije trebaju biti tretirane različito. Ukoliko bi hrvatski narod mogao dokazati da bi u gradskom vijeću bio u značajnoj mjeri nedovoljno zastupljen u odnosu na druge konstitutivne narode i Ostale uzimajući u obzir njihovo brojčano sudjelovanje u populaciji Mostara, umjetno ograničenje broja zastupnika bi u svakom slučaju zahtijevalo opravdanje prema članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u

svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Međutim, ne postoje najnoviji i pouzdani statistički podaci o strukturi stanovništva Mostara; posljednji podaci koji se mogu naći su rezultati popisa iz 1991. godine. Na javnoj raspravi zastupnik Središnjeg izbornog povjerenstva, gosp. Branko Peirić, je odgovarajući na pitanje Suda potvrdio kako postoji izborna evidencija iz koje bi bilo moguće sastaviti statističke podatke o trenutnoj rasporedenosti pripadnika konstitutivnih naroda u raznim izbornim jedinicama Mostara. Međutim, takva vrsta statistike još nije sačinjena. S obzirom na ovo, Ustavni sud nije u poziciji reći kako pobijane odredbe uključuju prava iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

60. Druga osnova za odlučivanje je li došlo do različitog postupanja je usporedba položaja konstitutivnih naroda u Mostaru s njihovim položajem pri izborima za Gradsko vijeće i za slične institucije u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. Onda se postavlja pitanje je li posebno postupanje prema glasačima koji nisu pripadnici hrvatskog naroda na području Mostara različito od postupanja prema glasačima koji nisu pripadnici većinskog naroda u Banjaluci ili Sarajevu, tako da su Hrvati na području Mostara dovedeni u nepovoljniji položaj glede njihovog prava na glasanje i prava na sudjelovanje u javnom životu u odnosu na Srbe u Banjaluci ili Bošnjake u Sarajevu, jer je mogući omjer izabranih zastupnika koji mogu biti zastupnici Hrvata na području Mostara manji od omjera izabranih zastupnika za Sarajevo i Banjaluku, koji mogu biti zastupnici Bošnjaka, odnosno Srba.

61. Ustavni sud opaža kako, u svezi s Gradskim vijećem Grada Sarajeva, Statut Grada Sarajeva, u članku 22(3) određuje: "Bošnjacima, Hrvatima i Srbima, kao konstitutivnim narodima, pojedinačno biti će garantiran minimum od 20% mjesta u Gradskom vijeću, a skupini Ostalih najmanje 2 (dva) mjesta, bez obzira na izborne rezultate". Kao rezultat, bošnjačka većina ne može imati manje od 20% mjesta, ni više od 60% mjesta minus dva mjesta. Statut Grada Banjaluke u članku 33(2) određuje: "pripadnicima svih nacionalnih manjina garantuje se jedno odborničko mjesto u Skupštini Grada Banjaluka". Ovo znači da bi Srbi, koji su većina u Banjaluci, potencijalno mogli ostati bez jednog mjesta ili imati jedno mjesto manje od 100% mjesta u Skupštini Grada Banjaluke.

62. Ako ovo uspoređujemo sa situacijom koja se odnosi na izborni položaj Hrvata u svezi s Gradskim vijećem Mostara, možemo utvrditi kako prema odredbama članaka 19.2. i 19.4. Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, u sastav Gradskog vijeća ulazi 35 vijećnika, od kojih se 17 bira iz gradske izborne jedinice, te minimalno četiri iz svakog konstitutivnog naroda i najmanje jedan vijećnik iz skupine Ostali. Stoga, Hrvati mogu dobiti najmanje četiri, ili najviše osam mjesta. Preostaje da se izabere još 18 vijećnika (po tri iz svake od šest izbornih jedinica gradskog područja). Zakonom nije propisano kako neki određeni broj tih vijećnika mora biti iz konstitutivnih naroda ili iz skupine Ostali, već je u 9. stavku članka 19.4. precizirano da nijedan konstitutivni narod, ni Ostali, ne mogu imati više od 15 svojih zastupnika u Gradskom vijeću. Slijedi da Hrvati mogu imati bilo koji broj svojih zastupnika u Gradskom vijeću u rasponu od četiri (11,43% zastupnika) do 15 (42,86% zastupnika), čak i ukoliko hrvatski kandidati dobiju puno više od 42,86% glasova.

63. Jasno je kako je najveći mogući omjer hrvatskih zastupnika u Gradskom vijeću Grada Mostara značajno manji od onog bošnjačkih zastupnika u Gradskom vijeću Grada Sarajeva, te još manji od najvećeg mogućeg omjera srpskih zastupnika u Skupštini Grada Banjaluke. Ustavni sud smatra kako postoji mogućnost da je ovo različito postupanje oprečno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Stoga, Ustavni sud mora odlučiti postoji li objektivno i razumno opravdanje za ove razlike.

64. Ustavni sud, u ovome kontekstu, smatra nužnim naglasiti kako su navedene osporene odredbe ugrađene u Statut Grada Mostara i Izborni zakon kao rezultat dugogodišnjih napora domaćih i međunarodnih vlasti da pronađu najpovoljnije političko rješenje za uređenje grada Mostara, problem koji je predstavljao posebne poteškoće u kontekstu potrebe za obnavljanjem grada i osiguranjem uspostave multietničke

zajednice nakon rata. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća kako je Vašingtonskim sporazumom iz ožujka 1994. godine, Okvirnim sporazumom za Federaciju BiH koji je potpisan 1. ožujka 1994. i Sporazumom o osnivanju Federacije BiH koji je potpisan 18. ožujka 1994. godine, dogovoreno da će gradskom općinom Mostar upravljati Administrator Europske unije, u razdoblju od dvije godine, kako bi se potpomogla poslijeratna tranzicija, koordinirala rekonstrukcija u razorenom gradu i inicirao razvoj temeljnih struktura u gradu u kritičnim ranim godinama. Memorandumom o razumijevanju, koji je potpisan u Ženevi 6. travnja 1994. godine, naglašena je obveza prema razvoju ujedinjenog, multietničkog grada, povratku, slobodi kretanja i privremenom osnivanju Uprave Europske unije. Dejtonskim sporazumom o oživotvorenju Federacije BiH od 10. studenog 1995. godine ponovno je reafirmiran dogovor o određenim načelima Prijelaznog statuta za Grad Mostar, uključujući potporu jedinstvu Grada prema prelaznom strukturalnom sporazumu. Konačno, Prijelazni statut je usvojen 7. veljače 1996. godine kao privremeno uređenje kako bi se osigurala osnovna uprava Grada i strukture vlasti, dok su trajali pregovori, izrada nacrti i usvajanje stalne pravne strukture. Dakle, iz navedenoga jasno proizlazi kako Grad Mostar, zbog svoje specifičnosti, ima poseban status u odnosu na druge gradove u Bosni i Hercegovini. Ove specifičnosti, koje se odnose na uspostavu grada, predstavljaju objektivne i razumne osnove za njegovo drugačije uređenje u odnosu na druge gradove Bosne i Hercegovine.

65. Ispostavilo se kako je uspostavljanje zadovoljavajućih rješenja dugoročan projekt. Upravni odbor Vijeća za provedbu mira je, na svom zasjedanju održanom u Brisalu 11. prosinca 2003. godine, preuzeo obvezu pružanja pune potpore realiziranju rješenja pitanja Mostara koje je utemeljeno na jedinstvenoj i cjelovitoj gradskoj upravi s učinkovitim mehanizmima podjele vlasti, u kojima se sprečava da bilo koji narod ima većinsku kontrolu nad Gradskim vijećem. Također, Povjerenstvo za reformu Grada Mostara (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo), koje je utemeljeno Odlukom Visokog predstavnika broj 160/03 od 17. rujna 2003. godine, u Izvješću od 15. prosinca 2003. godine je navelo kako se prigodom pripremanja novog statuta za Mostar rukovodilo određenim načelima kao smjernicama u radu, koje je Povjerenstvu dao Visoki predstavnik u svome *amicus curiae* mišljenju u ovome predmetu. Između ostaloga, smjernice su bile da sastav Gradske uprave treba odražavati posljednji popis stanovništva (iz 1991. godine), kao i da jedinstveno vijeće i izborni sustav treba osigurati zastupljenost svih konstitutivnih naroda i Ostalih, kao i zastupljenost svih dijelova Mostara. Kako bi objasnio rješenja koja su usvojena za Mostar, u *amicus curiae* mišljenju Visoki predstavnik citira opažanja Venecijanskog povjerenstva iz izvješća za 2001. godinu kojim se podupire postavka kako je raspodjela pozicija među konstitutivnim narodima bila središnji element Dejtonskog sporazuma kojim je omogućen mir u Bosni i Hercegovini, bez obzira koliko je to problematično glede sprečavanja diskriminacije. Također, iz izvješća Venecijanskog povjerenstva, Visoki predstavnik citira navode koji se odnose na poteškoće pri reformi gradske uprave Mostara koja je imala za cilj povećanje učinkovitosti i uspjehnosti središnjih vlasti i uspostavu autentičnog demokratskog političkog sustava umjesto onoga koji se temelji samo na vlastitim interesima političara i na politici straha. Povjerenstvo u svome izvješću insistira kako "bilo koja reforma Mostara se mora zasnivati ne na broju stanovnika, nego na obavezi osiguranja zaštite ljudskih prava, prava konstitutivnih naroda i Ostalih, putem zaštite vitalnih nacionalnih interesa". U predmetnome izvješću je naveden podatak koji se tiče demografske strukture predratne općine Mostar iz 1991. godine - 43.856 Bošnjaka (34,6%), 43.037 Hrvata (34%), 23.864 Srba (18,8%), 12.768 Jugoslavena (11,1%) i 3.121 Ostalih (2,5%). Odredbe članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta odražavaju posljednji popis stanovništva Grada Mostara i osiguravaju zastupljenost svih konstitutivnih naroda, te da nijedan narod nema apsolutnu većinu u gradskome vijeću.

66. Ukoliko prihvatimo osnovu s koje Izvješće polazi, a osobito da je 2003. godine bilo primjereno da se izbor gradskog vijeća temelji na odnosu snaga između konstitutivnih naroda i Ostalih kakav je bio u vrijeme popisa iz 1991. godine, te da organizacija Mostara stoga treba biti utemeljena na raspodjeli

pozicija tako da nijedan konstitutivni narod nema apsolutnu većinu u gradskome vijeću, rezultat gornjeg i donjeg limita zastupljenosti u Gradskome vijeću Grada Mostara određen člankom 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i člankom 16. Statuta ima objektivno i razumno opravdanje. Međutim, ovo pokreće još dva pitanja: prvo, je li 2003. godine bilo racionalno temeljiti organizaciju Mostara na popisu iz 1991. godine, te ignorirati sve promjene u strukturi stanovništva koje su se mogle desiti kao rezultat rata iz 1992-1995. godine i kasnije ostvarivanje prava izbjeglica i raseljenih osoba na povratak u svoje predratne domove; drugo, je li i dalje razumno opravdano da se 2010. godine održe posebna rješenja koja uključuju članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, s obzirom da je prošlo više od 14 godina od okončanja rata.

67. U svezi s pitanjem racionalnosti korištenja podataka dobivenih nakon popisa iz 1991. godine kao osnove za organizaciju Mostara 2003. godine, Ustavni sud je već opazio kako su to posljednji podaci koji su bili dostupni. Prema tome, Ustavni sud smatra kako je, s obzirom na okolnosti koje su postojale 2003. godine, korištenje podataka o stanovništvu prema popisu iz 1991. godine bilo daleko od idealnog, ali je to bio razuman postupak ako se uzmu u obzir problemi utvrđivanja najnovijih podataka i značaj ohrabriranja izbjeglica i raseljenih osoba da se vrate u svoje domove u Mostaru radi stvaranja multietničke zajednice u ujedinjenom gradu.

68. Potom, Ustavni sud mora ispitati je li i dalje opravdano u 2010. godini zadržati izborni sustav za gradsko vijeće koji zastupnike različitih naroda tretira različito u odnosu jednih prema drugima, prema općini u kojoj se provode izbori. Ovo je mnogo složenije pitanje. Još sedam godina je prošlo i podaci o strukturi stanovništva su sada stari 19 godina, a čini se da ne postoji zvanični pokušaj da se ustanovi točnija slika o strukturi stanovništva u Mostaru, kakva je danas. Postoji rizik da će učinkovitost članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine biti dovedena u pitanje u odnosu na diskriminaciju između konstitutivnih naroda međusobno i između svakog konstitutivnog naroda i Ostalih ukoliko vlasti u cijeloj Bosni i Hercegovini ne poduzmu korake u svrhu utvrđivanja pouzdanih statističkih podataka o sadašnjoj strukturi stanovništva Bosne i Hercegovine i njenih entiteta, Brčko distrikta, županija, gradova i općina.

69. Ustavni sud podsjeća kako je Europski sud za ljudska prava u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, točka 41, odlučio većinom glasova da je prošlo previše vremena od svršetka rata da bi Bosna i Hercegovina nastavila opravdavati posebnim potrebama, u drugoj polovini 2009. godine, diskriminirajuće odredbe u Ustavu Bosne i Hercegovine koje se tiču zastupanja Ostalih u Domu naroda zakonodavne Skupštine i u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine. Dok prihvaća da "prema Konvenciji ne postoji zahtjev da se u potpunosti odustane od instrumenata podjele vlasti koji su svojstveni Bosni i Hercegovini, i da još nije došlo vrijeme za politički sistem koji bi bio jednostavan odraz vladavine većine", Europski sud za ljudska prava je opazio kako "postoje instrumenti podjele vlasti koji automatski ne vode ka potpunom isključivanju predstavnika drugih zajednica. U vezi s ovim, Evropski sud za ljudska prava podsjeća da mogućnost alternativnih sredstava kojima se postiže isti cilj čini važan faktor u ovoj sferi (vidi *Glor protiv Švicarske*, br. 13444/04, stav 94, 30. april 2009. godine); (vidi točku 48 presude u predmetu *Sejdić i Finci*, gore navedeno). Dalje, sud je smatrao važnim što je 2002. godine Bosna i Hercegovina pristupila Europskoj konvenciji bez rezervi i samim tim se obvezala kako će ispunjavati norme propisane Konvencijom (točka 49).

70. Ustavni sud podsjeća kako je u Presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Sejdić i Finci* u točki 44. navedeno: "U ovakvom kontekstu, gdje se razlika u tretmanu zasniva na rasi i etničkom porijeklu, pojam objektivnog i razumnog opravdanja mora se tumačiti što je moguće preciznije (vidjeti *D.H. i ostali*, gore citirano, točka 196). Sud također smatra da se ni jedna vrsta različitog postupanja, koja se isključivo ili u kritičnom obimu zasniva na etničkom porijeklu pojedinca, ne može objektivno opravdati u savremenom demokratskom društvu koje je izgrađeno na principima pluralizma i poštovanja različitih kultura (*ibid.*, točka 176). S obzirom na navedeno, član 14. ne

zabranjuje stranama ugovornicama da različito tretiraju grupe kako bi ispravile "činjenične nejednakosti" između njih. I zaista, u određenim situacijama ne pokušati ispraviti nejednakosti kroz različit tretman, bez objektivnog i razumnog opravdanja, može dovesti do kršenja tog člana (slučaj koji se odnosi određene aspekte zakona o korištenju jezika u obrazovanju u Belgiji, citirano gore u tekstu, točka 10; *Thlimmenos protiv Grčke* [GC], br. 34369/97, točka 44. ECHR 2000-IV; i *D.H. i ostali*, gore citirano, točka 175)." Također, Ustavni sud podsjeća da je u točki 48. predmetne presude navedeno: "Pored toga, iako se Sud slaže sa Vladom da nijedna odredba Konvencije ne traži potpuno napuštanje mehanizama podjele vlasti koji su svojstveni Bosni i Hercegovini i da možda još uvijek nije sazrelo vrijeme za politički sistem koji bi bio samo odraz principa vladavine većine, Mišljenja Venecijanske komisije (vidjeti točku 22. gore u tekstu) jasno pokazuju da postoje takvi mehanizmi podjele vlasti koji ne vode automatski do potpunog isključivanja predstavnika ostalih zajednica. U vezi sa ovim, Sud je podsjeo da mogućnost da se drugačijim sredstvima postigne isti cilj predstavlja važan faktor u ovoj oblasti (vidjeti *Glor protiv Švicarske*, br. 13444/04, točka 94, 30. april 2009)." Izgleda da ovo ukazuje na to kako, budući da se radi o pitanju iz domene europskog prava ljudskih prava, sada ne postoji opravdanje prema članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine da se zadrže pobijane odredbe. Međutim, Ustavni sud se ne smatra obveznim zauzeti takav pristup u konkretnom predmetu iz dva razloga. Kao prvo, presuda Europskog suda se, kao i sve presude koje se tiču opravdanja za moguće diskriminirajuće postupanje ili pravila, fokusira na konkretne činjenice i pitanja s kojima se susreće. Predmet *Sejdić i Finci* se odnosi na rješenja koja u potpunosti isključuju mogućnost kandidiranja svih osoba koje ne pripadaju jednom od tri konstitutivna naroda na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Za razliku od gore spomenutih, odredbe koje se pobijaju u konkretnom predmetu posebno štite pravo Ostalih da budu zastupljeni u Gradskom vijeću Mostara. Kao drugo, dok je Europski sud konačni autoritet u pitanju tumačenja i primjene Europske konvencije, Ustavni sud je konačni autoritet u pitanju tumačenja i primjene Ustava Bosne i Hercegovine, uključujući i članak II/4. Dok su opća načela koja se primjenjuju na pitanja diskriminacije ista i prema članku II/4. i prema Europskoj konvenciji (kao što je navedeno gore u točki 41), Ustavni sud je taj koji odlučuje postoji li objektivno i razumno opravdanje u svakom pojedinačnom predmetu u smislu članka II/4. U tome kontekstu, Ustavni sud mora uzeti u obzir svoje vlastito znanje i razumijevanje situacije u Bosni i Hercegovini. Budući da je mnogo bliži i upućeniji u društvene i političke uvjete života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu nego što je to slučaj s Europskim sudom, Ustavni sud je u boljoj poziciji od Europskog suda da procijeni opravdanje za postupanje ili pravila koja, ako nisu opravdana, dovode do neustavne diskriminacije. U svezi s tim, Ustavni sud opaža kako je Venecijansko povjerenstvo (Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava) u svome podnesku kao *amicus curiae* u ovom predmetu prihvatilo da bi poseban položaj Mostara mogao pružiti objektivno i racionalno opravdanje za njegov jedinstven izborni aranžman, uz konstataciju kako bi Ustavni sud prigodno ocjenjivanja mogućih opravdanja trebao uzeti u obzir sve izmjene u situaciji koje su se desile tijekom zadnjih 15 godina. Ustavni sud se slaže kako je ovo odgovarajući način da se pristupi ovome pitanju.

71. S obzirom na ovo, Ustavni sud smatra kako poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina, a posebice Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno da se pristupi političkoj organizaciji Grada Mostara na osnovama ustanovljenim 2003. godine. Primjenjujući test proporcionalnosti, Ustavni sud zaključuje kako pobijane mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovilo Povjerenstvo u svome izvješću iz prosinca 2003. godine, i dalje ostaju osobito nesavladive. Mjere služe zakonitom cilju tako što postavljaju strukturu podjele vlasti za koju se razumno nadati kako će postupno poboljšati kvalitetu političkih procesa u gradu. One su razumno povezane sa zakonitim ciljem. Njihov rezultat može biti takav da Gradsko vijeće može biti uspostavljeno na način koji točno ne

odražava izraženo mišljenje biračkog tijela na izborima, a to je značajan nedostatak glede demokratskog legitimiteta sustava. U svakom slučaju, prema oskudnim informacijama koje su trenutno dostupne, ne može se reći kako će učinak vjerojatno biti neproporcionalan važnosti cilja.

72. Ustavni sud, stoga, zaključuje kako pobijane odredbe članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta ne diskriminiraju hrvatski narod u ostvarivanju njegovih prava prema članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Navodna povreda prava na izbore na temelju općeg i jednakog prava glasa prema članku 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima promatrano odvojeno u odnosu na izbore za Gradsko vijeće Mostara

73. Dalje, Ustavni sud mora razmotriti tvrdnju podnositelja zahtjeva kako pobijane odredbe same po sebi krše članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. U tome pogledu, podnositelj zahtjeva tvrdi kako pobijane odredbe krše pravo na sudjelovanje u izborima na temelju općeg i jednakog prava glasa, jer članak 19.4. Izbornog zakona i članak 17. Statuta Grada Mostara uspostavljaju izborne jedinice sa značajno različitim brojem glasača, što dovodi do različite vrijednosti pojedinih glasova. Podnositelj zahtjeva tvrdi kako to krši načelo jednakog prava glasa iz članka 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

74. Prvo pitanje je može li Ustavni sud primijeniti članak 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, samostalno, kada vrši ocjenu ustavnosti neke pravne norme prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje kako je Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine. S obzirom na to, Ustavni sud je mjerodavan odlučiti u predmetnom slučaju jesu li pobijane odredbe sukladne članku 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

75. Ustavni sud ističe kako zahtjev koji se odnosi na jednako pravo glasa ne podrazumijeva točnu jednakost u važnosti, ili djelovanju, svakog glasa birača. To bi bio nedostižni ideal. Suština toga zahtjeva je da bi svaki glasač trebao imati isti broj glasova i da bi svaki glas trebao imati približno istu vrijednost, prema precizna jednakost djelovanja može biti nedostižna prema nekim sustavima glasovanja, čak i ako bi broj birača u svakoj izbornoj jedinici trebao biti jednak; primjerice, u praksi, glasovi mogu imati različitu važnost prema nekim oblicima proporcionalne zastupljenosti, a glasovi dodijeljeni istoj partiji mogu imati različito djelovanje u različitim izbornim jedinicama u izbornim sustavima koji koriste prostu većinu (većinski izborni sustav). Precizna jednakost u broju glasača u svakoj izbornoj jedinici je nedostižna u praksi. Različite poteškoće utiču na povlačenje granica izbornih jedinica. Neke od tih su geografske, druge su administrativne. Sve ono što se može postići je da ne bi trebalo biti pretjeranih nejednakosti u veličini biračkog tijela i važnosti koja se daje pojedinim glasovima u različitim izbornim jedinicama. Nju su priznali i autori Međunarodnog pakta (vidi Manfred Nowak, *UN Pakt o građanskim i političkim pravima: Komentar* (1993), str. 448). Europski sud za ljudska prava je to također prihvatio prigodom tumačenja riječi "jednako pravo glasa" iz članka 3. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju (vidi *Mathieu-Mohin protiv Belgije*, serija A, br. 113, presuda od 2. ožujka 1987, stavak 54). Europski sud za ljudska prava priznaje ograničenja prava i pita se je li bilo proizvoljnosti ili neproporcionalnosti, i je li tim ograničenjem došlo do mijenjanja u slobodno izražavanje volje biračkoga tijela, u donošenju ocjene u svjetlu političkih uvjeta u državi o kojoj se radi (vidi, uopćeno, *Zdanoka protiv Latvije*, aplikacija broj 58278, Izvješća 2006-IV (Veliko vijeće); *Adamsons protiv Latvije*, aplikacija broj 3669-03, presuda od 24. lipnja 2008, stavak 111; i *Yamak i Sadak protiv Turske*, aplikacija broj 10226/03, presuda od 8. srpnja 2008. godine (Veliko vijeće), stavak 109).

76. Iz Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva o utvrđivanju i objavi birača upisanih u Središnji birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama za lokalne izbore 2008. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 74/08) proizlazi kako je u izbornoj jedinici gradskog područja I (bivša gradska općina Mostar Sjever) registrirano 8.866 birača, u izbornoj jedinici gradskog

područja 2 (bivša gradska općina Mostar Stari Grad) 18.977 birača, u izbornoj jedinici gradskog područja 3 (bivša gradska općina Mostar Jugozastok) 6.869 birača, u izbornoj jedinici gradskog područja 4 (bivša gradska općina Mostar Jug) 6.989 birača, u izbornoj jedinici gradskog područja 5 (bivša gradska općina Mostar Jugozapad) 29.522 birača i u izbornoj jedinici gradskog područja 6 (bivša gradska općina Mostar Zapad) 17.406 birača. Ustavni sud primjećuje kako broj glasača u izbornim jedinicama u gradskim područjima Mostara varira od 29.522 glasača u Mostaru Jugozapad do 6.869 glasača u Mostaru Jugozastok. Ovi brojevi poprilično variraju: viši broj za 400 procenata premašuje niži broj. Ipak, svaka izborna jedinica bira po tri člana Vijeća, iako da je vrijednosti glasa u Mostaru Jugozastok četiri puta veća od vrijednosti glasa u Mostaru Jugozapad. Iz članka 7. Statuta Grada Mostara proizlazi da su granice izbornih jedinica jednostavno posuđene od prijašnjih općina unutar Mostara koje su postale gradska područja (članak 7.1), a koje su, naizmjenično, postale izborne jedinice za izbore u gradska vijeća. Imajući u vidu da se po članku 7.1. svakoj izbornoj jedinici dodjeljuju po tri zastupnika, historijske granice postaju uzrok značajne nejednakosti. Ustavni sud smatra kako ova nejednakost zahtjeva opravdanje ukoliko se ne želi smatrati neustavnom.

77. U toč. 58. i 59. ove odluke su navedeni razlozi za rješenja koja su usvojena za Mostar. Kao što je navedeno u točki 65. gore, Ustavni sud smatra kako je potreba za bavljenjem postratnim društvenim i političkim uvjetima koji utiču na stanje u Bosni i Hercegovini, a osobito Grad Mostar, i dalje legitiman cilj koji bi mogao opravdati odstupanje od normalnog demokratskog načela prema kojemu bi svaki birački glas trebao imati sličnu težinu u onoj mjeri u kojoj je to moguće. Međutim, Ustavni sud ne smatra zadovoljavajućim da su razlike između vrijednosti glasova birača u različitim izbornim jedinicama proporcionalne u smislu da se objektivno i racionalno odnose na legitiman cilj razvoja multietničke strukture podjele vlasti za koju se razumno može nadati da će postupno poboljšati kvalitetu političkog procesa u gradu. Ljestvica razlika, koja je naznačena u točki 76. gore, proizlazi izravno iz dviju odluka: prvo, zasnovati granice izbornih jedinica izravno na granicama bivših gradskih područja; drugo, dodijeliti isti broj vijećnika svakoj od tih izbornih jedinica. Ustavni sud smatra kako obje odluke proizlaze iz želje za administrativnom jednostavnošću prije nego što su to potrebne, razumne ili proporcionalne mjere za razvoj strukture podjele vlasti ili multietničke zajednice u Mostaru. Prema tome, Ustavni sud smatra kako varijacija na ovoj ljestvici ne može biti opravdana u smislu da je potrebna ili proporcionalna bilo kojem legitimanom cilju. Stoga, Ustavni sud utvrđuje kako odredbe članka 19.4. stavak 2. Izbornog zakona i članka 17. stavak 1. Statuta u dijelu u kojemu glasi: "U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika" nisu sukladne članku 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ne bi bilo adekvatno da Ustavni sud poništi relevantne propise s neposrednim djelovanjem jer bi to dovelo do situacije u kojoj bi zahvaćene izborne jedinice ostale bez prava glasa dok zakonodavstvo ne donese nove zakone koji bi redefiniirali granice izbornih jedinica. Prema tome, Ustavni sud određuje nadležnim vlastima razdoblje od šest mjeseci od dana objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" da usklade relevantne odredbe s Ustavom Bosne i Hercegovine, sukladno ovoj odluci.

78. Podnositelj zahtjeva također tvrdi da članak 19.4. stavak 2. Izbornog zakona i članak 17. stavak 1. Statuta krše temeljno načelo Izbornog zakona prema kojemu se pri određivanju područja izbornih jedinica mora voditi računa da izborne jedinice imaju podjednak broj glasača, kao i temeljno načelo "jedna osoba, jedan glas", koji je inherentan u svim većinskim demokracijama. Međutim, s obzirom na zaključak Ustavnog suda glede neusklađenosti s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Ustavni sud smatra kako nije nužno odlučiti je li takvo temeljno načelo sadržano u Izbornom zakonu ili da li bi se moglo reći, ukoliko bi takvo načelo postojalo u Izbornom zakonu, kako odredba koja nije sukladna tome načelu dovodi do povrede Ustava Bosne i Hercegovine.

Navodna povreda članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovina u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i

političkim pravima u odnosu na građane bivše Središnje zone Mostara

79. Dalje, podnositelj zahtjeva smatra kako su odredbama članka 19.2. st. 1. i 3. članka 19.4. stavak 2. i 8. Izbornog zakona i odredbama čl. 15. i 17. stavak 1. u svezi s čl. 5. i 7. Statuta diskriminirani građani bivše Središnje zone u uživanju prava iz članka 25.b) Međunarodnog pakta, jer nemaju ista prava kao građani gradskih područja pri izboru vijećnika u Gradsko vijeće. Također, podnositelj zahtjeva smatra kako su odredbama članka 38. Statuta diskriminirani građani bivše Središnje zone, kao i vijećnici koji se biraju u gradskoj izbornoj jedinici, jer nisu u mogućnosti biti birani u povjerenstva za gradska područja.

80. Ustavni sud ukazuje kako je odredbama članka 19.2. Izbornog zakona i odredbama članka 15. u svezi s čl. 5. i 7. Statuta propisano da se vijećnici u Gradskom vijeću biraju u gradskoj izbornoj jedinici koja obuhvaća cijelo područje Grada i izbornim jedinicama gradskog područja koje odgovaraju bivšim gradskim općinama. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća kako je Prijelaznim statutom utemeljeno šest općinskih područja ili "gradskih općina": Mostar Jug, Mostar Jugozapad, Mostar Zapad, Mostar Jugoistok, Mostar Sjever i Stari Grad. Također, Ustavni sud podsjeća kako je prema Prijelaznom statutu Središnja zona, koja je u središtu tradicionalno komercijalnog i turističkog središta grada, trebala biti pod izravnom upravom Gradske uprave. Dakle, iz navedenoga proizlazi kako Središnja zona nije predstavljala "gradsku općinu" prema Prijelaznom statutu, kao i da ne predstavlja ni "gradsko područje" prema novom Statutu.

81. Stoga, stanovnici Središnje zone Mostara mogu birati samo 17 vijećnika koji zastupaju gradsku izbornu jedinicu koja obuhvaća cijelo područje Grada. Za razliku od stanovnika ostalih šest gradskih općina, oni nemaju mogućnost birati i tri vijećnika koji bi zastupali njihovo područje u Gradskom vijeću. Kao posljedica načina na koji se uspostavljaju povjerenstva Gradskog vijeća, Središnja zona je jedino područje grada koje nema svoje zastupnike u povjerenstvima.

82. Ustavni sud smatra kako ovakva organizacija ne osigurava "jednaku zastupljenost" birača u gradu Mostaru i nije sukladna članku 25.b) Međunarodnog pakta. Većina glasača u Mostaru bira dvije vrste vijećnika. Birači u Središnjoj zoni mogu birati samo jednu vrstu vijećnika. Ova očita neravnopravnost se ne može opravdati, imajući na umu, kako je Ustavni sud već ranije opazio, da je razlog za usvajanje takvog rješenja bio prije svega administrativna pogodnost a ne racionalan način za postizanje legitimnog cilja kao što je to uvođenje izbornog sustava koji uzima u obzir historijske probleme koji utiču na konstitutivne narode u Mostaru. Iz navedenoga proizlazi kako ova rješenja također krše člankom II/4. Ustava BiH zagarantiranu zaštitu od diskriminacije. Navedeno kršenje štetno utiče na značajan broj ljudi: Europsko izvješće Međunarodne kontakti skupine br. 150. Aneks A, navodi kako je tijekom 2002. godine u Središnjoj zoni živjelo 1.008 stanovnika, dok zastupnik Središnjeg izbornog povjerenstva u svome izlaganju na javnoj raspravi u ovdome predmetu sugerira kako je danas broj stanovnika toga gradskog područja 2.000.

83. Ustavni sud utvrđuje kako odredbe članka 19.2. st. 1. i 3. članka 19.4. st. 2. do 8. Izbornog zakona krše članak II/4. Ustava BiH u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta. Stoga, Ustavni sud nalaže Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u roku od šest mjeseci od dana objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", izvrši izmjene relevantnih odredaba Izbornog zakona BiH kako bi se uklonila diskriminacija.

84. Kada to bude učinjeno, možda će biti nužno (u ovisnosti o kontekstu izmjena Izbornog zakona koje će Parlamentarna skupština usvojiti) da Gradsko vijeće Grada Mostara izvrši izmjene u nekim ili svim od sljedećih članaka: članak 7. stavak 1. i 3., članak 15. stavak 2., članak 17. stavak 1. i članak 38. stavak 1. Statuta Grada Mostara kako bi uskladio Statut s izmjenama Izbornog zakona. Trenutačno, oni dovode do rezultata koji nije sukladan Ustavu BiH iz istih razloga koji su navedeni ranije u svezi s člankom 19.2. st. 1. i 3. Izbornog zakona.

85. Međutim, trenutačno je nemoguće predvidjeti hoće li biti potrebne bilo kakve izmjene Statuta Grada Mostara te, ukoliko budu, u kakvom obliku. Zbog toga Ustavni sud odlaže ovaj

aspekt zahtjeva *sine die*, ali nalaže Gradskom vijeću Grada Mostara da izvjesti Ustavni sud u roku od tri mjeseca od dana objave izmjena koje Parlamentarna skupština izvrši u Izbornom zakonu BiH u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" o koracima poduzetim kako bi se Statut Grada Mostara uskladio s Ustavom BiH. Potom će Ustavni sud odlučiti je li nužno vratiti ovaj predmet na daljnje razmatranje. Dakle, Ustavni sud je trenutačno djelomično riješio zahtjev podnositelja u ovdome dijelu.

Navodna diskriminacija građana Grada Mostar glede izbora gradonačelnika

86. Pored toga, podnositelj zahtjeva tvrdi kako su građani Grada Mostara diskriminirani u svezi s načinom izbora njihovoga gradonačelnika. Podnositelj skreće pozornost na odredbe članka 19.7. Izbornog zakona, članak VI.C stavak 7. Amandmana CI na Ustav FBiH i članke 44. i 45. Statuta Grada Mostara kojima je propisano da se gradonačelnik bira među vijećnicima dvotrećinskom većinom. Podnositelj zahtjeva ovo uspoređuje s položajem građana Grada Banjaluke koji neposredno biraju i smjenjuju svoga gradonačelnika. U svezi s tim, Ustavni sud BiH ima u vidu odredbe članka 13.7. stavak 1. Izbornog zakona kojima je propisano da se općinski načelnik ili gradonačelnik bira sukladno ovdome Zakonu, ustavima, entitetskim zakonima i statutu općine, odnosno grada. Stavkom 2. istoga članka je propisano da ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik, bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Središnji birački spisak u toj izbornoj jedinici sukladno ovdome zakonu, entitetskim zakonima, statutu općine, odnosno grada. Dakle, relevantnim odredbama Izbornog zakona je određeno kako postoje dva načina izbora gradonačelnika - neposredno ga biraju građani ili posredno preko zastupnika u gradskim vijećima - izbor između ovih načina se konačno utvrđuje ustavima entiteta, zakonima entiteta i statutima gradova. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje kako je odredbama članka VI.A. stavak 4. Amandmana XVI na Ustav FBiH propisano da Gradsko vijeće bira gradonačelnika. S druge strane, člankom 100. Ustava Republike Srpske je propisano da se teritorijalna organizacija uređuje Zakonom. Odredbama članka 42. stavak 1. i članka 60. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS" br. 101/04, 42/05 i 118/05) je propisano da izbor načelnika i gradonačelnika vrše građani na općim neposrednim izborima.

87. Način biranja gradonačelnika spada u djelokrug članka 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Međutim, taj članak ne zahtijeva niti isključuje bilo koji posebni način biranja gradonačelnika. Nije neobično da se koriste različiti načini biranja u jednoj istoj državi ovisno o okolnostima koje prevladavaju u određenim gradovima. Primjerice, u Engleskoj i Veliku zakon dopušta da glasači u gradu neposredno biraju gradonačelnika, ili da ga posredno biraju izabrani vijećnici; neki gradonačelnici se biraju neposredno, mada se većina bira posredno. Prema mišljenju Ustavnog suda, pitanje koje se postavlja u svakom slučaju iz članka 25.b) je je li odabir načina izbora gradonačelnika proizvoljan, imajući u vidu da članak 25.b) prihvaća da narod može sudjelovati u javnom životu bilo neposredno ili posredno preko svojih slobodno izabranih zastupnika. Kao što je slučaj sa Gradom Mostarom, Ustavni sud prihvaća da su vijećnici izabrani slobodnom voljom i da načela demokracije koja podupiru članak 25. u cijelosti dopuštaju da gradonačelnika biraju vijećnici prije nego da ga neposredno biraju glasači.

88. Razlika između načina biranja gradonačelnika u Mostaru u usporedbi s načinom biranja gradonačelnika u Banjaluci doista dovodi do različitog uživanja prava na sudjelovanje u izborima, doći može uključiti članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Potrebno je odgovoriti na sljedeća pitanja: (a) je li postupak biranja gradonačelnika analogan u različitim gradovima; i (b) ako jeste, je li različito postupanje objektivno i razumno opravdano.

89. Ustavni sud smatra kako je postupak biranja gradonačelnika u različitim gradovima analogan, pošto je uloga gradonačelnika više-manje slična u svakome gradu. Okrećući se pitanju je li opravdano koristiti različite načine, Ustavni sud primjećuje kako Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, koji se

primjenjuje na Mostar, uređuje ovu oblast na različiti način u odnosu na Ustav Republike Srpske, koji uređuje ovu oblast u Banjaluci. Ove razlike nisu nesuglasne s relevantnim odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da Ustav Bosne i Hercegovine predviđa značajan stupanj samouprave u svakom entitetu, Ustavni sud smatra kako jedna ovakva neznatna razlika nije neopravdana u smislu članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine osim ako se izbor jednog ili drugog načina biranja gradonačelnika može smatrati kao nerazložan, ili ako se može dokazati kako je on dio plana da se narodu određenog entiteta ili grada uskrati bit njegovoga prava da sudjeluje u javnome životu kroz jedan demokratski politički proces. Uzimajući u obzir nedostatak ovakvih dokaza, ograničenu ulogu gradonačelnika u kreiranju politike gradskog vijeća i činjenicu kako u međunarodnim okvirima redovito nalazimo i neposredne i posredne načine biranja gradonačelnika, u ovome predmetu ne postoji ništa što bi ukazivalo kako odabir neposrednog načina izbora gradonačelnika grada Mostara dovodi do neopravdane diskriminacije u usporedbi s građanima grada Banjaluke. Iz ovoga slijedi kako građani grada Mostara nisu diskriminirani u uživanju svoga prava iz članka 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima oprečno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

90. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje kako su odredbe čl. 19.4. st. 1. i 9. i 19.7. Izbornog zakona, odredbe članka VI.C. stavak 7. Amandmana CI na Ustav FBiH i odredbe čl. 7. 15. 16. 17. stavak 1. u preostalom dijelu i st. 2. i 3. te čl. 38. 44. i 45. Statuta sukladni članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Ostali navodi iz zahtjeva podnositelja zahtjeva

91. Ustavni sud smatra kako nije nužno ispitivati pobijane odredbe čl. 19.1. 19.2. stavak 2. 19.3. i 19.6. Izbornog zakona i odredbe članka VI.C. stavak 4. Amandmana CI na Ustav FBiH, budući da su navodi podnositelja zahtjeva, kojima pobija navedene odredbe, paušalni i neobrazloženi, a u zahtjevu ne precizira koje su ustavne odredbe ili prava iz međunarodnih instrumenata navodno prekršeni u ovom kontekstu.

VIII. Zaključak

92. Ustavni sud zaključuje kako odredbe članka 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i članka 16. Statuta, kojima su propisani donji i gornji limit zastupljenosti konstitutivnih naroda u Gradskom vijeću, ne diskriminiraju hrvatski narod u ostvarivanju njegovih prava iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

93. S druge strane, Ustavni sud usvaja zahtjev podnositelja zahtjeva glede (a) navoda da su odredbama članka 19.2. st. 1. i 3. članka 19.4. stavak 1. Izbornog zakona zbog kojeg različit broj birača u izbornim jedinicama koji se temelji na bivšim gradskim područjima u Mostaru krši članak 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te (b) navod da odredbe članka 19.2. stavak 1. i članka 19.4. čl. 2. do 8. onemogućuju biračima iz Središnje zone Grada Mostara da biraju vijećnike koji bi ih zastupali uz vijećnike koji zastupaju gradsko izbornu područje za cijeli Grad Mostar, krše članak II/4. Ustava BiH u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

94. Ustavni sud odlučuje kako članak 7. st. 1. i 3. članak 15. stavak 2. članak 17. stavak 1. i članak 38. stavak 1. Statuta, koji onemogućuju biračima u Središnjoj zoni Grada Mostara da biraju vijećnike koji bi ih zastupali uz vijećnike koji zastupaju gradsko izbornu područje za cijeli Grad Mostar, krše članak II/4. Ustava BiH u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ustavni sud odlaže dalje postupanje po ovome dijelu zahtjeva *sine die* do donošenja izmjena Izbornog zakona sukladno ovoj odluci. Ustavni sud nalaže Gradskom vijeću Grada Mostara da izvjesti Ustavni sud u roku od tri mjeseca od dana objave izmjena koje Parlamentarna skupština izvrši u Izbornom zakonu BiH u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" o koracima poduzetim kako bi se Statut Grada Mostara uskladio s Ustavom BiH.

95. U konačnici, Ustavni suda smatra kako su odredbe članka 19.7. Izbornog zakona, članka VI.C. stavak 7. Amandmana na Ustav FBiH i čl. 44. i 45. Statuta, prema kojima građani Grada

Mostara biraju gradonačelnika na drugačiji način u odnosu na građane Grada Banjaluke, sukladni pravima građana Grada Mostara zagarantiranim prema članku 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te kako ne diskriminiraju građane Grada Mostara u uživanju navedenoga prava protivno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

96. Ustavni sud smatra kako nije nužno da odluči krše li članak 19.4. stavak 2. Izbornog zakona i članak 17. stavak 1. Statuta neko temeljno načelo Izbornog zakona, ili da ispita pobijane odredbe čl. 19.1. 19.2. stavak 2. 19.3. 19.5. i 19.6. Izbornog zakona i odredbe članka VI.C. stavak 4. Amandmana CI na Ustav FBiH, pozivanjem na nepotkrjepljene navode podnositelja zahtjeva koji se odnose na Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

97. Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. članka 61. st. 1. 2. i 3. i članka 63. st. 1. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

98. U smislu članka 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čine izuzeta mišljenja dopredsjednice Valerieje Galić, suca Mate Tadića i suca Mirsada Čenana djelomično oprečna odluci.

99. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović, v. r.

IZUZETO MIŠLJENJE O DJELOMIČNOM NESLAGANJU SUCA TADIĆA

1. U pogledu Odluke o dopustivosti i meritumu u predmetu U 9/09 slažem se s većinom koja je izglasala ovakvu odluku.

2. Moje neslaganje se odnosi na dio odluke kojim se odbija zahtjev da se utvrdi neustavnost odredaba članka 19.4. stavak 9. Izbornog zakona i članka 16. stavak 2. Statuta Grada Mostara u svezi s člankom 25. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima. Osporene odredbe se odnose na propisivanje maksimalne kvote, tako da nijedan konstitutivni narod ne može imati više od po 15 vijećnika u gradskome vijeću.

3. Ja smatram kako stajališta većine iznesena u ovome dijelu u našoj odluci nisu u okviru standarda koje traži Ustav BiH u pogledu zabrane svih oblika nediskriminacije, kako nisu sukladna članku 25. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima, kako su neuvjerljiva i djelomično kontradiktorna s ostalim stajalištima zauzetim u ovoj i nekim drugim odlukama Ustavnoga suda.

4. Ustavni sud priznaje kako ovakva rješenja (propisivanje obvezne najviše i najviše kvote) nisu predviđena u Izbornome zakonu za druge gradove ili općine u BiH niti u drugim statutima gradova ili općina (postoji u nekim statutima odredba o najnižoj kvoti), pa ipak opravdava ovakvo rješenje u Statutu Grada Mostara. Glavno opravdanje Ustavni sud za ovo daje u paragrafima 64. 65. i 66. svoje odluke, u kojima ukazuje na razvoj i smirivanje poratnih događanja u Mostaru od 1994. godine do 2003. godine. Mogao bih u najvećem dijelu i prihvatiti da su ovi navodi tada bili opravdani, ali ne mogu nikako prihvatiti da Ustavni sud 2010. godine iznosi iste argumente i poziva se na Izvješće Povjerenstva od 15. prosinca 2003. godine o smjericama za Grad Mostar, koje je osnovano odlukom Visokog predstavnika, za svoje stajalište da je to opravdano i 2010. godine. Za zauzimanje ovakvog stava Ustavni sud, po mojemu mišljenju, nije dao nikakvo relevantno obrazloženje.

5. Ustavni sud se u svojoj praksi, izgrađujući najviše standarde vladavine prava i primjene demokratskih načela, te eliminiranju svih oblika diskriminacije, poziva na odluke Europskog suda za ljudska prava, ali u ovome slučaju to ne čini, nego polemizira s Europskim sudom šaljući jasan signal da se ne slaže s odlukom Europskog suda u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* (vidi paragraf 70. naše odluke).

6. U paragrafu 71. naše odluke, opravdavajući zadržavanje ovakvih rješenja, navodi se "...Ustavni sud zaključuje da osporene mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće sa kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovila Komisija u svom izvješću iz prosinca 2003. godine, i dalje ostaju naročito nesavladive". Nije mi poznato na temelju

čega je većina izvela ovakav zaključak da i danas, nakon sedam godina od izvješća Povjerenstva, ... "poteškoće... i dalje ostaju naročito nesavladive...", kada na te okolnosti nismo izvodili nikakve dokaze niti su nam ponuđene od sudionika u postupku relevantne i argumentirane činjenice za ovakve tvrdnje. Stoga ovaj dio zaključka Ustavnog suda smatram proizvoljnim.

7. Na temelju iznesenog, držim kako je došlo do povrede članka II/4. Ustava BiH u svezi s člankom 25. Međunarodnoga pakta o građanskim i političkim pravima u pogledu propisivanja gornjeg limita i kako takve odredbe u Izbornom zakonu i Statutu nemaju *danas* razumno opravdanje i ne slijede legitiman cilj, zbog čega u ovome dijelu nisam podržao odluku.

IZUZETO MIŠLJENJE DOPREDSJEDNICE GALIĆ DJELOMIČNO SUPROTNO ODLUCI

Na temelju članka 41. Pravila Ustavnog suda BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 60/05, 64/08 i 51/09) izuzimam svoje mišljenje o djelomičnom neslaganju s odlukom većine sudaca u ovom predmetu iz sljedećih razloga:

I. DOPUSTIVOST

U odnosu na osporene odredbe Izbornog zakona BiH, Ustava FBiH i Statuta Grada Mostara složila sam se s mišljenjem većine sudaca da je u ovom dijelu zahtjev dopustiv.

Kada je u pitanju dopustivost u odnosu na stavak 1. uvodnoga dijela i stavak 2. Odluke Visokog predstavnika za BiH, kojom se proglašava Statut Grada Mostara, uz veliku rezervu, složila sam se da u tome dijelu zahtjev nije dopušten zbog nenadležnosti Ustavnog suda za odlučivanje, isključivo zbog već ranije zauzetog stava Ustavnog suda, izraženog u nekoliko odluka Ustavnog suda BiH, da ovlasti Visokog predstavnika za BiH, kao ni vršenje tih ovlasti, nisu podložne kontroli Ustavnog suda.

II. MERITUM

Moje suštinsko neslaganje s mišljenjem većine sudaca odnosi se na dio Odluke kojim je utvrđeno da su odredbe članka 19. točka 4. st. 1. i 9. Izbornog zakona BiH i članka 16. Statuta Grada Mostara, u dijelu kojim je propisano da "nijedan od konstitutivnih naroda u Gradskom vijeću Mostara ne može imati više od petnaest (15) vijećnika", sukladan članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Razlozi moga neslaganja su sljedeći:

1. Polazeci od pristupa koji je Ustavni sud zauzeo (toč. 55. i 56. Odluke) za ispitivanje osporenih odredbi s aspekta njihove usklađenosti s člankom II/4. Ustava BiH u svezi s člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, pozivajući se na pristup koji je Europski sud za ljudska prava primijenio na pitanja diskriminacije u svezi sa sudjelovanjem u političkome životu u Bosni i Hercegovini u odnosu na članak 14. Europske konvencije i članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (vidi *Sejdić i Finci v. Bosna i Hercegovina*, aplikacije br. 27996/06 i 34836/06, presuda od 22. prosinca 2009. godine [Veliko vijeće], s referencom na kriterije ustanovljene praksom strazburskih organa i Opće komentare Komiteta za ljudska prava UN-a u odnosu na pravo glasa zagarantirano člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, očekivala sam da će Ustavni sud prilikom ispitivanja ustavnosti osporenih odredbi konzistentno slijediti taj pristup.

Međutim, moje je mišljenje da je Ustavni sud u obrazloženju Odluke (toč. 57. do 62) nedovoljno izložio test komparacije i da nije odredio dovoljno relevantne kriterije usporedbe, inherentne testu jednakosti, kako bi mogao odgovoriti na pitanje jesu li utemeljeni navodi podnositelja zahtjeva da u konkretnom slučaju postoji razlika u tretmanu.

2. Ustavni sud je u fokus ispitivanja stavio pitanje mogućeg omjera zastupljenosti u Gradskome vijeću Grada Mostara vijećnika iz reda hrvatskoga naroda u odnosu na mogući omjer zastupljenosti predstavnika drugih konstitutivnih naroda (bošnjačkih i srpskih) u drugim jedinicama lokalne uprave i samouprave, u kojima ti narodi predstavljaju većinu, s tim što je za kriterije usporedbe koristio moguće omjere zastupljenosti bošnjačkih predstavnika u Gradskome vijeću Grada Sarajeva i srpskih predstavnika u Skupštini Grada Banjaluke. Ustavni sud je utvrdio (točka 63. obrazloženja Odluke) da je najveći mogući omjer hrvatskih zastupnika u Gradskome vijeću Grada Mostara značajno manji od onoga bošnjačkih zastupnika u Gradskome

vijeću Grada Sarajeva, te još manji od najvećeg mogućeg omjera srpskih predstavnika u Skupštini Grada Banjaluke. Ustavni sud smatra kako postoji mogućnost da je ovo različito postupanje oprečno članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Slažem se s ovakvim zaključkom većine sudaca, za mene je nesporno kako postoji očita nejednakost u tretmanu zastupljenosti hrvatskih vijećnika u odnosu na bošnjačke i srpske predstavnike, ne samo u Gradskome vijeću Grada Sarajeva i Skupštini Grada Banjaluke, već i u drugim jedinicama lokalne uprave i samouprave u Bosni i Hercegovini, jer postoji niz drugih usporednih pokazatelja koji to potvrđuju.

Pitanje različitoga tretmana u zastupljenosti hrvatskih predstavnika u jedinicama lokalne uprave i samouprave možda i jeste fundamentalni aspekt ovoga predmeta, međutim smatram da je Ustavni sud propustio ispitati još jedan bitan aspekt ovoga predmeta, kojega se samo marginalno dotaknuo u točki 57. obrazloženja Odluke. To je pitanje koje se odnosi na različit tretman sva tri konstitutivna naroda, dakle ne samo hrvatskoga naroda, u zastupljenosti u Gradskome vijeću Grada Mostara (s obzirom na odredbu o gornjem limitu zastupljenosti u Gradskome vijeću Grada Mostara) u usporedbi sa zastupljenosti sva tri konstitutivna naroda u vijećima ili skupštinama ostalih jedinica lokalne uprave i samouprave u Bosni i Hercegovini. Smatram kako se uspostavljanjem gornjeg limita ograničava slobodno izražavanje volje birača, odnosno odstupa od načela jednake težine svakoga glasa, garantiranoga člankom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, što se po mome mišljenju ne može smatrati razumnim i utemeljenim na objektivnim kriterijima i da je Ustavni sud trebao ispitati i ovaj aspekt.

3. Ono s čime se ja posebice ne slažem odnosi se na mišljenje većine sudaca izneseno u obrazloženju Odluke (toč. 64. do 72), kojim se odražava stav kako postojeći diferencijalni tretman za Grad Mostar nije diskriminacijski u smislu postojanja objektivne i racionalne opravdanosti za postojanje takvog tretmana, te kako se njime ostvaruje legitiman cilj i kako postoji opravdana proporcionalnost između primijenjenih sredstava i cilja koji je potrebno postići.

U suštini, većina sudaca ovakav zaključak temelji na izvješću Povjerenstva za reformu Grada Mostara od 15. prosinca 2003. godine, smatrajući kako poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi BiH, a posebice Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno da se pristupi političkom ustroju Grada Mostara na temeljima ustanovljenim 2003. godine i da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovilo Povjerenstvo u svome izvješću iz prosinca 2003. godine, i dalje ostaju osobito nesavladive.

Za mene je posebice razočaravajući dio obrazloženja (točka 70. Odluke) u kojemu se problematizira primjenjivost stavova Europskoga suda za ljudska prava na odluke Ustavnoga suda Bosne i Hercegovine. Ovo posebice ako se ima u vidu kako Ustavni sud Bosne i Hercegovine svoju praksu u pretežnom dijelu temelji na načelima i standardima ustanovljenim praksom Europskoga suda za ljudska prava.

Ustavni sud, nažalost, ne smatra relevantnim stav Europskoga suda u predmetu *Sejdić i Finci* o značajnom pozitivnom razvitku u Bosni i Hercegovini od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, utemeljenom na izvješćima relevantnih europskih i drugih međunarodnih predstavnika i organizacija za Bosnu i Hercegovinu, a svoj stav temelji na procjeni Povjerenstva za reformu Grada Mostara, iznesenoj u izvješću iz prosinca 2003. godine. Smatram kako to nije dovoljno za donošenje zaključka da je 15 godina od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma i sedam godina od nametanja Statuta Grada Mostara situacija u Mostaru i dalje takva da postoji razumno opravdanje da ustroj Grada Mostara ostane na temeljima utvrđenim nametnutim aktima iz 2003. godine. Moje je mišljenje da takav zaključak ne reflektira stvarnost i razvojne procese, koji su se desili u Gradu Mostaru od trenutka nametanja pobijanih akata. Za svoj zaključak, Ustavni sud je trebao izvršiti jednu dublju analizu i jedno intenzivno ispitivanje u svjetlu sadašnjih uvjeta, što nažalost nije urađeno.

Povijesni kontekst i poslijeratna dogadjanja u Gradu Mostaru možda su imali opravdanje za određena ograničenja izbornih

prava u Gradskome vijeću Grada Mostara u vrijeme nametanja pobijanih akata i možda i dalje postoji opravdanje za određivanje minimuma garancija za predstavljanje u Gradskome vijeću Grada Mostara sva tri konstitutivna naroda i Ostalih, bez obzira na izborne rezultate. Međutim, uz dužno poštovanje prema mišljenju većine sudaca, ne vidim niti jedan argument u obrazloženju koji bi me uvjerio kako odredbe o gornjem limitu zastupljenosti konstitutivnih naroda u Gradskome vijeću Grada Mostara i dalje imaju opravdanje. Smatram kako te odredbe značajno odstupaju od demokratskih načela garantiranih odgovarajućim međunarodnim dokumentima, koji se na temelju Ustava BiH primjenjuju u Bosni i Hercegovini i kako su oprečni članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 25. b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

4. Dalje, smatram kako je ovakva odluka Ustavnog suda u kontradikciji s odlukom većine sudaca u dijelu u kojemu su utvrđene povrede ostalih pobijanih odredbi Izbornog zakona BiH i Statuta Grada Mostara, iako sam se složila s odlukom većine sudaca, u dijelu u kojemu su utvrđene povrede ostalih pobijanih odredbi, smatram kako će odluka Ustavnog suda u ovome dijelu biti teško provediva i realno neće imati nikakav praktični značaj, zbog ostavljanja na pravnoj snazi odredaba Izbornog zakona BiH i Statuta Grada Mostara kojim je propisan gornji limit zastupljenosti konstitutivnih naroda u Gradskome vijeću Grada Mostara.

IZUZETO MIŠLJENJE O DJELOMIČNOM NESLAGANJU SUCA ČEMAŃA

Na temelju članka 41. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 60/05, 64/08 i 51/09), izuzimam mišljenje-djelomično neslaganje s odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o meritumu, u predmetu broj U 9/09 od 26. studenoga 2010. godine.

Prije svega želim naglasiti da sam suglasan s odlučenjem i obrazloženjem u st. 8, 9. i 10. dispozitivna odluke (u identifikaciji imati u vidu stvarni nenumerirani redosljed).

Ustavni sud je, naime, odbijajući odlučeno iz st. 8. i 9. pored ostaloga, obrazložio zaključujući u točki 71. obrazloženja ".....da poslijeratna društvena i politička situacija u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina, a posebno Grad Mostar, ostaje takva da je i dalje razumno da se pristupi političkoj organizaciji Grada Mostara na osnovama ustanovljenim 2003. godine. Primjenjujući test proporcionalnosti, Ustavni sud zaključuje da osporene mjere dovode do razlika u postupanju prema konstitutivnim narodima u različitim gradovima, ali da poteškoće s kojima se suočavaju u Mostaru, kao što je to ustanovila Komisija u svom izvještaju iz decembra 2003. godine, i dalje ostaju naročito nesavladive. Mjere služe zakonitom cilju tako što postavljaju strukturu podjele vlasti za koju se razumno nadati da će postepeno poboljšati kvalitet političkih procesa u gradu. One su razumno povezane sa zakonitim ciljem. Njihov rezultat može biti takav da Gradsko vijeće može biti uspostavljeno na način koji tačno ne odražava izraženo mišljenje biračkog tijela na izborima, a to je značajan nedostatak u pogledu demokratskog legitimiteta sistema. U svakom slučaju, prema oskudnim informacijama koje su trenutno dostupne, ne može se reći da će učinak vjerovatno biti neproporcionalan važnosti cilja."

Za razliku od većine, smatram da iz istih, gore navedenih razloga, "političku organizaciju Grada Mostara" još uvijek ne treba mijenjati. Ustavni sud je imao osnova i za sporne odredbe Izbornog zakona BiH kao i Statuta Grada Mostara iz st. 1-5. dispozitivna odluke (u identifikaciji imati u vidu stvarni nenumerirani redosljed) utvrditi da nisu u neskladu, odnosno da sukladne odgovarajućim odredbama Ustava BiH u vezi s određenim odredbama Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Naime, iako bi, dakako, kada promjene nabolje i objektivni pokazatelji to potvrde bilo sasvim razumno, čak i obvezno, izvršiti određene korekcije u legislativi uključivo i lokalnu razinu (možda čak i onako kako to predlaže za ocjenu ustavnosti navodi), ja još uvijek ne vidim da je realno došlo do promjena koje bi već sada naiigale bilo kakvu izmjenu spornih zakonskih i statutarних odredaba zato što, navodno, nisu sukladne Ustavu odnosno Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima. Ustavni sud je, naime, u točki 70. obrazlažući zašto ne smatra obveznim u konkretnom

predmetu zauzeti identičan pristup kao što je to Evropski sud u predmetu Sejdić i Finci, zaključio kako "Ustavni sud mora uzeti u obzir svoje vlastito znanje i razumijevanje situacije u Bosni i Hercegovini. Budući da je mnogo bliži i upućeniji u društvene i političke uslove života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu nego što je to slučaj s Evropskim sudom, Ustavni sud je u boljoj poziciji od Evropskog suda da procijeni opravdanje za postupanje ili pravila koja, ako nisu opravdana, dovode do neustavne diskriminacije."

Držim da je ovakvim pristupom ispoljen kreativan pristup većine u Ustavnom sudu, koji i ja podržavam, u identifikaciji konkretnih uvjeta i okolnosti u Gradu Mostaru (ranije i u vrijeme odlučanja) te interpretaciji ustavnoga teksta i međunarodnih dokumenata iz oblasti ljudskih prava koji su njegov sastavni dio. Ovakav pristup, po mome mišljenju, istodobno korespondira s praksom Evropskoga suda i "društvenim i političkim uslovima života u Bosni i Hercegovini u današnjem vremenu" koje treba uzeti u obzir prilikom donošenja odluke i u konkretnom slučaju.

Iako "društveni i politički uslovi života u Bosni i Hercegovini", pa i Grada Mostaru kao takvi nisu primarno ili uopće "pravna kategorija", oni objektivno (imajući u vidu metodologiju razumijevanja i tumačenja prava garantiranih Evropskom konvencijom od strane Evropskog suda) predstavljaju podlogu za razumijevanje stvarnog kapaciteta i donušađa odredaba Ustava BiH odnosno međunarodnih sporazuma na koje se podnositelj zahtjeva pozvao.

Dakle i u slučaju odbijajućeg odlučanja u točkama 1-5, prema mome mišljenju, ne bi se moglo reći kako bi u ovome trenutku učinak bio neproporcionalan važnosti cilja ugrađenog u paket propisa na državnoj, entitetskoj i lokalnoj razini kojim je uređen politički ustroj Grada Mostara.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj AP 1751/07, na osnovu člana VI/36) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59 stav 3 i člana 74 stav 6 Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Минодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Мирсад Темак, судија
Маргарита Цаца-Николевска, судија
на сједници одржаној 25. марта 2011. године довно је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Кантонални суд у Mostaru дјелмично није извршио Одлуку Уставног суда Bosne и Hercegovine број AP 1751/07 од 28. априла 2010. године.

Утврђује се да Општински суд у Mostaru није извршио Одлуку Уставног суда Bosne и Hercegovine број AP 1751/07 од 28. априла 2010. године.

У складу с чланом 74 став 6 Правила Уставног суда Bosne и Hercegovine, ово Рјешење доставља се Тужилаштву Bosne и Hercegovine.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Bosne и Hercegovine", "Службеним новинама Федерације Bosne и Hercegovine", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Врчко Bosne и Hercegovine".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Bosne и Hercegovine (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број AP 1751/07 од 28. априла 2010. године дјелмично усвојио апелацију Д. Ж. и Љ. Т. и утврдио кршење члана II/3е) Устava Bosne и Hercegovine и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) због недоношења одлуке у разумном року у поступку пред Општинским судом у Mostaru (у даљњем тексту: Општински суд) број 07 58 П 014251 02 П. поступку ревизије дојеле грађевинског земљишта који се води пред Кантоналним судом у Mostaru (у даљњем тексту: Кантонални суд) под бројем (07 01 У

- Закона о допунама Закона о извршном поступку ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" број 39/09) са чл. П/3е) и П/3к) Устава Босне и Херцеговине, чланом 6 став 1 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Такође је наложио Парламенту ФБиХ да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда, у наведеном року обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења те одлуке.
- Одлука Уставног суда број У 5/10 од 26. новембра 2010. године објављена је у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 37/11 од 17. маја 2011. године. Дакле, тада је почео тећи рок од три мјесеца за усклађивање одредбе члана 3 Закона о допунама Закона о извршном поступку ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" број 39/09) са чл. П/3е) и П/3к) Устава Босне и Херцеговине, чланом 6 став 1 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.
  - Уставни суд констатује да је рок за извршење Одлуке број У 5/10 од 26. новембра 2010. године Парламенту ФБиХ истекао 17. августа 2011. године.
  - Уставна комисија Представничког дома Парламента ФБиХ је 17. октобра 2011. године доставила Уставном суду допис у ком је наведено да Парламент ФБиХ, односно Представнички дом Парламента ФБиХ, према Уставу Федерације Босне и Херцеговине, нема искључиву надлежност да самостално извршава одлуке уставних судова, већ да је та надлежност децидирано дата премијеру и Влади Федерације Босне и Херцеговине. Такође, у допису је наведено да ће Представнички дом наставити да прати извршавање те одлуке и затражити од представника Владе Федерације Босне и Херцеговине да се што прије спроведе Одлука Уставног суда.
  - Комисија за уставна питања Дома народа Парламента ФБиХ је дописом од 11. новембра 2011. године обавијестила Уставни суд да је на конституирајућој сједници одржаној 8. новембра 2011. године донијела закључак да ће у сарадњи са законодавно-правним комисијама оба дома Парламента ФБиХ предложити законска рјешења како би се у потпуности спровела Одлука Уставног суда број У 5/10 од 26. новембра 2010. године. Такође, у допису је наведено да је Влада Федерације Босне и Херцеговине упутила у парламентарну процедуру Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку, те да ће Комисија за уставна питања Дома народа Парламента ФБиХ приликом разматрања поменутог приједлога на сједници Дома народа Парламента ФБиХ предложити законодавно-правним комисијама подношење амандмана и изналажења законских рјешења с циљем усклађивања са Одлуком Уставног суда.
  - Уставни суд подсјећа на то да је Одлуком број У 5/10 од 26. новембра 2010. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 74 став 1 Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а према ставу 2 истог члана, сви органи власти су дужни да у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводе одлуке Уставног суда.
  - Даље, Уставни суд истиче да, у складу са чланом 63 ст. 4-6 Правила Уставног суда, одлуком којом утврђује несагласност одредби закона са Уставом Босне и Херцеговине може доносиоцу закона одредити рок за усаглашавање који не може бити дужи од шест мјесеци, те ће, ако се у остављеном року не отклони утврђена несагласност, својом одлуком утврдити да

несагласне одредбе закона престају да важе наредног дана од дана објављивања те одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

- С обзиром на то да из наведеног произилази да Парламент ФБиХ није у остављеном року извршио коначну и обавезујућу Одлуку Уставног суда број У 5/10 од 26. новембра 2010. године, Уставни суд је, на основу члана 59 став 2 алинеја 3, члана 63 ст. 5 и 6 и члана 74 став 6 Правила Уставног суда, одлучио као у диспозитиву овог рјешења.
- У складу са чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, ово рјешење се доставља надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.
- Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Проф. др
Миодраг Симовић, с. р.

163

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj U 9/09, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 3, člana 63. st. 5. i 6. i člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
Mirsad Čeman, sudija
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 18. januara 2012. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine u ostavljenom roku od šest mjeseci od dana njenog objavlivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Utvrđuje se da odredbe čl. 19.2. st. 1. i 3. i čl. 19.4. st. 2. do 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) prestaju da važe narednog dana od dana objavlivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objavi u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

- Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine djelimično usvojio zahtjev Kluba poslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti odredaba člana 19.4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

- vine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08, u daljnjem tekstu: Izborni zakon) i člana 17. Statuta Grada Mostara ("Gradski službeni glasnik Grada Mostara" broj 4/04, u daljnjem tekstu: Statut Grada Mostara). Ustavni sud je predmetnom odlukom utvrdio da član 19.4. stav 2. Izbornog zakona i član 17. stav 1. Statuta Grada Mostara u dijelu u kojem glasi: "U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika" nisu u skladu sa članom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji je sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine. Zatim, utvrdio je da odredbe člana 19.2. st. 1. i 3, te člana 19.4. st. 2. do 8. Izbornog zakona i člana 17. stav 1. Statuta Grada Mostara u dijelu koji glasi: "U svakom gradskom području se biraju po tri (3) vijećnika" nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Ustavni sud je predmetnom odlukom naložio Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština) da izmijeni i dopuni neustavne odredbe Izbornog zakona u skladu s tom odlukom u roku od šest mjeseci nakon objavljivanja te odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".
- Dalje, Ustavni sud je predmetnom odlukom utvrdio da član 7. st. 1. i 3, član 15. stav 2, član 17. stav 1. i član 38. stav 1. Statuta Grada Mostara nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te je naložio Gradskom vijeću Grada Mostara da obavijesti Ustavni sud o koracima koje će preduzeti da uskladi Statut Grada Mostara sa Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca nakon objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" i amandmanima koje je usvojila Parlamentarna skupština da bi uskladila Izborni zakon sa Ustavom Bosne i Hercegovine u skladu s tom odlukom. Predmetnom odlukom Ustavnog suda je određeno da se do tada odgađa dalji postupak po zahtjevu Kluba poslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti odredaba člana 7. st. 1. i 3, člana 15. stav 2, člana 17. stav 1. i člana 38. stav 1. Statuta Grada Mostara.
  - Odluka Ustavnog suda broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine objavljena je u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 48/11 od 16. juna 2011. godine, od kada je Parlamentarnoj skupštini počeo da teče rok od šest mjeseci za izmjenu i dopunu neustavnih odredaba Izbornog zakona u skladu s tom odlukom.
  - Ustavni sud konstatira da je rok za izvršenje Odluke broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine Parlamentarnoj skupštini istekao 16. decembra 2011. godine.
  - Na osnovu uvida u odluke Parlamentarne skupštine objavljene u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", Ustavni sud je zaključio da Parlamentarna skupština nije u ostavljenom roku izmijenila i dopunila neustavne odredbe Izbornog zakona u skladu s predmetnom odlukom Ustavnog suda.
  - Ustavni sud podsjeća da je svojom Odlukom broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštivati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu 2. istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.
  - Dalje, Ustavni sud podsjeća da, u skladu sa članom 63. st. 4. do 6. Pravila Ustavnog suda, odlukom kojom utvrđuje nesaglasnost odredaba zakona sa Ustavom Bosne i

Hercegovine Ustavni sud može donosiocu zakona odrediti rok za usaglašavanje koji ne može biti duži od šest mjeseci, te će, ako se u ostavljenom roku ne otkloni utvrđena nesaglasnost, svojom odlukom utvrditi da nesaglasne odredbe zakona prestaju da važe narednog dana od dana objavljivanja te odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

- S obzirom na to da Parlamentarna skupština nije izvršila konačnu i obavezujuću Odluku Ustavnog suda broj U 9/09 od 26. novembra 2010. godine u ostavljenom roku, Ustavni sud je, na osnovu člana 59. stav 2. alineja 3, člana 63. st. 5. i 6. i člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.
- U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.
- Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Prof. dr.
Miodrag Simović, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj U 9/09, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 3, članka 63. st. 5. i 6. i članka 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
Mirsad Čeman, sudac
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 18. siječnja 2012. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 9/09 od 26. studenog 2010. godine u ostavljenom roku od šest mjeseci od dana njezinog objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Utvrđuje se da odredbe čl. 19.2. st. 1. i 3. i čl. 19.4. st. 2. do 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) prestaju važiti narednog dana od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Sukladno članku 74. stavak 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

- Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj U 9/09 od 26. studenog 2010. godine djelomično usvojio zahtjev Kluba zastupnika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti

IZBORNI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE

(Neslužbeni prečišćeni tekst¹⁾)

POGLAVLJE 1

OSNOVNE ODREDBE

Član 1.1

Ovim Zakonom uređuje se izbor članova i delegata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te utvrđuju principi koji važe za izbore na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Član 1.1a

Pojedini izrazi korišteni u ovom Zakonu znače:

- 1) "Politički subjekt" podrazumijeva političku stranku, nezavisnog kandidata, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata, ovjerenu za učešće na izborima u skladu s ovim Zakonom.
- 2) "Izborna jedinica" podrazumijeva:

---

¹Ovaj neslužbeni prečišćeni tekst sadrži tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 23/01); Odluku o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 7/02); Odluku o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 9/02); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 20/02); Ispravka zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 25/02); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/04); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 20/04); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 25/05); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05); Ispravka zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 65/05); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 77/05); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 11/06); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 24/06); Zakon o usvajanju zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/07); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/08); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 37/08); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/10); Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 18/13); Zakon o izmjeni i dopuni Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 7/14); te Prijedlog izmjena i dopuna Izbornog zakona Bosne i Hercegovine-**označen podebljanim slovima**.

Neslužbeni prečišćeni tekst se koristi samo za internu upotrebu i na isti se ne može pozivati prilikom službene upotrebe.

- a) osnovnu izbornu jedinicu koja podrazumijeva općinu, grad Banju Luku, Brčko Distrikt BiH, gradsku izbornu jedinicu Grada Mostara i izborne jedinice gradskog područja Grada Mostara u kojoj se bira i konstituira ukupan broj predstavnika za određeni nivo vlasti i koje unutar sebe nemaju višečlane izborne jedinice,
- b) kantonalnu izbornu jedinicu u kojoj se bira i konstituira ukupan broj predstavnika za određeni nivo vlasti i koje unutar sebe nemaju višečlane izborne jedinice,
- c) entitetsku izbornu jedinicu u kojoj se bira i konstituira entitetski nivo vlasti, koje unutar sebe imaju višečlane izborne jedinice i
- d) entitetsku izbornu jedinicu u kojoj se bira državni nivo vlasti.
- 3) "Višečlana izborna jedinica" podrazumijeva izbornu jedinicu u kojoj se bira više od jednog a manje od ukupnog broja predstavnika za određeni nivo vlasti.
- 4) "Izborni ciklus" podrazumijeva mandatni period koji se odnosi na određeni nivo vlasti.
- 5) "Izborni prag" podrazumijeva određen procenat osvojenih glasova (važućih glasačkih listića) koji mora osvojiti politički subjekt da bi stekao pravo učešća u raspodjeli mandata.
- 6) "Izborna kampanja" podrazumijeva radnje i postupke u periodu utvrđenom ovim Zakonom u kojem politički subjekt na zakonom utvrđen način upoznaje birače i javnost sa svojim programom i kandidatima za predstojeće izbore.
- 7) "Kompenzacijski mandati" podrazumijevaju mandate koji se raspodjeljuju na liste političkih stranaka ili koalicija prema broju dobivenih važućih glasova i služe da kompenziraju nedovoljnu proporcionalnost na nivou entiteta, a koja nastaje sabiranjem rezultata za pojedine višečlane izborne jedinice u entitetu."
- 8) "Pripadnik nacionalne manjine" podrazumijeva državljanina Bosne i Hercegovine koji ne pripada nijednom od tri konstitutivna naroda. Nacionalnu manjinu čine ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne historije i drugih obilježja."
- 9) "Raseljeno lice" podrazumijeva državljanina Bosne i Hercegovine kojem je status raseljenog lica utvrdio nadležni organ uprave za pitanja raseljenih lica u skladu sa zakonom.
- 10) "Izbjeglo lice" podrazumijeva državljanina Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo i boravi u inozemstvu u statusu izbjeglog lica iz BiH.
- 11) "Parlamentarna stranka" podrazumijeva političku stranku koja je zastupljena u predstavničkim ili zakonodavnim organima vlasti.
- 12) "Izborni period" podrazumijeva period od dana raspisivanja izbora do dana potvrđivanja rezultata izbora.
- 13) "Izborna godina" je period koji se poklapa s kalendarskom godinom u kojoj je predviđeno održavanje izbora.

14) "Birač" je, u smislu ovog Zakona, državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak.

15) "Glasač" je, u smislu ovog Zakona, državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u Centralni birački spisak i koji je ostvario aktivno biračko pravo.

Član 1.2

(1) Sredstva za provedbu izbora su sredstva za materijalne troškove i sredstva za naknade za rad organa za provođenje izbora.

(2) Sredstva za materijalne troškove su sredstva za osiguranje vršenja ovlaštenja organa za provedbu izbora iz člana 2.9 i člana 2.13 ovog Zakona i Odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Centralna izborna komisija BiH), kojom se utvrđuje nadležnost izbornih komisija entiteta, a u skladu s članom 2.21 ovog Zakona.

(3) Sredstva za naknade za rad organa za provedbu izbora su sredstva utvrđena u članu 2.12 stav (9) i člana 2.19 stav (11) i (12) ovog Zakona.

Član 1.2a

(1) U budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Budžet BiH) osiguravaju se sredstva za osiguranje vršenja ovlaštenja Centralne izborne komisije BiH iz člana 2.9 i člana 2.19 stav (12) ovog Zakona.

(2) U budžetu entiteta i kantona osiguravaju se sredstva za vršenje ovlaštenja izbornih organa iz člana 2.21 ovog Zakona u skladu sa Odlukom Centralne izborne komisije BiH kojom se utvrđuje nadležnost ovih izbornih organa, kao i nedostajuća sredstva za finansiranje obaveza iz stava (3) ovog člana.

(3) U budžetu općina i grada osiguravaju se sredstva za vršenje ovlaštenja općinskih izbornih komisija iz člana 2.13 i sredstva za naknade iz člana 2.12 stav (9) i člana 2.19 stav (11) ovog Zakona.

(4) U budžetu Brčko Distrikta BiH osiguravaju se sredstva za vršenje ovlaštenja izborne komisije Brčko Distrikta BiH i sredstva za naknade za rad izborne komisije i biračkih odbora Brčko Distrikta BiH u skladu sa Izbornim zakonom Brčko Distrikta BiH.

(5) Sredstvima za vršenje ovlaštenja i provedbu izbora samostalno raspolaže u okviru odobrenog budžeta izborna komisija iz stava (1), (2), (3) i (4) ovog člana, koja je ovlaštena odrediti način korištenja sredstava i provoditi nadzor nad njihovom raspodjelom i korištenjem.

(6) Sredstva za provedbu izbora, institucije iz stava (1), (2), (3) i (4) ovog člana moraju osigurati u roku od 15 dana od dana donošenja odluke Centralne izborne komisije BiH o raspisivanju izbora.

Član 1.2b

Kada načelniku općine, odnosno gradonačelniku, koji je neposredno izabran, prestane mandat u skladu sa zakonom, sredstva za provedbu novih izbora osigurat će se u budžetu općine, odnosno grada za koje se provodi izbor za načelnika općine, odnosno za gradonačelnika.

Član 1.3

Izbor članova svih organa vlasti vrši se na osnovu slobodnih izbora, općeg i jednakog biračkog prava direktno od birača tajnim glasanjem, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Član 1.3a

(1) Članovi predstavničkih organa izabrani u skladu s ovim Zakonom, osim u slučajevima utvrđenim članom 1.10 ovog Zakona, ne mogu se opozvati, a prava i dužnosti počinju im danom konstituiranja predstavničkih organa.

(2) Mandat članova predstavničkih organa izabranih na redovnim izborima traje četiri godine i teče od dana objavljivanja rezultata izbora u Službenom glasniku BiH.

(3) Izabrani nosilac mandata, izabran na neposrednim i posrednim izborima, dužan je da potpiše izjavu kojom odbija ili prihvata mandat na obrascu koji propisuje Centralna izborna komisija BiH.

Član 1.4

(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: državljanin BiH) sa navršениh 18 godina života ima pravo da glasa i da bude biran (u daljem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovog Zakona.

(2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin BiH mora biti upisan u Centralni birački spisak, u skladu s ovim Zakonom.

Član 1.5

(1) Državljanin BiH, koji imaju biračko pravo u skladu s ovim Zakonom, imaju pravo da glasaju lično u općini u kojoj imaju prebivalište.

(2) Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo da glasa lično (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavnstvu BiH u inozemstvu) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasanje van zemlje.

(3) Centralna izborna komisija BiH će posebnim propisom, u skladu s ovim Zakonom, regulisati kompletan postupak glasanja u diplomatsko-konzularnom predstavnstvu BiH (postupak i rokove prijavljivanja za glasanje, imenovanje biračkih odbora, utvrđivanje broja i rasporeda biračkih mjesta i postupak provođenja izbora).

(4) Centralna izborna komisija BiH utvrdit će broj i raspored biračkih mjesta u diplomatskokonzularnim predstavništvima BiH prema kriterijima iz člana 5.2 ovoga Zakona.

(5) Centralna izborna komisija BiH imenovat će biračke odbore za glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH, tako da se u svakom biračkom odboru osigura zastupljenost članova iz svakog konstitutivnog naroda.

Član 1.6

(1) Nijedno lice koje je na izdržavanju kazne izrečene od Međunarodnog suda za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju, i nijedno lice koje je pod optužnicom Suda, a koje se nije povinovalo naredbi da se pojavi pred Sudom, ne može biti upisano u Centralni birački spisak, niti može biti kandidat (pojam kandidata u smislu ovog zakona odnosi se na lica oba spola), niti imati bilo koju imenovanu, izbornu ni drugu javnu funkciju na teritoriji Bosne i Hercegovine.

(2) Sve dok neka politička stranka ili koalicija ima na funkciji ili položaju u političkoj stranci lice iz stava (1) ovog člana, smatrat će se da ne ispunjava uslove za učešće na izborima.

Član 1.7

Nijedno lice koje je na izdržavanju kazne koju je izrekao Sud Bosne i Hercegovine, sud Republike Srpske ili sud Federacije Bosne i Hercegovine i sud Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ili koje se nije povinovalo naredbi da se pojavi pred Sudom Bosne i Hercegovine, sudom Republike Srpske ili sudom Federacije Bosne i Hercegovine i sudom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava, a Međunarodni sud za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju razmatrao je njegov dosije prije hapšenja utvrdio da zadovoljava međunarodne pravne standarde, ne može biti upisano u Centralni birački spisak, niti može biti kandidat, niti imati bilo koju imenovanu, izbornu ni drugu javnu funkciju na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 1.7a

Nijedno lice koje je na izdržavanju kazne koju je izrekao sud druge zemlje ili lice koje se nije povinovalo naredbi da se pojavi pred sudom druge zemlje zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava, a Međunarodni sud za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju razmatrao je njegov dosije prije hapšenja i utvrdio da zadovoljava međunarodne pravne standarde, ne može biti upisano u Centralni birački spisak, niti može biti kandidat, niti imati bilo koju imenovanu, izbornu ni drugu javnu dužnost na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 1.8

(1) Sudije redovnih i ustavnih sudova, tužioci i njihovi zamjenici, pravobranici i njihovi zamjenici, ombudsmeni i njihovi zamjenici, članovi sudova/domova/vijeća za ljudska prava, notari policijski službenici, državni službenici, pripadnici Oružanih snaga BiH, pripadnici Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, kao i diplomatski i konzularni predstavnici BiH u inozemstvu, koji imaju diplomatski status u skladu s Bečkom konvencijom o diplomatskim odnosima (iz 1961.godine), mogu se kandidirati za javnu izbornu dužnost samo ako

prethodno podnesu ostavku na taj položaj ili postupe u skladu sa zakonima koji regulišu njihov status.

(2) Ako delegat u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine istovremeno ima mandat člana Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Narodne skupštine Republike Srpske ili kantonalne skupštine, dužan je u roku od tri dana u pisanom obliku obavijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH za koji se mandat odlučio, čime mu drugi mandati koje ima prestaju.

(3) Ako delegat u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine stekne pravo na mandat u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske ili kantonalnoj skupštini u skladu sa članom 9.10 ovog Zakona, a u pisanom obliku u roku od tri dana ne obavijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH o odricanju tog prava, mandat mu neće biti dodjeljen, već će biti dodjeljen slijedećem kvalificiranom kandidatu s liste iste izborne jedinice u skladu sa članom 9.8 stav (2) ovog Zakona. Ako se nakon upita Centralne izborne komisije BiH delegat odluči za korištenje tog prava, prestaje mu mandat delegata u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH.

(4) Jedno lice može obavljati najviše jednu neposredno izabranu javnu dužnost ili najviše jednu neposredno i jednu posredno izabranu dužnost, osim ako ovim Zakonom nije drugačije regulisano. Nespojivo je istovremeno vršenje ovih funkcija sa vršenjem funkcija u izvršnim organima vlasti. Također je nespojivo istovremeno vršenje više od jedne funkcije u izvršnim organima vlasti.

(5) Jedno lice ne može istovremeno vršiti javnu izabranu funkciju u Bosni i Hercegovini i javnu izabranu ili politički imenovanu funkciju u drugoj državi. Nosilac izborne ili politički imenovane funkcije u drugoj državi dužan je, u roku od 48 sati nakon potvrde njegovog mandata u Bosni i Hercegovini, vratiti jedan od ova dva mandata. Nosilac javne izborne funkcije u Bosni i Hercegovini, koji je izabran ili imenovan na politički imenovanu funkciju u drugoj državi, dužan je u roku od 48 sati od izbora ili imenovanja u drugoj državi, vratiti mandat u Bosni i Hercegovini.

(6) Pod izvršnom funkcijom, u smislu ovog člana, podrazumjeva se Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, predsjednik i potpredsjednici Federacije Bosne i Hercegovine, predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući premijera, Vlada Republike Srpske, uključujući predsjednika Vlade, Vlada Brčko Distrikta BiH, kantonalna vlada, gradonačelnik, zamjenik gradonačelnika, gradska vlada, načelnik općine, zamjenik načelnika općine, rukovodeći službenici koje je imenovao načelnik općine, te ostale izvršne funkcije utvrđene zakonom.

Član 1.9

(1) Mandat pripada izabranom nosiocu mandata, a ne političkoj stranci, koaliciji ili listi nezavisnih kandidata koja ga je predložila na kandidatskoj listi. Mandat ne može prestati osim u zakonom predviđenim slučajevima.

(2) Ukoliko izabrani nosilac mandata, u toku trajanja mandata, istupi iz političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata koja je učestvovala na izborima i na čijoj je kandidatskoj listi bio izabrani nosilac mandata, postaje samostalni vijećnik/odbornik, odnosno poslanik/zastupnik.

Član 1.10

(1) Izabranom članu organa vlasti na svim nivoima prestaje mandat prije isteka vremena na koje je izabran:

1. danom podnošenja ostavke;
2. ako je opozvan u skladu sa zakonom;
3. danom smrti;
4. danom pravosnažnosti sudske presude kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže;
5. danom pravosnažnosti sudske odluke kojom je lišen poslovne sposobnosti (proglašen mentalno nesposobnim);
6. danom kada je izabran ili imenovan na funkciju čije je vršenje nespojivo sa funkcijom izabranog člana određenog organa, kao što je predviđeno zakonom;
7. ako odjavi prebivalište sa područja izborne jedinice u kojoj je upisan u Centralni birački spisak da glasa i u kojoj je izabran, istekom roka od šest mjeseci od dana odjave prebivališta, ili
8. ako iz razloga utvrđenih zakonom izgubi pravo da bude biran.

(2) Izabranom članu organa vlasti na bilo kom nivou prestaje mandat danom nastupanja nekog od razloga za prestanak mandata utvrđenih zakonom. Centralna izborna komisija BiH donosi odluku o prestanku mandata izabranom članu organa vlasti u roku koji ne može biti duži od 15 dana od dana kada su nastupili razlozi za prestanak mandata, odnosno od saznanja o razlogu za prestanak mandata i o tome obavještava organ vlasti u kojem je izabrani član imao mandat.

(3) Ako član podnese ostavku, dužan je da je podnese na obrascu koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH.

Član 1.11

Kandidati svih političkih stranaka, koalicija, liste nezavisnih kandidata, kao i nezavisni kandidati i drugi učesnici u izbornom procesu, imaju potpunu slobodu da tokom izborne kampanje vrše izborne aktivnosti na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine. Nadležni organi osigurat će slobodu kretanja kandidata, pristalica i birača tokom cijelog izbornog procesa.

Član 1.12

Nadležni organi na svim nivoima vlasti ne smiju diskriminirati lica zbog pripadnosti nekoj političkoj stranci ili koaliciji, ili zbog davanja podrške nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata.

Član 1.13

Prijava za ovjeru za učešće na izborima uključuje izjavu, potpisanu od predsjednika političke stranke, koalicije ili nezavisnog kandidata, da će se ta politička stranka, koalicija ili nezavisni kandidat u svojim aktivnostima pridržavati Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 1.14

(1) Izbori na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini održavaju se prve nedjelje u oktobru, osim ako se ovaj datum ne podudara s obilježavanjem vjerskog praznika jednog od konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine. Izbore koje nije moguće održati prve nedjelje u oktobru, zbog podudaranja s vjerskim praznikom, Centralna izborna komisija BiH zakazuje za nedjelju nakon prve nedjelje u oktobru koja se ne podudara sa vjerskim praznikom.

(2) Centralna izborna komisija BiH raspisuje izbore u skladu s ovim Zakonom, obavještava sve nadležne organe na svim nivoima vlasti i javnost o datumu održavanja izbora najmanje 150 dana prije održavanja izbora, osim ako odredbama Poglavlja 14 ovog Zakona nije drugačije određeno.

(3) Centralna izborna komisija BiH objavljuje datume izbora za sve nivoe vlasti u "Službenom glasniku BiH", u službenim glasilima entiteta i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH" i sredstvima javnog informiranja.

POGLAVLJE 2

ORGANI ZA PROVEDBU IZBORA

Član 2.1

(1) Organi nadležni za provedbu izbora su izborne komisije i birački odbori.

(2) Izborne komisije i birački odbori nezavisni su i nepristrasni u svom radu. Član izborne komisije ili biračkog odbora neće učestvovati u donošenju odluke kada taj član ili član njegove uže porodice ima lični ili finansijski interes, ili ako postoji drugi sukob interesa, koji može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno. Članovima uže porodice smatraju se članovi porodice u smislu člana 15.7 stav (2) ovog Zakona.

(3) Svi organi vlasti na svim nivoima i dužnosnici u Bosni i Hercegovini i diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH obavezni su pomagati organima nadležnim za provedbu izbora.

Član 2.2

- (1) Član izborne komisije i biračkog odbora je lice sa pravom glasa.
- (2) Član izborne komisije i biračkog odbora je lice sa odgovarajućom stručnošću i iskustvom u provedbi izbora.
- (3) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje koje su kvalifikacije potrebne za člana izborne komisije i biračkog odbora u smislu iz stava (2) ovog člana.
- (4) U sastavu općinske izborne komisije i biračkog odbora osigurat će se da broj članova manje zastupljenog spola bude najmanje 40% od ukupnog broja članova.
- (5) Članovi organa za provedbu izbora su obavezni stalno se obučavati tokom vršenja mandata u skladu sa planom i programom edukacije koje donosi Centralna izborna komisija BiH.
- (6) Ukoliko član izborne komisije i biračkog odbora u toku mandata ne prisustvuje obuci iz stava (5) ovog člana, bit će razriješen dužnosti.

Član 2.3

- (1) Za člana izborne komisije ili biračkog odbora ne može biti imenovano lice:
  1. koje se ne može kandidovati u smislu odredbi članova 1.6, 1.7 i 1.7a ovog Zakona;
  2. koje je član najvišeg izvršno-političkog organa političke stranke ili koalicije (predsjednik, potpredsjednik, generalni sekretar ili član izvršnog odbora ili glavnog odbora);
  3. koje je nosilac izabranog mandata ili je član izvršnog organa vlasti, osim u slučajevima predviđenim članom 2.12 stav (4) ovog Zakona;
  4. koje je kandidat za izbore za bilo koji nivo vlasti; i
  5. kojem je izrečena kazna za radnju koja predstavlja težu povredu izbornih zakona ili propisa za koju je lično odgovorno, u posljednje četiri godine, računajući od dana pravosnažnosti odluke.
- (2) Centralna izborna komisija BiH odlučit će da li težina povrede ili lična odgovornost u smislu tačke 5. ovog člana čine lice nepodobnim da bude član izborne komisije ili biračkog odbora.

Član 2.4

- (1) Član izborne komisije imenuje se na sedam godina.
- (2) Član biračkog odbora imenuje se za svake izbore.

Član 2.5

- (1) Centralna izborna komisija BiH sastoji se od sedam članova: dva iz reda Hrvata, dva iz reda Bošnjaka, dva iz reda Srba i jedan iz reda ostalih.
- (2) Kandidate za Centralnu izbornu komisiju BiH zajednički predlažu članovi komisije za izbor i imenovanje. Kandidati za Centralnu izbornu komisiju BiH bit će pravni stručnjaci sa iskustvom u provedbi izbora i/ili izborni stručnjaci, i ne mogu obavljati dužnost u organima stranke, udruženja ili fondacija koje su organizaciono ili finansijski povezane sa strankom, niti mogu biti uključeni u bilo kakvu stranačku aktivnost.
- (3) Komisija za izbor i imenovanje ima sedam članova od kojih dva imenuje predsjednik Visokog sudskog i tužilačkog vijeća iz reda članova Vijeća, tri imenuje Administrativna komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine iz reda članova Komisije iz Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i dva imenuje predsjednik Centralne izborne komisije BiH iz reda članova Centralne izborne komisije BiH.
- (4) U komisiji za izbor i imenovanje moraju biti zastupljeni konstitutivni narodi, dva Bošnjaka, dva Srbina i dva Hrvata i jedan iz reda ostalih.
- (5) Komisija za izbor i imenovanje sastaje se radi odlučivanja o pitanjima imenovanja koja se reguliraju ovim zakonom. Postupak oglašavanja i utvrđivanja prijedloga kandidata provodi se u skladu sa poslovníkom koji donosi komisija za izbor i imenovanje. Odluka o listi kandidata za Centralnu izbornu komisiju BiH donosi se dvotrećinskom većinom glasova.
- (6) U skladu sa svojom procedurom, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine imenuje članove Centralne izborne komisije BiH sa liste kandidata. Ako se ova lista ne dostavi Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana prije isteka mandata članova Centralne izborne komisije BiH, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine predlaže i imenuje članove Centralne izborne komisije BiH.
- (7) Komisija za izbor i imenovanje dužna je dostaviti listu kandidata Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine najkasnije 30 dana prije isteka mandata članova Centralne izborne komisije BiH.
- (8) U slučaju da član Centralne izborne komisije BiH ne može obavljati funkciju, iz razloga utvrđenih članom 2.15 ovog Zakona, Centralna izborna komisija BiH obavještava Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u tom slučaju imenuje novog člana iz reda istog konstitutivnog naroda, uključujući i ostale, iz kojeg je bio prethodni član. Novi član imenuje se sa kandidatske liste koju je dostavila komisija za izbor i imenovanje.
- (9) U slučaju da Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH ne provede postupak iz stava (6) ovog člana članovi Centralne izborne komisije BiH nastavit će obavljati svoju dužnost do imenovanja novih članova Centralne izborne komisije BiH.

(10) Sredstva za troškove objave javnog konkursa osiguravaju se u budžetu Centralne izborne komisije BiH.

Član 2.6

Predsjednik Centralne izborne komisije BiH bira se iz reda članova Centralne izborne komisije BiH. Po jedan član Centralne izborne komisije BiH iz reda Hrvata, Bošnjaka, Srba, i član iz reda ostalih obavljat će funkciju predsjednika Centralne izborne komisije BiH po principu rotacije i to jedanput u sedam godina u trajanju od 21 mjesec.

Član 2.6a

(1) Član Centralne izborne komisije BiH prava iz radnog odnosa ostvaruje u Centralnoj izbornoj komisiji BiH u skladu sa zakonom.

(2) Akt o izboru i stupanju na funkciju i prestanku funkcije člana Centralne izborne komisije BiH donosi Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH.

(3) Član Centralne izborne komisije BiH ima pravo na platu i druga primanja koja proizilaze iz statusa radnog odnosa u visini koja je utvrđena Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH.

Član 2.7

Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima uređuje svoj način rada, uključujući i izbor predsjednika.

Član 2.8

(1) Za postupke izvršene u okviru dužnosti i obaveza, a koje su utvrđene ovim i drugim zakonima, članovi Centralne izborne komisije BiH neće biti krivično i građanski odgovorni.

(2) Na imunitet iz stava (1) ovog člana, članovi Centralne izborne komisije BiH mogu se pozvati u bilo koje vrijeme za postupke izvršene u okviru njihovih dužnosti i obaveza u Centralnoj izbornoj komisiji BiH, ali se on ne može smatrati opštom preprekom za krivično gonjenje ili pokretanje parničnog postupka.

Član 2.9

Centralna izborna komisija BiH je nezavisan organ koji podnosi izvještaj neposredno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i čije ovlasti iz nje proizilaze. Centralna izborna komisija BiH:

1. koordinira, nadgleda i reguliše zakonitost rada svih izbornih komisija i biračkih odbora u skladu s ovim Zakonom;

2. donosi administrativne propise za provedbu ovog Zakona;

2.a donosi odluku o održavanju neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini, propisanih ovim Zakonom;

3. predlaže budžet za Centralnu izbornu komisiju BiH, i podnosi izvještaj o izvršenju budžeta;
4. odgovorna je za tačnost, ažurnost i ukupni integritet Centralnog biračkog spiska za teritoriju Bosne i Hercegovine;
  - 4.a. osigurava statističke evidencije razvrstane po spolu, starosti, razvrstani po izbornim jedinicama za svaki dio izbornog procesa;
5. ovjerava političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata i nezavisne kandidate za učešće na svim nivoima neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini;
6. potvrđuje i ovjerava kandidatske liste i kandidate za sve nivoe neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih ovim Zakonom;
7. odgovorna je za pravovremeno štampanje, distribuciju i sigurnost glasačkih listića i obrazaca za neposredne izbore na svim nivoima u Bosni i Hercegovini;
8. utvrđuje sadržaj i formu glasačkih listića za sve nivoe neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini;
9. utvrđuje i potvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom, ovjerava da su ti izbori provedeni u skladu sa ovim Zakonom i objavljuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom;
10. izdaje uvjerenje licima koja su dobila mandat na svim nivoima neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih ovim Zakonom;
11. obavještava izbornu komisiju ili birački odbor ili bilo koje drugo tijelo nadležno za provođenje izbora da ne postupaju u skladu s odredbama ovog Zakona, ili da ih krše, i nadležnom organu nalaže poduzimanje odgovarajućih mjera;
12. objavljuje u službenim glasilima i sredstvima javnog informisanja u Bosni i Hercegovini i van nje, poslovnike, propise i izborne rezultate neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih ovim Zakonom, informacije za birače, te ostale informacije neophodne za provedbu ovog zakona i svih izbornih zakona;
13. obavlja sve izborne aktivnosti za izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine i članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
14. donosi odluku o prestanku mandata izabranog zvaničnika na svim nivoima neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih ovim Zakonom, a vodi i prethodni postupak, gdje je potrebno, o utvrđivanju činjeničnog stanja (u slučaju kada je izabrani zvaničnik podnio ostavku, da je to učinio svojom voljom);
15. provjerava odluku nadležnog organa o prestanku mandata izabranog zvaničnika opozivom, kako bi se osiguralo da je mandat izabranog zvaničnika prestao u skladu s ovim Zakonom,;

16. podnosi godišnji izvještaj Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini, provedbi ovog Zakona i inicira izmjene ovog Zakona; i

17. obavlja sve druge poslove utvrđene zakonom.

Član 2.10

Centralna izborna komisija BiH će poništiti izbore u izbornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu, ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu uticati na rezultate izbora.

Član 2.11

(1) Administrativno-tehničke i stručne poslove za Centralnu izbornu komisiju BiH obavlja Sekretarijat Centralne izborne komisije BiH kojeg osniva Centralna izborna komisija BiH.

(2) Sekretarijat Centralne izborne komisije BiH ima generalnog sekretara kojeg imenuje Centralna izborna komisija BiH po postupku i na način utvrđen zakonom.

(3) Centralna izborna komisija BiH donosi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH na prijedlog generalnog sekretara, uz prethodnu saglasnost Vijeća ministara BiH.

Član 2.12

(1) Općinska izborna komisija sastoji se od tri, pet ili sedam članova. Općinska izborna komisija može imati sekretara općinske izborne komisije za obavljanje administrativno-tehničkih poslova.

(2) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje broj članova općinske izborne komisije prema broju birača upisanih u Centralni birački spisak i veličini općine.

(3) Centralna izborna komisija BiH može koristiti druge kriterije pri utvrđivanju broja članova općinske izborne komisije.

(4) Član općinske izborne komisije može biti predsjednik ili sudija redovnog suda, sekretar općinskog vijeća, odnosno skupštine općine i gradskog vijeća, lica profesionalno zaposlena u općinskim organima uprave i druga lica, ako ispunjavaju uslove određene članom 2.2 ovog Zakona, a nemaju smetnji iz člana 2.3 ovog Zakona.

(5) Članove općinske izborne komisije imenuje općinsko vijeće, odnosno skupština općine, uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH, na osnovu javnog oglasa po proceduri koju utvrđuje Centralna izborna komisija BiH posebnim propisom.

(6) Članove općinske izborne komisije razrješava općinsko vijeće, odnosno skupština općine, uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH.

(7) Član općinske izborne komisije ne može biti zastupnik, odnosno punomoćnik političkog subjekta koji učestvuje na izborima, niti lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže.

(8) Općinsko vijeće, odnosno skupština općine imenuje predsjednika iz reda članova općinske izborne komisije iz stava (5) ovog člana, uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH.

(9) Članovi izbornih komisija osnovne izborne jedinice imaju pravo na stalnu mjesečnu naknadu za svoj rad. Visinu naknade utvrđuje Centralna izborna komisija BiH svojim propisom, tako da se u izbornom periodu ona isplaćuje najviše u visini isplaćenog paušala odbornika, odnosno vijećnika u toj osnovnoj izbornoj jedinici, a izvan izbornog perioda 30% od tog iznosa.

Član 2.13

Općinska izborna komisija:

1. nadgleda i kontroliše rad Centra za birački spisak iz člana 3.8 ovog Zakona;
2. određuje biračka mjesta na području općine za glasanje na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini;
3. provodi postupak imenovanja, imenuje i obučava članove biračkog odbora;
4. brine o sigurnosti i dostavi biračkim odborima izbornog materijala za glasanje na svim nivoima izbora u Bosni i Hercegovini;
5. obavještava birače o svim informacijama neophodnim za provedbu izbora, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH;
6. odgovorna je za uređenje biračkog mjesta i druge tehničke pripreme za izbore;
7. odgovorna je za pravilno brojanje glasačkih listića na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje;
8. objedinjuje rezultate izbora sa svih biračkih mjesta u općini, posebno za svaki organ za koji je vršen izbor, i dostavlja ih Centralnoj izbornoj komisiji BiH i
9. obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i propisima Centralne izborne komisije BiH.

Član 2.14

(1) Sastav izborne komisije je multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i ostale, u izbornoj jedinici za koju se organ nadležan za provođenje izbora osniva, vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnom nivou. Sastav izborne komisije će, u pravilu, odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen s najmanje 40% od ukupnog broja članova izborne komisije.

(2) Ako sastav izborne komisije ne bude u skladu sa stavom (1) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH poništiti će imenovanje članova i o tome izvjestiti organ nadležan za imenovanje. Organ nadležan za imenovanje će u roku od 15 dana od dana donošenja odluke Centralne izborne komisije BiH izvršiti ponovno imenovanje organa, u skladu sa kriterijem iz stava (1) ovog člana.

(3) Ako izborna komisija ponovo ne bude odgovarajućeg sastava, Centralna izborna komisija BiH imenuje članove izborne komisije u skladu sa stavom (1) ovog člana.

Član 2.15

(1) U slučaju da član izborne komisije podnese ostavku, umre, bude spriječen obavljati funkciju, bude smijenjen sa funkcije člana komisije ili ne može biti član izborne komisije ili biračkog odbora u smislu člana 2.3 ovog Zakona, novi član tog organa imenuje se na način i postupkom kako je imenovan prethodni član.

(2) Imenovanje novog člana općinske izborne komisije vrši se u roku koji ne može biti duži od 30 dana od dana prestanka mandata prethodnog člana, a u izbornom periodu općinsko vijeće, odnosno skupština općine imenuje zamjenskog člana općinske izborne komisije, bez provođenja postupka izbora propisanog u članu 2.12 stav (5) ovog Zakona, najkasnije u roku od sedam dana od dana prestanka mandata iz stava (1) ovog člana.

(3) Mandat zamjenskog člana iz stava (2) ovog člana traje do povratka redovnog člana, odnosno do izbora novog člana po postupku propisanom članom 2.12 stav (5) ovog Zakona.

(4) Ukoliko članu izborne komisije mandat ističe u izbornom periodu, mandat mu se produžava do isteka izbornog perioda, odnosno do potvrđivanja rezultata izbora, nakon čega će se izvršiti imenovanje novog člana izborne komisije po postupku propisanom u ovom Zakonu.

Član 2.16

(1) Ako je član općinske izborne komisije duže odsutan iz neopravdanih razloga, onemogućava rad komisije ili krši odredbe ovog Zakona ili druge propise, općinsko vijeće/skupština općine uz prethodno pribavljenu saglasnost Centralne izborne komisije BiH odnosno Centralna izborna komisija BiH može smijeniti tog člana. U skladu s članom 2.12 stav (5) ovog Zakona, imenovat će se novi član općinske izborne komisije.

(2) Ako je član općinske izborne komisije duže odsutan iz opravdanih razloga, u skladu s članom 2.12 stav (5) ovog Zakona, imenovat će se novi član općinske izborne komisije koji će za vrijeme odsustva zamjenjivati imenovanog člana općinske izborne komisije.

(3) Kao opravdani razlozi odsustva iz stava (2) ovog člana podrazumjevaju se bolest, školovanje, stručno usavršavanje kao i drugi razlozi koje cijeni organ nadležan za imenovanje općinske izborne komisije.

Član 2.17

Sjednice izbornih komisija su javne, osim ako nije drugačije određeno propisima Centralne izborne komisije BiH. Izborna komisija dužna je osigurati da javnost bude blagovremeno obaviještena o održavanju njenih sjednica.

Član 2.18

(1) Izborne komisije i birački odbori, osim Centralne izborne komisije BiH, donose odluke natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi odluke dvotrećinskom većinom od ukupnog broja članova, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno. Ako se odluka ne može donijeti dvotrećinskom većinom od ukupnog broja članova na prvom sastanku, na drugom sastanku odluka se donosi većinom glasova.

Član 2.19

(1) Birački odbor sastoji se od tri ili pet članova od kojih je jedan predsjednik.

(2) Predsjednik i članovi biračkog odbora imaju zamjenike.

(3) Predsjednika i članove biračkog odbora kao i njihove zamjenike imenuje općinska izborna komisija najkasnije u roku od 30 dana prije dana održavanja izbora.

(4) Na odluku općinske izborne komisije o imenovanju predsjednika, članova biračkih odbora i njihovih zamjenika može se uložiti prigovor općinskoj izbornoj komisiji. Na odluku općinske izborne komisije, kojom je odlučeno o prigovoru, može se uložiti žalba Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

(5) Politička stranka koja je članica koalicije ili nezavisni kandidat koji je član liste nezavisnih kandidata nema pravo u toj izbornoj jedinici samostalnog učešća u postupku žrijebanja i imenovanja za članove biračkog odbora.

(6) Politička stranka koja je članica više ovjerenih koalicija za različite organe vlasti ima pravo učešća u postupku žrijebanja u sklopu koalicije koja je ovjerena za najviši organ koji uključuje izborne jedinice nižeg organa vlasti.

(7) Ako općinska izborna komisija ne imenuje članove biračkog odbora i njihove zamjenike u skladu sa stavom (3) ovog člana, članove biračkog odbora i njihove zamjenike imenovat će Centralna izborna komisija BiH.

(8) Politički subjekt u toj izbornoj jedinici koji ima ovjerenu kandidatsku listu ili kandidata za učešće na izborima u skladu s ovim Zakonom ima pravo da učestvuje u postupku žrijebanja za dodjelu mjesta u biračkom odboru.

(9) Postupak žrijebanja iz stava (8) ovog člana obavlja općinska izborna komisija u roku koji ne smije biti kraći od 60 dana prije dana održavanja izbora.

(10) Nakon izvršenog žrijebanja, a najkasnije u roku od sedam dana, politički subjekt koji je učestvovao u žrijebanju dostavit će općinskoj izbornoj komisiji imena kandidata za članove biračkog odbora u kojem su osvojili mjesto putem žrijeba.

(11) Ako politički subjekt ne dostavi imena kandidata za članove biračkog odbora u roku iz stava (10) ovog člana, to će se smatrati odustajanjem od dodijeljenog mjesta u biračkom odboru, ili je broj kandidata za članove biračkog odbora koje je predložila ovjerena politička stranka manji od broja članova biračkog odbora, općinska izborna komisija samostalno će imenovati članove biračkog odbora, vodeći računa o multietničkom sastavu biračkog odbora, gdje je to moguće.

(12) Postupak žrijebanja provodi se u skladu sa obaveznim uputstvom koje donosi Centralna izborna komisija BiH.

(13) Samo jedan predstavnik jednog političkog subjekta može biti u sastavu jednog biračkog odbora.

(14) Kandidati koji su imenovani za predsjednike i zamjenike predsjednika biračkih odbora obavezni su da pohađaju obuku za rad u biračkom odboru koju organizira općinska izborna komisija. Općinska izborna komisija će, nakon izvršene provjere znanja, uspješnim predsjednicima i njihovim zamjenicima dodijeliti certifikate.

(15) Predsjednici i zamjenici predsjednika biračkih odbora koji su dobili certifikat dužni su učestvovati u obuci članova biračkih odbora, koju organizira općinska izborna komisija. Općinska izborna komisija će, nakon izvršene provjere znanja, uspješnim članovima biračkih odbora i njihovim zamjenicima također dodijeliti certifikate.

(16) Članovi biračkih odbora imaju pravo na naknadu za svoj rad. Odluku o visini ove naknade donosi općinska izborna komisija.

(17) Za provođenje općih izbora odluku o visini naknade za rad članova biračkih odbora donosi Centralna izborna komisija BiH.

Član 2.20

(1) Birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate glasanja na biračkom mjestu.

(2) Predsjednik biračkog odbora osigurava da se proces glasanja na biračkom mjestu odvija nesmetano, u skladu s odredbama Poglavlja 5. i 7. ovog Zakona.

Član 2.21

(1) Izborne komisije entiteta formiraju se prema zakonu entiteta, a u skladu s ovim zakonom. Njihovu nadležnost utvrđuje Centralna izborna komisija BiH u skladu s ovim Zakonom.

(2) Način izbora i sastav svih drugih izbornih komisija utvrđuje se zakonom entiteta, a u skladu s odredbama ovog Zakona.

POGLAVLJE 3

BIRAČKI SPISAK

Član 3.1

(1) Centralni birački spisak je evidencija o državljanima BiH koji imaju biračko pravo u skladu sa ovim Zakonom i formira se, vodi i koristi za potrebe organizacije i provedbu izbora u skladu sa zakonom, za provođenje referenduma, za provođenje opoziva izabranog funkcionera i izbore organa lokalne samouprave u skladu sa zakonom.

(2) Centralni birački spisak i izvod iz Centralnog biračkog spiska su javni.

(3) Pravo uvida u Centralni birački spisak ostvaruje se u skladu sa ovim Zakonom.

(4) Političkim subjektima koji su ovjereni za učešće na izborima i kojima je ovjerena kandidatska lista za učešće na izborima u skladu sa ovim Zakonom osigurati se, na njihov zahtjev, izvod iz Centralnog biračkog spiska za nivo vlasti odnosno izbornu jedinicu u kojoj učestvuju na izborima, u elektronskoj formi ili u ispisu.

Član 3.2

(1) Centralni birački spisak je jedinstven, stalan i redovno se ažurira.

(2) U Centralni birački spisak upisuju se državljani BiH:

a) koji su navršili 18 godina;

b) koji će na dan održavanja izbora navršiti 18 godina;

c) koji imaju biračko pravo u skladu sa ovim Zakonom, a žive privremeno u inostranstvu i

d) koji imaju biračko pravo u skladu sa članom 20.8 stav (6) ovog Zakona.

(3) Centralni birački spisak ne sadrži imena državljana BiH koji su pravosnažnom odlukom nadležnog organa lišeni potpune poslovne sposobnosti. Ako je ovakvo lice upisano, brisat će se iz Centralnog biračkog spiska, a ako se licu pravosnažnom odlukom nadležnog organa vrati poslovna sposobnost, bit će upisano u Centralni birački spisak.

Član 3.3

Centralni birački spisak sačinjava se i vodi na osnovu podataka iz službenih evidencija o prebivalištu i boravištu državljana BiH koje vodi nadležni državni organ, drugih javnih isprava i službenih evidencija o državljanima BiH koje vode Centralna izborna komisija BiH i drugi nadležni organi i na osnovu javnih isprava i podataka koji se dobiju neposredno od građana.

Član 3.4

(1) Centralni birački spisak vodi se i obrađuje u elektronskoj formi.

(2) Evidenciji Centralnog biračkog spiska ili njegovim izvodima pristupa se i podaci se obrađuju istom metodologijom i upotrebom istog kompjuterskog programa, na svim mjestima na kojima se obavljaju poslovi obrade i pribavljaju podaci za potrebe vođenja Centralnog biračkog spiska.

(3) Evidencija Centralnog biračkog spiska obrađuje se i vodi upotrebom kompjuterske obrade podataka, po jedinstvenoj metodologiji i programu čiji se sadržaj i način korištenja utvrđuje između nadležnog organa Bosne i Hercegovine i Centralne izborne komisije BiH.

Član 3.5

(1) Centralni birački spisak vodi se po službenoj dužnosti.

(2) Centralna izborna komisija BiH vodi Centralni birački spisak za teritoriju Bosne i Hercegovine na osnovu evidencije nadležnog državnog organa koji vodi registar građana Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(3) Nadležni državni organ iz stava (2) ovog člana održava i odgovoran je za cjelokupnu tehničku obradu svih podataka značajnih za evidenciju Centralnog biračkog spiska (u daljnjem tekstu: organ koji tehnički održava evidenciju Centralnog biračkog spiska).

(4) Nadležnom organu koji vodi evidencije o državljanima BiH u skladu s odredbama Zakona o jedinstvenom matičnom broju, Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH i Zakona o ličnoj karti državljana BiH podatke dostavljaju:

a) nadležni matični ured o smrti građana starijih od 18 godina i

b) nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine o ispisu iz državljanstva BiH.

(5) Organu koji tehnički održava evidenciju Centralnog biračkog spiska podatke u skladu s Zakonom o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka kao i odredbama Zakona o jedinstvenom matičnom broju, Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH i Zakona o ličnoj karti državljana BiH dostavlja nadležni organ koji vodi evidencije o promjenama prebivališta i boravišta.

(6) Organu koji tehnički održava evidenciju Centralnog biračkog spiska podatke dostavljaju:

a) općinske izborne komisije o biračkim mjestima i

b) Centralna izborna komisija BiH i općinske izborne komisije o promjenama biračke opcije.

(7) Za tačnost i ažurnost podataka potrebnih za izradu Centralnog biračkog spiska odgovoran je organ nadležan za vođenje službenih evidencija o tim podacima.

(8) Nadležni matični uredi dužni su da nadležnom organu koji vodi službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH dostavi sve promjene koje utiču na ažurnost Centralnog biračkog spiska u pisanoj formi najkasnije u roku od sedam dana od dana kada je promjena nastala.

(9) Nadležni organi koji vode službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH odgovorni su za ažurnost i ispravnost navedene evidencije, te su dužni da čuvaju dosjee dokumenata, javnih isprava i zahtjeva građana na osnovu kojih se vodi i ažurira Centralni birački spisak i da na zahtjev Centralne izborne komisije BiH, osiguraju pristup i uvid u ove dokumente.

Član 3.6

(1) Centralna izborna komisija BiH odgovorna je za tačnost, ažurnost i ukupni integritet Centralnog biračkog spiska.

(2) Centralna izborna komisija BiH u vođenju Centralnog biračkog spiska:

a) obavještava nadležne organe o uočenim nedostacima i preuzima odgovarajuće mjere i radnje radi otklanjanje nepravilnosti i uspostavljanja tačnosti i ažurnosti Centralnog biračkog spiska;

b) izrađuje izvode iz Centralnog biračkog spiska za raseljena lica Bosne i Hercegovine;

c) izrađuje izvode iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju van Bosne i Hercegovine;

d) vodi posebne evidencije o licima kojima je po osnovu zakona oduzeto pravo da glasaju i

e) zaključuje i potvrđuje konačne izvode iz Centralnog biračkog spiska koji se koristi za izbore.

(3) Izrada izvoda iz Centralnog biračkog spiska za birače iz stava (2) tačka b) ovog člana vrši se na osnovu podataka koje dostavljaju nadležni državni organi i podataka koje dostavljaju građani u skladu sa ovim Zakonom.

(4) Izrada izvoda iz Centralnog biračkog spiska za birače iz stava (2) tačka c) ovog člana vrši se na osnovu podataka koje ima Centralna izborna komisija BiH i podataka koje dostavljaju građani koji glasaju van Bosne i Hercegovine.

(5) Nadležni organi iz stava (3) i (4) ovog člana odgovorni su za tačnost, ažurnost i blagovremeno dostavljanje podataka koji su potrebni za izradu izvoda iz Centralnog biračkog spiska.

(6) Centralna izborna komisija BiH svojim propisima utvrdit će:

a) rokove i način za zaključivanje i potvrđivanje konačnog Centralnog biračkog spiska i

b) rokove za dostavljanje podataka o promjenama u evidencijama raseljenih lica i evidenciji državljana koji glasaju van Bosne i Hercegovine.

Član 3.7

(1) Na osnovu podataka sadržanih u evidenciji Centralnog biračkog spiska, Centralna izborna komisija BiH za svaku osnovnu izbornu jedinicu izrađuje izvod iz Centralnog biračkog spiska

koji sadrži podatke o svim biračima sa pravom glasa za tu osnovnu izbornu jedinicu, koji se općinskoj izbornoj komisiji dostavlja najkasnije u roku od 20 dana prije dana održavanja izbora.

(2) Izvod iz Centralnog biračkog spiska vodi se prema mjestu prebivališta državljanina BiH i to po biračkim mjestima.

(3) Centralna izborna komisija BiH može utvrditi izvod iz Centralnog biračkog spiska i za druge izborne jedinice za koje se provode određeni izbori, za potrebe provedbe postupka opoziva izabranog funkcionera i za provedbu referenduma, na osnovu podataka sadržanih u Centralnom biračkom spisku.

(4) Državljanin BiH nalazi se u jednom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, za jednu osnovnu izbornu jedinicu i na jednom biračkom mjestu.

Član 3.8

(1) U svakoj općini nadležni općinski organ uspostavlja Centar za birački spisak.

(2) Nadležni općinski organ obučava osoblje Centra za birački spisak, u saradnji sa općinskom izbornom komisijom.

(3) Centar za birački spisak:

a) pruža tehničku pomoć općinskoj izbornoj komisiji u određivanju biračkih mjesta na teritoriji općine i raspoređivanju birača po biračkim mjestima;

b) ažurira podatke iz tačke a) ovog stava u skladu sa promjenom broja birača i propisima Centralne izborne komisije BiH;

c) osigurava uvid u izvod iz Centralnog biračkog spiska na teritoriji svoje općine;

d) osigurava podatke za Centralni birački spisak koji su utvrđeni propisima Centralne izborne komisije BiH;

e) pruža tehničku pomoć općinskoj izbornoj komisiji u vezi sa zahtjevom i prigovorom birača koji se odnose na izvod iz Centralnog biračkog spiska i

f) obavlja i druge poslove koje mu odredi Centralna izborna komisija BiH i općinska izborna komisija, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH.

(4) Centar za birački spisak vodi evidenciju podnesenih zahtjeva i prigovora iz stava (2) tačke d) i e) ovog člana i dužan je da čuva dokumentaciju priloženu uz te zahtjeve i prigovore.

(5) Centralna izborna komisija BiH će svojim propisima bliže utvrditi način, odgovornost za rad, rok za uspostavljanje i sva druga pitanja bitna za rad Centra za birački spisak.

Član 3.9

- (1) Državljanin BiH koji ima biračko pravo upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu gdje ima prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu s ovim Zakonom i privremeno živi u inozemstvu upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu gdje je imao prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini prije odlaska u inozemstvo.
- (3) Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu s ovim Zakonom i koji ima status izbjegle osobe iz Bosne i Hercegovine upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imala prebivalište u skladu sa odredbama člana 20. 8 ovog Zakona.
- (4) Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu s ovim Zakonom i koji ima status raseljene osobe upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu na osnovu izražene biračke opcije, u skladu sa odredbama člana 20. 8 ovog Zakona.
- (5) Zahtjev za određivanje ili promjenu biračke opcije u smislu stava (4) ovog člana podnosi lično podnosilac zahtjeva u roku i na obrascima koje određuje i propisuje Centralna izborna komisija BiH.
- (6) Ako državljani BiH ne podnese zahtjev za određivanje ili promjenu biračke opcije u smislu stava (5) ovog člana bit će upisan u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je bio upisan na posljednjim izborima, ako nije uopće bio upisan u Centralni birački spisak, bit će upisan u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini.

Član 3.10

- (1) Evidencija Centralnog biračkog spiska sadrži sljedeće podatke o državljanima BiH koji imaju biračko pravo:
  - a) prezime i ime i ime jednog roditelja,
  - b) datum rođenja,
  - c) jedinstveni matični broj,
  - d) spol,
  - e) naziv općine gdje birač ima prebivalište ili boravište,
  - f) adresa prebivališta odnosno boravišta (ulica, kućni broj i mjesto),
  - g) naziv općine odnosno izborne jedinice za koju lice ima pravo glasa,
  - h) biračka opcija,
  - i) biračko mjesto,

j) datum prijave prebivališta ili boravišta i

k) rubrika "napomena".

(2) Na osnovu elektronske evidencije Centralnog biračkog spiska, sačinjavaju se izvodi iz Centralnog biračkog spiska.

(3) Formu i sadržaj izvoda iz Centralnog biračkog spiska koji se koriste za provođenje izbora utvrđuje Centralna izborna komisija BiH.

Član 3.11

Objavljivanje podataka iz Centralnog biračkog spiska i stavljanje sadržaja na uvid javnosti vrši se vodeći računa o principima zaštite ličnih podataka, a u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

Član 3.12

(1) Prebivalište je općina u kojoj se državljanin nastanio sa namjerom da tu stalno živi i gdje je prijava prebivališta izvršena u skladu sa Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana BiH.

(2) Za državljanina BiH koji ima status raseljenog ili izbjelog lica prebivalište je mjesto boravka u kojem je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina.

Član 3.12a

(1) Birač koji promijeni prebivalište u periodu od 45 dana prije održavanja izbora do dana održavanja izbora naći će se na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na redovnom biračkom mjestu u općini u kojoj je imao prebivalište do dana promjene prebivališta.

(2) Nadležni organ koji vodi evidenciju o promjenama prebivališta i boravišta vrši provjeru tačnosti podataka o promjeni prebivališta i boravišta, o čemu se sačinjava službeni izvještaj.

Član 3.13

(1) Upis u Centralni birački spisak vrše nadležni organi u skladu sa odredbama člana 3.5 ovog Zakona.

(2) Svaki državljanin BiH ima pravo izvršiti uvid u izvod iz Centralnog biračkog spiska i zahtijevati njegove ispravke ako se radi o ispravci njegovih ličnih podataka. Zahtjev se podnosi u pisanoj formi organu iz stava (4) ovog člana.

(3) Lični podaci u smislu stava (2) ovog člana su podaci iz člana 3.10 stav (1) tačke a), b), c), e) i j) ovog Zakona.

(4) Ispravke ličnih podataka u Centralnom biračkom spisku vrše se kod nadležnog organa koji je odgovoran za vođenje evidencija o tim podacima.

Član 3.14

Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima utvrđuje način i postupak izrade izvoda iz Centralnog biračkog spiska za birače koji su:

- a) vezani za svoje domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta i
- b) zatvorenici ili su vezani za ustanove, a imaju pravo da glasaju.

Član 3.15

(1) Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo u skladu s ovim Zakonom i upisan je u Centralni birački spisak, da bi se nalazio u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine, dužan je da za svake izbore podnese prijavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH u periodu nakon raspisivanja izbora. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnosilac prijave prilaže i dokaz o identitetu podnosioca prijave predviđen ovim Zakonom i podatke o tačnoj adresi u inozemstvu, te izjašnjenje o opciji glasanja u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH ili poštom.

(2) Državljanin BiH koji ima status izbjeglog lica iz Bosne i Hercegovine, a koji ima biračko pravo u skladu s ovim Zakonom i upisan je u Centralni birački spisak, da bi se nalazio u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine, dužan je da za svake izbore podnese prijavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH u periodu nakon raspisivanja izbora, te sadržavati izjašnjenje o opciji glasanja u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH ili poštom. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnosilac prijave prilaže i:

- a) dokaz o identitetu podnosioca prijave predviđen ovim Zakonom;
- b) podatke o tačnoj adresi u inozemstvu i
- c) dokaz o prebivalištu u Bosni i Hercegovini u skladu sa članom 20.8 ovog Zakona, ako želi da izvrši promjenu u podacima pod kojim je upisan u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu za koju ima pravo glasa.

(3) Izbjeglo lice iz Bosne i Hercegovine koje se ne nalazi u Centralnom biračkom spisku, da bi bilo upisano u Centralni birački spisak i time ostvarilo biračko pravo u skladu sa ovim Zakonom, dužno je da podnese prijavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnosilac prijave prilaže i:

- a) dokaz o identitetu podnosioca prijave,
- b) dokaz o državljanstvu Bosne i Hercegovine,
- c) dokaz o promjeni prebivališta u Bosni i Hercegovini u skladu sa članom 20.8 ovog Zakona,
- d) podatke o tačnoj adresi u inozemstvu.

(4) Dokaz o identitetu podnosioca prijave u smislu tačke a) stava 3. ovog člana jedan je od sljedećih važećih dokumenata:

a) pasoš,

b) vozačka dozvola,

c) važeća lična isprava izdata od zemlje domaćina i

d) izbjeglički karton izdat od vlade zemlje domaćina ili druge međunarodne organizacije.

(5) Popunjenu i potpisanu prijavu i potrebne dokumente podnosilac prijave može poslati telefaksom i elektronskim putem. Postupak i način slanja, primanja, obrade, arhiviranja i zaštite elektronskih prijava i dokumenata utvrđuje Centralna izborna komisija BiH posebnim propisom.

(6) Ako ispuni propisane uslove iz stava (1), (2) i (3) ovog člana, podnosilac prijave nalazit će se u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine.

(7) Podnosilac prijave iz stava (1), (2) i (3) ovog člana odgovoran je za vjerodostojnost podataka koje podnosi uz prijavu.

(8) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje formu obrasca prijave iz stava (1), (2) i (3) ovog člana, način i postupak kojim se provjerava tačnost podataka u dokumentima koja podnesu izbjegla lica iz Bosne i Hercegovine koja zahtijevaju da budu upisana u Centralni birački spisak, provjerava dokaze kojim se dokazuje identitet i prebivalište za izbjegla lica i donosi odgovarajuća uputstva u vezi sa postupkom upisa birača u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine.

(9) Upis u Centralni birački spisak državljana BiH koji imaju status izbjeglih lica iz Bosne i Hercegovine, a koji imaju biračko pravo u skladu s ovim Zakonom, kontinuirani je proces koji se vrši tokom cijele godine, uz priloženu dokumentaciju iz stava (3) ovog člana.

Član 3.16

(1) Državljanin BiH iz člana 3.15 stav (1), (2) i (3) ovog Zakona dužan je da dostavi sve izmjene koje se odnose na podatke koje je prethodno dostavio u Centralnu izbornu komisiju BiH i na osnovu kojih se nalazi u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine. Izmjene o podacima dostavljaju se najkasnije do isteka roka utvrđenog za podnošenje prijave za glasanje van Bosne i Hercegovine za naredne izbore.

(2) Ako državljanin BiH iz člana 3.15 stav (1) ovog Zakona ne podnese prijavu prije isteka roka utvrđenog za podnošenje prijave za glasanje van Bosne i Hercegovine na narednim izborima, nalazit će se u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje na odgovarajućem biračkom mjestu u osnovnoj izbornoj jedinici u kojoj ima prebivalište.

(3) Ako državljanin BiH iz člana 3.15 stav (2) ovog Zakona ne dostavi dokaze o prebivalištu u Bosni i Hercegovini u skladu sa članom 20.8 ovog Zakona, bit će upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine, sa pravom glasa za osnovnu

izbornu jedinicu u kojoj ima prebivalište prema podacima kojim raspolaže organ koji tehnički održava evidenciju Centralnog biračkog spiska.

(4) Ako se državljanin BiH koji je upisan u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van zemlje vratio u Bosnu i Hercegovinu prije roka utvrđenog za zaključenje izvoda iz konačnog Centralnog biračkog spiska za naredne izbore, dužan je da podnese zahtjev za promjenu biračke opcije nadležnom Centru za birački spisak.

(5) Centar za birački spisak putem općinske izborne komisije zaprima i obrađuje sve zahtjeve iz stava (4) ovog člana u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH i dostavlja ove podatke Centralnoj izbornoj komisiji BiH radi evidentiranja nastalih promjena na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine.

(6) Ako se državljanin BiH koji je upisan u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van zemlje vratio u Bosnu i Hercegovinu nakon isteka roka utvrđenog za zaključenje izvoda iz konačnog Centralnog biračkog spiska za naredne izbore, bit će mu dozvoljeno da glasa nepotvrđenim/kovertiranim glasačkim listićem na biračkom mjestu u osnovnoj izbornoj jedinici za koju ima pravo da glasa.

Član 3.17

(1) Državljanin BiH koji ima biračko pravo, a ne nalazi se u zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, može glasati ako predoči važeći identifikacioni dokument iz člana 5.12 ovog Zakona i potvrdu o mjestu prebivališta.

(2) Birač iz stava (1) ovog člana će glasati na biračkom mjestu prema njegovom prebivalištu.

(3) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje propisima način i postupak glasanja birača iz stava (1) ovog člana i način provjere biračkog prava ovih birača.

POGLAVLJE 4

OVJERA I KANDIDOVANJE ZA IZBORE

Član 4.1

Da bi učestvovali na izborima, političke stranke, nezavisni kandidati, koalicije i liste nezavisnih kandidata ovjeravaju se kod Centralne izborne komisije BiH.

Član 4.2

Da bi se ovjerio za izbore za sve organe na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, nezavisni kandidat ili kandidat na kandidatskoj listi političke stranke, nezavisnih kandidata ili kandidatskoj listi koalicije mora ispunjavati sljedeće uslove:

1. kandidat mora biti upisan u Centralni birački spisak u općini u kojoj se kandidira, ili u općini unutar granica izborne jedinice ako se kandidira za viši nivo vlasti, najkasnije do dana raspisivanja izbora; i

2. kandidat se može kandidirati samo za funkciju u jednoj izbornoj jedinici, na bilo kojem nivou vlasti, i pojaviti se na samo jednoj listi političke stranke, koalicije ili listi nezavisnih kandidata.

Član 4.3

Da bi učestvovala na izborima, politička stranka mora biti registrirana kod nadležnog organa, u skladu sa zakonom. Uz prijavu za ovjeru mora biti priložen dokaz koji nije stariji od 60 dana da je politička stranka registrirana kod nadležnog organa. Politička stranka mora podnijeti prijavu za ovjeru pod istim nazivom pod kojim se registrovana kod nadležnog organa.

Član 4.4

(1) Prijava za ovjeru političke stranke ili nezavisnog kandidata sastoji se od spiska koji sadrži ime i prezime, originalan potpis, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj svakog birača upisanog u Centralni birački spisak koji podržava prijavu političke stranke ili nezavisnog kandidata.

(2) Obrazac za potpise utvrđuje Centralna izborna komisija BiH. Obrasci se unaprijed štampaju, te sadrže prostor predviđen za upisivanje naziva stranke ili imena i prezimena nezavisnog kandidata, kao i redne serijske brojeve.

(3) Političke stranke ili nezavisni kandidati, dužni su potpise prikupljati samo na obrascima koje im dodjeli Centralna izborna komisija BiH. Ostali obrasci, koje dostavi politička stranka ili nezavisni kandidat, ne uzimaju se u obzir.

(4) Obrazac za potpise također sadrži ime i prezime, broj važeće lične karte, originalni potpis i jedinstveni matični broj lica koje je odgovorno za prikupljanje potpisa podrške.

(5) Da bi se ovjerila za učešće na izborima, politička stranka mora podnijeti Centralnoj izbornoj komisiji BiH prijavu za učestvovanje na izborima, koja sadrži najmanje:

1. tri hiljade (3.000) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine;

2. tri hiljade (3.000) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za poslanike Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;

3. dvije hiljade (2.000) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, ili za izbore narodnih poslanika Narodne skupštine Republike Srpske, ili za izbor predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske;

4. pet stotina (500) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore poslanika u kantonalne skupštine Federacije Bosne i Hercegovine;

5. stotinu potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u

Centralni birački spisak na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 10.000 birača, ili 200 potpisa za izbore u općini u kojoj je ovaj broj bio veći od 10.000 birača upisanih u Centralni birački spisak;

6. pet % potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 1000 birača upisanih u Centralni birački spisak i

7. Potpisi podrške podneseni za izbore za viši nivo vlasti važe i za niži nivo vlasti koji je uključen u taj nivo vlasti.

Član 4.5

(1) Politička stranka čiji član je nosilac mandata u istom organu za koji politička stranka podnosi prijavu za ovjeru kandidature oslobođena je obaveze prikupljanja potpisa iz člana 4.4 ovog Zakona, osim za izbore za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

(2) Politička stranka oslobođena je obaveze prikupljanja potpisa iz člana 4.4 ovog Zakona i u slučaju kada se podnosi prijava za ovjeru kandidature za organ koji je na istom ili nižem nivou od organa u kojem član političke stranke ima mandat.

(3) U smislu ovog člana, politička stranka dužna je podnijeti izjavu koju je potpisao izabrani dužnosnik, kao i potvrdni obrazac, kojim se potvrđuje da je bio član te političke stranke u vrijeme kada je dobio mandat i da je još član te političke stranke.

Član 4.6

(1) Politička stranka podnosi prijavu za ovjeru Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 135 dana prije dana izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH ovjerava prijavu političke stranke za učešće na izborima, ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim Zakonom, najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema prijave.

(3) Ako Centralna izborna komisija BiH ustanovi da su podaci iz prijave netačni ili epotpuni ili da prijava sadrži neki drugi nedostatak ili nepravilnosti u smislu ovog Zakona ili akta Centralne izborne komisije BiH, o tome obavještava podnosioca prijave, koji je dužan ispraviti nepravilnosti u roku od dva dana od dana prijema obavještenja. Nakon isteka ovog roka ako politička stranka ne otkloni nedostatak ili nepravilnost iz ovog stava, Centralna izborna komisija BiH neće ovjeriti prijavu političke stranke za učešće na izborima, Centralna izborna komisija BiH odlučuje da li će potvrditi ili odbiti prijavu za učešće na izborima.

Član 4.7

Ako dvije političke stranke ili koalicije ili dvije liste nezavisnih kandidata imaju identične nazive ili nazive koji su slični u tolikoj mjeri da bi mogli zbuniti birača ili ga dovesti u zabludu, Centralna izborna komisija BiH utvrđuje koja politička stranka ima pravo da koristi

taj naziv u izborne svrhe, uzimajući u obzir datum kada se svaka politička stranka registrovala kod nadležnog organa.

Član 4.8

Da bi se izvršila ovjera za učešće na izborima, nezavisni kandidat mora Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti prijavu za učestvovanje na izborima koja sadrži najmanje:

1. hiljadu pet stotina (1.500) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine;
2. hiljadu pet stotina (1.500) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za poslanike Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
3. hiljadu (1.000) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, ili za izbore narodnih poslanika Narodne skupštine Republike Srpske, ili za izbor predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske;
4. dvjesto pedeset (250) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore poslanika u kantonalnoj skupštini u Federaciji Bosne i Hercegovine;
5. stotinu (100) potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine i
6. pet % potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 1000 birača upisanih u Centralni birački spisak.

Član 4.9

Kada se nezavisni kandidat s mandatom u svojstvu nezavisnog kandidata kandidira za organ koji je na istom ili nižem nivou od organa u kojem ima mandat, oslobođen je obaveze prikupljanja potpisa iz člana 4.8 ovog Zakona, osim obaveze prikupljanja potpisa za izbor člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske.

Član 4.10

- (1) Nezavisni kandidat podnosi prijavu za kandidaturu najkasnije 135 dana prije izbora. Prijava sadrži ime i prezime, nacionalnost i broj važeće lične karte, adresu, jedinstveni matični broj, datum i potpis nezavisnog kandidata.
- (2) Centralna izborna komisija BiH potvrđuje prijavu nezavisnog kandidata za učestvovanje na izborima, ako su ispunjeni uvjeti utvrđeni ovim zakonom najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema prijave.

(3) Centralna izborna komisija BiH provjerava da li je prijava podnesena u skladu s ovim Zakonom, te ovjerava, odbija prijavu ili zahtjeva od kandidata da otkloni nepravilnosti u prijavi.

(4) Ako Centralna izborna komisija BiH ustanovi da su podaci iz prijave netačni ili nepotpuni ili da prijava sadrži neki drugi nedostatak ili nepravilnosti u smislu ovog Zakona ili akta Centralne izborne komisije BiH, o tome obavještava podnosioca prijave, koji je dužan ispraviti nepravilnosti u roku od dva dana od dana prijema obavještenja. Nakon isteka ovog roka ako nezavisni kandidat ne otkloni nedostatak ili nepravilnost iz ovog stava, Centralna izborna komisija BiH neće ovjeriti prijavu nezavisnog kandidata za učešće na izborima.

(5) Nezavisni kandidat ne može se istovremeno kandidirati kao nezavisni kandidat u više od jedne izborne jedinice, niti se može istovremeno kandidirati na listi političke stranke, listi nezavisnih kandidata ili kandidatskoj listi koalicije.

(6) Nakon ovjere, nezavisni kandidat ne može povući kandidaturu.

Član 4.11

Da bi se politička stranka ili nezavisni kandidat ovjerali za izbore dužni su podnijeti potpise podrške u skladu sa članom 4.4 i 4.8 ovog Zakona. Jedan birač može na obrascu za potpis podrške svoj glas dati samo jednoj političkoj stranci ili nezavisnom kandidatu u jednom entitetu. Centralna izborna komisija BiH reguliše način na koji se potpisi podrške provjeravaju i potvrđuju.

Član 4.12

(1) Dvije ili više ovjerenih političkih stranaka koje žele formirati koaliciju moraju Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti prijavu za ovjeru pod jednim nazivom koalicije i akt o određivanju ovlaštenog predstavnika koalicije potpisan od svih predsjednika političkih stranaka članica koalicije i podatke o sjedištu koalicije, odnosno adresu na koju će biti dostavljana sva pismena. Ako koalicije imaju identične nazive ili nazive koji su slični nazivu političke stranke ili koalicije u tolikoj mjeri da bi mogli zbuniti birača ili ga dovesti u zabludu, Centralna izborna komisija BiH utvrđuje ko ima pravo da koristi taj naziv u izborne svrhe.

(2) Koalicija podnosi prijavu za ovjeru najkasnije 110 dana prije dana izbora.

(3) Ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim Zakonom, Centralna izborna komisija BiH ovjerava prijavu koalicije za učešće na izborima najkasnije u roku od sedam dana od dana prijema prijave.

(4) Ako Centralna izborna komisija BiH ustanovi da su podaci iz prijave netačni ili nepotpuni ili da prijava sadrži neki drugi nedostatak ili nepravilnosti u smislu ovog Zakona ili akta Centralne izborne komisije BiH, o tome obavještava podnosioca prijave, koji otklanja nepravilnosti u roku od dva dana od dana prijema obavještenja. Nakon isteka ovog roka ako koalicija ne otkloni nedostatak ili nepravilnost iz ovog stava, Centralna izborna komisija BiH neće ovjeriti prijavu koalicije za učešće na izborima.

Član 4.13

(1) Politička stranka koja je član koalicije ne može za isti organ vlasti učestvovati na izborima kao član druge koalicije ili kao posebna politička stranka.

(2) Koalicija ima status političke stranke u izbornom procesu od dana ovjere za učešće na izborima koalicije, do dana ovjere izbornih rezultata. Politička stranka se, kao član koalicije, ne može povući iz ovjerene koalicije sve do ovjere izbornih rezultata.

Član 4.14

Koalicija može zadržati naziv pod kojim je bila ovjerena za prethodne izbore samo ako je sačinjavaju iste političke stranke koje su bile ovjerene kao koalicija na prethodnim izborima.

Član 4.15

(1) Za izbore na svim nivoima vlasti, dva ili više ovjerenih nezavisnih kandidata mogu se udružiti i podnijeti jednu listu nezavisnih kandidata, pod jednim imenom. Lista nezavisnih kandidata podnosi svoj zahtjev za ovjeru najkasnije 110 dana prije dana izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH ovjerava prijavu liste nezavisnih kandidata za učešće na izborima ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim Zakonom najkasnije u roku od sedam dana od dana prijema prijave.

(3) Ako Centralna izborna komisija BiH ustanovi da su podaci iz prijave netačni ili nepotpuni ili da prijava sadrži neki drugi nedostatak ili nepravilnosti u smislu ovog Zakona ili akta Centralne izborne komisije BiH, o tome obavještava podnosioca prijave, koji je dužan otkloniti nepravilnosti u roku od dva dana od dana prijema obavještenja. Nakon isteka ovog roka ako podnosilac liste nezavisnih kandidata ne otkloni nedostatak ili nepravilnost iz ovog stava, Centralna izborna komisija BiH neće ovjeriti prijavu liste nezavisnih kandidata za učešće na izborima.

Član 4.16

Uz prijavu za ovjeru, politička stranka ili nezavisni kandidat prilažu dokaz o uplaćenju taksi u iznosu koji je odredila Centralna izborna komisija BiH za te izbore. Uplaćeni novčani iznos za taksu za ovjeru se vraća ako politička stranka ili nezavisni kandidat dobiju najmanje jedan mandat na izborima ili ako zahtjev bude odbijen. Ako je mandat osvojila koalicija ili lista nezavisnih kandidata, u smislu ovog člana, smatrat će se da je jedan mandat osvojila svaka politička stranka u koaliciji ili svaki nezavisni kandidat na listi nezavisnih kandidata, bez obzira na to koja je stranka u koaliciji ili nezavisni kandidat na listi nezavisnih kandidata dobio mandat.

Član 4.17

Da bi politička stranka, koalicija, nezavisni kandidat ili lista nezavisnih kandidata bila ovjerena za učešće na izborima, dužni su uz svaku prijavu priložiti svu potrebnu dokumentaciju i podatke predviđene ovim Zakonom.

Član 4.18

Ovjerena politička stranka, koalicija ili lista nezavisnih kandidata dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH kandidatsku listu na ovjeru.

Član 4.19

- (1) Ovjerena politička stranka ili koalicija podnose posebnu kandidatsku listu za svaku izbornu jedinicu.
- (2) Za općinske i kantonalne izbore broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke, koalicije ili na listi nezavisnih kandidata može biti veći za deset procenata (10%) od broja mandata koji se dodjeljuju.
- (3) Za višečlane izborne jedinice, utvrđene u Poglavljima 9, 10. i 11. ovog Zakona i Vijeće Grada Mostara, broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke ili koalicije može biti veći za najviše pet kandidata od broja mandata koji se dodjeljuju u toj višečlanoj izbornoj jedinici.
- (4) Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog spola, koji su ravnopravno zastupljeni. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen s najmanje 40% od ukupnog broja kandidata na listi. Kandidati spola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatskoj listi na sljedeći način: najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola među prvih dva kandidata, dva kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet kandidata i tri kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam kandidata, itd.
- (5) Kandidatska lista sadrži ime i prezime svakog kandidata na listi, jedinstveni matični broj, adresu prebivališta, izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih, broj važeće lične karte i mjesto njenog izdavanja, potpis predsjednika političke stranke, odnosno predsjednika političkih stranaka u koaliciji. Uz prijedlog liste dostavlja se izjašnjenje svakog od kandidata na listi o prihvatanju kandidature, izjava da nema smetnji iz člana 1.10 stav (1) tačka 5. ovog Zakona i izjava o imovinskom stanju kandidata iz člana 15.7 ovog Zakona. Izjašnjenje i izjave moraju biti ovjerene na način propisan zakonom ili kod nadležne općinske izborne komisije.
- (6) Izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih iz stava (5) ovog člana koristit će se kao osnov za ostvarivanje prava na izabranu odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih u izbornom ciklusu za koji je kandidatska lista podnesena.
- (7) Kandidat ima pravo da se ne izjasni o svojoj pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih na kandidatskoj listi, ali neizjašnjavanje će se smatrati kao odustajanje od prava na izabranu, odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih.

(8) Ako se na kandidatskim listama nalazi veći broj kandidata od broja propisanog stavovima (2) i (3) ovog člana ili kandidatska lista ne ispunjava uslove iz stava (4) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH ovjerit će kandidatsku listu do broja na listi koji ispunjava uslove propisane ovim Zakonom.

Član 4.20

Ime kandidata na listi političke stranke, koalicije ili na listi nezavisnih kandidata ne može se povući nakon što kandidatsku listu ovjeri Centralna izborna komisija BiH. Ako je kandidat lišen poslovne sposobnosti, ili odbije mandat nakon ovjere izbornih rezultata od Centralne izborne komisije BiH, ime tog kandidata uklanja se sa kandidatske liste i mandat se dodjeljuje u skladu sa članom 9.10 ovog Zakona, osim za kandidatske liste za kantone i općine, kada se mandat dodjeljuje u skladu sa članom 13.5 ovog Zakona. Kandidat ili njegov zakonski zastupnik, u slučaju kada je kandidat nesposoban, mora Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti izjavu o odbijanju mandata u pisanoj formi. Kandidat ne može povući svoju kandidaturu prije ovjere izbornih rezultata.

Član 4.21

(1) Kandidatske liste političkih stranaka, liste nezavisnih kandidata i koalicija moraju se podnijeti Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije 90 dana prije dana izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH pregleda kandidatsku listu i ovjerava ili odbija kandidate na listi najkasnije 25 dana nakon što joj je kandidatska lista podnesena. Centralna izborna komisija BiH obavještava političku stranku, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata o kandidatima koji su odbijeni. Politička stranka, koalicija ili lista nezavisnih kandidata dužna je u roku od pet dana od dana prijema obavještenja otkloniti nepravilnosti na kandidatskoj listi, zamjenjivanjem kandidata ili osiguravanjem dodatne dokumentacije, ako Centralna izborna komisija BiH uputi takav zahtjev.

(3) Nakon ovjere kandidatskih listi, sve do isteka mandata organa, politička stranka, koalicija ili lista nezavisnih kandidata ne mogu mijenjati kandidatsku listu.

Član 4.22

(1) Centralna izborna komisija BiH vodi evidenciju o prijavama za ovjeru učešća na izborima.

(2) Sve izmjene podataka koje se vode u evidenciji o prijavama za ovjeru učešća na izborima, politička stranka, koalicija, nezavisni kandidat i lista nezavisnih kandidata dužni su, u roku od deset dana od dana izmjene, dostaviti Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 4.23

(1) Nakon ovjeravanja podnesenih kandidatskih listi, Centralna izborna komisija BiH objavljuje kandidatsku listu sa nazivima ovjerenih političkih stranaka, koalicija, nezavisnih kandidata i listi nezavisnih kandidata, za svake izbore, prema redoslijedu koji se dobije žrijebanjem, u skladu sa članom 5.15 ovog Zakona. Kandidatske liste objavljuju se u

službenim glasilima najkasnije 45 dana prije dana izbora. Kandidatske liste se također izlažu na biračkim mjestima i objavljuju u sredstvima javnog informiranja.

(2) Nakon ovjere kandidatskih listi pa do početka štampanja glasačkih listića, politička stranka, koalicija i lista nezavisnih kandidata ima pravo da zamijeni kandidata na listi samo u slučaju smrti kandidata, ili ako je u tom vremenu kandidat postao nepodoban za kandidaturu u smislu ovog Zakona.

(3) Centralna izborna komisija BiH uklonit će s kandidatske liste kandidata iz stava (2) ovog člana i naložiti političkoj stranci, koaliciji ili listi nezavisnih kandidata da u roku od 48 sati izvrši zamjenu kandidata na kandidatskoj listi i takav kandidat podliježe provjerama u skladu s odredbama ovog Zakona.

(4) Ako politička stranka, koalicija i lista nezavisnih kandidata ne izvrši zamjenu kandidata u roku iz stava (3) ovog člana, kandidatska lista bez imena kandidata iz stava (2) ovog člana smatrat će se potpunom i ovjerenom.

Član 4.24

(1) Svaka politička stranka ili koalicija, koja je ovjerena da predloži kandidate za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ili za Narodnu skupštinu Republike Srpske podnosi Centralnoj izornoj komisiji BiH kandidatsku listu za kompenzacijske mandate. Ta lista dostavlja se za svaki od navedenih organa za koji je politička stranka ili koalicija ovjerena, u roku od pet dana od dana ovjere listi kandidata u skladu s članom 4.21 ovog Zakona.

(2) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate sadrži samo imena kandidata koji se već nalaze na redovnim kandidatskim listama koje je podnijela politička stranka ili koalicija za jednu ili više višečlanih izbornih jedinica. Kandidati koji se nalaze na kandidatskoj listi za kompenzacijske mandate mogu biti sa liste bilo koje višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo. Kandidatska lista za kompenzacijske mandate se sačinjava u skladu sa članom 4.19 stav (4) ovog Zakona.

(3) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate može sadržati maksimalno onoliko imena kandidata koliko je političkoj stranci ili koaliciji već ovjereno na svim redovnim kandidatskim listama za sve višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo.

(4) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate neće se štampati na glasačkom listiću i koristi se samo u svrhu dodjele kompenzacijskih mandata na osnovu članova 9.7, 10.6 i 11.6 ovog Zakona. Liste objavljuje u "Službenom glasniku BiH" i sredstvima javnog informiranja Centralna izborna komisija BiH.

Član 4.25

(1) U smislu ovog Poglavlja, svaki dokument ili pismeno koje politička stranka, koalicija, nezavisni kandidat ili lista nezavisnih kandidata podnese Centralnoj izornoj komisiji BiH

smatrat će se važećim samo ako su ga potpisala lica koja su u prijavi za ovjeru za učešće na izborima navedena kao lica ovlaštena za zastupanje i čiji je potpis deponovan kod Centralne izborne komisije BiH.

(2) U smislu ovog Poglavlja, Centralna izborna komisija BiH će sve odnose sa političkom strankom, koalicijom, nezavisnim kandidatom i listom nezavisnih kandidata obavljati isključivo preko sjedišta političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata ili preko lica ovlaštenog za zastupanje pred Centralnom izbornom komisijom BiH.

POGLAVLJE 5

PROVEDBA IZBORA

Član 5.1

(1) Glasanje se provodi na biračkim mjestima, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Biračka mjesta određuje općinska izborna komisija najkasnije 65 dana prije dana izbora. Općinska izborna komisija, neposredno nakon određivanja biračkih mjesta, podnosi spisak lokacija biračkih mjesta Centralnoj izornoj komisiji BiH. Centralna izborna komisija BiH može promijeniti lokaciju biračkog mjesta ako utvrdi da nije pogodna za glasanje.

(3) Biračko mjesto ne može se nalaziti u vjerskom objektu, zgradi organa vlasti, zgradi koja je vlasništvo političke stranke ili u kojoj je sjedište političke stranke, zgradi koja je korištena kao mjesto za mučenja ili zlostavljanja, ili mjestu gdje se služi ili konzumira alkohol.

(4) Svako biračko mjesto označava se rednim brojem.

(5) Općinska izborna komisija, najkasnije 15 dana prije dana izbora, objavljuje koja su biračka mjesta određena za glasanje i gdje birači mogu glasati.

Član 5.2

(1) Biračko mjesto određuje se prema broju birača, koji, u pravilu ima do 800, a ne može biti veći od 1.000, uzimajući u obzir i udaljenost birača od biračkog mjesta.

(2) U prostoriji određenoj za glasanje uređuje se poseban prostor u kojem je osigurana tajnost glasanja.

(3) Općinska izborna komisija dužna je blagovremeno osigurati da prostor određen za biračko mjesto bude pripremljen i otvoren za vrijeme glasanja.

(4) Pod biračkim mjestom i njegovom okolinom, u smislu ovog zakona, smatra se biračko mjesto kao i prostor u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto.

Član 5.3

(1) Općinska izborna komisija, u skladu s uputstvom Centralne izborne komisije BiH, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta na dan izbora, dostavlja biračkom odboru birački materijal, uključujući odgovarajući broj glasačkih kutija, glasačkih listića i kandidatskih listi, izvod iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto i obrazac zapisnika o radu biračkog odbora o čemu se sačinjava zapisnik koji potpisuju svi članovi biračkog odbora.

(2) U slučaju da izborni materijal iz stava (1) ovog člana nije dostavljen potpun i u ispravnom stanju, birački odbor o tome obavještava općinsku izbornu komisiju koja je obavezna da otkloni sve uočene nedostatke odmah, a najkasnije do otvaranja biračkog mjesta.

(3) Birački odbor odgovoran je za sigurnost biračkog materijala od trenutka prijema tog materijala do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta i uručenja materijala općinskoj izbornoj komisiji, u skladu s odredbama ovog Zakona.

Član 5.4

(1) Centralna izborna komisija BiH osigurava biračkom odboru dovoljan broj glasačkih listića, uključujući jedan broj dodatnih glasačkih listića u odnosu na broj glasačkih listića koji su prema izvodu iz Centralnog biračkog spiska potrebni za to biračko mjesto. Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se utvrđuje način zaduživanja glasačkih listića izdatih pojedinom biračkom mjestu.

(2) Nadležna općinska izborna komisija, u skladu s uputstvima Centralne izborne komisije BiH, potvrđuje broj primljenih glasačkih listića, kao i broj glasačkih listića dostavljenih biračkim mjestima.

(3) Centralna izborna komisija BiH donosi propise o kontroli glasačkih listića.

Član 5.5

Svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici moraju biti prisutni tokom cijelog procesa glasanja, uključujući utvrđivanje rezultata glasanja.

Član 5.6

(1) Predsjednik biračkog odbora, zajedno sa ostalim članovima biračkog odbora, održava red na biračkom mjestu i njegovoj okolini. Ako se red na biračkom mjestu naruši, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije. Glasanje se prekida dok se na biračkom mjestu nalaze pripadnici policije.

(2) Predsjednik biračkog odbora, prilikom otvaranja biračkog mjesta, dužan je u skladu s propisom Centralne izborne komisije BiH odrediti dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentirati ih u dijelu zapisnika o radu biračkog odbora predviđenom za unošenje navedenih podataka.

(3) Predsjednik biračkog odbora može sa biračkog mjesta i njegove okoline udaljiti svako lice koje narušava red. Svako udaljšavanje sa biračkog mjesta bit će zabilježeno u zapisnik o radu biračkog odbora. Birački odbor odlučuje o udaljšavanju sa biračkog mjesta posmatrača akreditiranog u skladu s odredbama Poglavlja 17 ovog Zakona.

(4) Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini nije dozvoljšeno nošenje oružja ili opasnih predmeta, osim za pripadnike policije u slučajevima navedenim u stavu (1) ovog člana.

(5) Nije dozvoljšeno donošenje obilježja i simbola sa političkom konotacijom na biračko mjesto i u njegovu okolinu.

Član 5.7

(1) Tokom procesa glasanja vodi se zapisnik o radu biračkog odbora. Zapisnik o radu biračkog odbora je pisani dokument u koji se upisuju informacije u vezi sa glasanjem, kao i drugi događaji koji se dešavaju na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, od otvaranja biračkog mjesta do utvrđivanja izbornih rezultata. Formu zapisnika o radu biračkog odbora propisuje Centralna izborna komisija BiH. U zapisnik se unose sljedeći podaci:

1. spisak i količina izbornog materijala, dostavljena biračkom mjestu;
2. spisak svih akreditiranih posmatrača na biračkom mjestu;
3. zapažanja o svim važnim događajima do kojih dođe na biračkom mjestu i
4. svi podaci koji se, u skladu s odredbama ovog Zakona, unose u zapisnik o radu biračkog odbora.

(2) Član biračkog odbora, birač ili akreditirani posmatrač ima pravo da u zapisnik o radu biračkog odbora unese svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasanja, ili ih predati u pisanoj formi, o čemu predsjednik biračkog odbora izdaje potvrdu o predaji primjedbi, a o čemu može obavijestiti i općinsku izbornu komisiju. Ako ovo lice lično ne potpiše zapisnik o radu biračkog odbora, njegovo mišljenje ili primjedba neće biti razmatrani.

(3) Ako se članu biračkog odbora, biraču ili akreditiranom posmatraču onemogućí da unese svoje mišljenje ili primjedbe u zapisnik, one se mogu dostaviti općinskoj izornoj komisiji.

Član 5.8

Prije početka glasanja, birački odbor, u sastavu predviđenom članom 5.5 ovog Zakona, u prisustvu akreditovanih posmatrača će:

1. izložiti prazne glasačke kutije i zapečatiti ih;
2. prebrojati i upisati u odgovarajuće obrasce ukupan broj birača za biračko mjesto na osnovu izvoda iz Centralnog biračkog spiska i
3. prebrojati i upisati u odgovarajuće obrasce ukupan broj svih glasačkih listića koji su primljeni za to biračko mjesto.

Član 5.9

(1) Glasanje traje neprekidno u toku dana, sa početkom u 7.00 sati i završetkom u 19.00 sati. Ako dođe do narušavanja reda, predsjednik biračkog odbora može prekinuti glasanje dok se ne uspostavi red. Razlozi i uzroci prekida glasanja unose se u zapisnik o radu biračkog odbora.

(2) Biračko mjesto zatvara se u 19.00 sati. Biračima koji čekaju u redu na biračkom mjestu u vrijeme njegovog zatvaranja dozvoljeno je da glasaju.

(3) Ako je zbog narušavanja reda glasanje prekinuto u trajanju do tri sata ili kraće, glasanje će se produžiti za period u dužini trajanja tog prekida, o čemu odlučuje predsjednik biračkog odbora. Ako je prekid trajao duže od tri sata, o dužini perioda za koji se glasanje produžava odlučuje općinska izborna komisija.

(4) Ako biračko mjesto nije otvoreno na vrijeme, a kašnjenje je trajalo do tri sata ili kraće, glasanje na tom biračkom mjestu može se produžiti za vremenski period u dužini trajanja kašnjenja. Ako je kašnjenje trajalo duže od tri sata, o dužini perioda za koji se glasanje produžava odlučuje općinska izborna komisija.

Član 5.10

Centralna izborna komisija BiH i nadležni organi za provedbu izbora osiguravaju da glasanje bude tajno i da se obavlja lično, glasačkim listićem.

Član 5.11

(1) Članovi biračkog odbora dužni su objasniti biraču način glasanja i osigurati tajnost glasanja.

(2) Članovi biračkog odbora ne smiju utjecati na odluku birača.

Član 5.12

(1) Birač glasa na biračkom mjestu u kojem je upisan u izvod iz Centralnog biračkog spiska.

(2) Birač koji, u skladu s ovim Zakonom, ima pravo glasati za općinu u kojoj je imao prebivalište 1991. godine, može glasati na biračkom mjestu za glasanje u odsutnosti.

(3) Predsjednik ili član biračkog odbora utvrđuje identitet birača na osnovu važeće lične isprave.

(4) Važeća lična isprava, sa fotografijom, u smislu stava (3) ovog člana, jedan je od sljedećih dokumenata:

1. lična karta,
2. pasoš i
3. vozačka dozvola.

(5) Ako je birač promijenio ime, obavezan je, uz jednu od navedenih ličnih isprava, dati na uvid i rješenje o promjeni imena izdato od nadležnog organa.

Član 5.13

(1) Član biračkog odbora dužan je utvrditi identitet birača, označiti njegovo ime i prezime na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na koji će se birač potpisati, potom član biračkog odbora izdaje odgovarajući glasački listić ili listiće.

(2) Potpis birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska mora odgovarati potpisu sa identifikacionog dokumenta koji se predočava članu biračkog odbora o čemu je član biračkog odbora dužan da ga upozori, i za šta je odgovoran član biračkog odbora.

Član 5.14

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje formu i sadržaj glasačkog listića za sve nivoe neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini.

(2) Glasački listić omogućava biraču da glasa samo za jednu od sljedećih opcija:

1. nezavisnog kandidata; ili

2. političku stranku, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata; ili

3. mogućnost da, u okviru kandidatske liste jedne političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata, označi jednog ili više kandidata. Ako je birač ispravno označio jednog ili više kandidata na jednoj listi, smatra se da je ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata.

(3) Birač može glasati samo na način koji je utvrđen u ovom članu.

Član 5.15

(1) Glasački listić sadrži samo sljedeće podatke:

1. datum izbora;

2. naziv organa za koji se vrši izbor;

3. nazive političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i imena nezavisnih kandidata s oznakom «nezavisni kandidat», po redoslijedu utvrđenom na zbirnoj listi žrijebanjem provedenim kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću, kao i imena svih kandidata na listama i

4. uputstvo o načinu korištenja i ispunjavanja glasačkog listića.

(2) Za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, žrijebanjem se izvlači broj, kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću. Broj dobijen žrijebanjem koristi se za određenu političku stranku ili koaliciju za svaki nivo izbora za koji se ta politička stranka ili koalicija pojavljuje na glasačkom listiću. Centralna izborna

komisija BiH objavljuje mjesto, datum i vrijeme održavanja žrijebanja za redosljed na glasačkom listiću. Predstavnici političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata, nezavisnih kandidata i drugi akreditirani posmatrači mogu prisustvovati žrijebanju.

Član 5.16

Birač glasa u posebnom prostoru u kojem je osigurana tajnost glasanja.

Član 5.17

Glasački listić je nevažeći:

1. ako nije ispunjen, ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata birač dao svoj glas;
2. ako su dopisana imena kandidata; ili
3. ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata; ili
4. ako se na osnovu oznaka, koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet; ili
5. ako birač označi glasački listić na način drugačiji od onog koji je utvrđen u članu 5.14 ovog Zakona.

Član 5.18

(1) Ako se ime birača ne nalazi na izvodu iz Centralnog biračkog spiska zato što se birač upisao u Centralni birački spisak da glasa izvan zemlje, a vratio se da glasa lično u Bosni i Hercegovini, njegovo ime dodaje se na poseban obrazac koji sadrži sve podatke kao i izvod iz Centralnog biračkog spiska. Birač se potpisuje na izvod i ima pravo glasati nepotvrđenim-kovetiranim glasačkim listićem, u skladu s odredbama ovog Zakona.

(2) Lične isprave birača zadržavaju se dok birač ne vrati nepotvrđeni-kovetirani glasački listić u zapečaćenoj koverti. Birač stavlja svoj glasački listić u posebnu kovertu, na kojoj će se naznačiti podaci na osnovu kojih se može provjeriti njegovo biračko pravo. Koverta će biti zapečaćena prije nego što je birač ubaci u glasačku kutiju. Poslije zatvaranja biračkog mjesta i poslije otvaranja glasačkih kutija, u skladu s odredbama ovog Zakona, birački odbor broji nepotvrđene-kovetirane glasačke listiće iz glasačke kutije i zapisuje dobijeni broj u zapisnik o radu biračkog odbora, te pakuje i dostavlja sve zapečaćene kovertu općinskoj izbornoj komisiji. Općinska izborna komisija prosljeđuje Centralnoj izbornoj komisiji BiH pakete zapečaćenih koverti sa svih biračkih mjesta u toj općini. Centralna izborna komisija BiH potvrđuje da je taj birač upisan u Centralni birački spisak da glasa izvan zemlje, kao i biračko pravo tog birača prije nego što se otvori koverta i prije nego što glasački listić bude prebrojan. Ako ne može biti potvrđeno da je taj birač upisan u Centralni birački spisak za glasanje van zemlje i da ima biračko pravo, koverta se ne otvara, niti se broji.

Član 5.19

(1) Na zahtjev birača koji je slijep, nepismen ili je fizički nesposoban, predsjednik biračkog odbora odobrava primjenu postupka po kojem drugo lice, koje izabere birač koji nije u mogućnosti da glasa, pomaže tom biraču pri potpisivanju izvoda iz Centralnog biračkog spiska i glasanju.

(2) Lice koje pomaže pri glasanju ne može biti član biračkog odbora, akreditirani posmatrač ili posmatrač političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata.

(3) Lice koje pomaže biraču da glasa napisat će svoje ime štampanim slovima na izvod iz Centralnog biračkog spiska do imena birača kojem je pomagalo i potpisati se. Lice koje pomaže tom biraču ne mora biti upisno u Centralni birački spisak kao birač.

(4) Jedno lice može, u smislu stava (1) i (2) ovog člana, pomagati samo jednom biraču.

Član 5.20

U slučaju oštećenja glasačkog listića u toku glasanja, birački odbor dužan je biraču izdati novi glasački listić i odložiti oštećeni listić u posebnu kovertu sa naznakom "oštećeni glasački listići".

Član 5.21

(1) Državljanin BiH koji ima biračko pravo, a koji je u inozemstvu, ima pravo glasati poštom. Centralna izborna komisija BiH utvrđuje način i proceduru glasanja državljana BiH poštom.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi propise za glasanje državljana BiH koji imaju biračko pravo, a koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove.

Član 5.22

(1) Centralna izborna komisija BiH donosi propise za brojanje glasačkih listića i utvrđivanje rezultata glasanja birača koji su glasali nepotvrđenim glasačkim listićima, birača koji su glasali glasačkim listićima za glasanje u odsutnosti, birača zatvorenika ili birača koji su vezani za ustanove, birača koji su vezani za domove i nisu u mogućnosti da dođu na biračko mjesto zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, kao i birača koji su glasali poštom.

(2) Svi glasački listići broje se na biračkim mjestima, osim ako Centralna izborna komisija BiH utvrdi da će se glasački listići brojati u jednom ili više glavnih centara za brojanje. Centralna izborna komisija BiH donosi propise za brojanje glasova i utvrđivanje rezultata u Glavnom centru za brojanje. Rezultati glasanja u Glavnom centru za brojanje bit će javno izloženi u centru za brojanje, kako bi javnost mogla imati uvida u njih, a kopije rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada Glavnog centra za brojanje na njihov zahtjev.

(3) Centralna izborna komisija BiH imenuje direktora Glavnog centra za brojanje, kao i tri zamjenika. Direktor i njegovi zamjenici imenuju se iz redova različitih konstitutivnih naroda,

odnosno jedan iz reda ostalih. Direktor i njegovi zamjenici su lica sa najmanje tri godine iskustva u provođenju izbora i ne mogu biti članovi političke stranke.

(4) Glasački listići broje se tako da se ne naruši tajnost glasanja.

Član 5.23

(1) Ako se brojanje glasačkih listića vrši na biračkom mjestu, birački odbor počinje utvrđivati rezultate glasanja nakon završetka procesa glasanja i zatvaranja biračkog mjesta.

(2) Birački odbor prvo broji neiskorištene i upropaštene glasačke listiće i stavlja ih u odvojene pakete koji se nakon toga zapečate.

(3) Birački odbor nakon toga odvojeno broji birače koji su potpisali izvode iz Centralnog biračkog spiska, birače koji su potpisali poseban izvod iz člana 5.18 ovog Zakona, te utvrđuje ukupan broj birača, koji su glasali na biračkom mjestu, i upisuje ove podatke u odgovarajuće obrasce. Birački odbor zatim otvara jednu po jednu glasačku kutiju i broji kovertu sa nepotvrđenim glasačkim listićima, ako ih ima, kao i glasačke listiće koji se nalaze u glasačkoj kutiji. Nakon toga, birački odbor broji važeće glasačke listiće kojima je glasano za svaku pojedinu političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, kao i broj glasova za svakog kandidata na kandidatskoj listi, te utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića.

Član 5.24

Nakon zatvaranja biračkog mjesta na kojem su glasali birači u odsutnosti, birački odbor razvrstava glasačke listiće po općinama za koje su birači glasali i dostavlja ih nadležnim općinskim izbornim komisijama. Centralna izborna komisija BiH utvrđuje način i postupak razvrstavanja glasačkih listića po općinama i njihovu dostavu nadležnim izbornim komisijama.

Član 5.25

(1) Osim u slučaju kad Centralna izborna komisija BiH utvrdi da će se brojanje djelimično ili u potpunosti obaviti u centrima za brojanje, u skladu sa članom 5.22 stav (2) ovog Zakona, nakon zatvaranja biračkog mjesta i završetka postupka brojanja, birački odbor u odgovarajuće obrasce unosi sljedeće podatke:

1) ukupan broj glasova;

2) ukupan broj važećih glasova za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata;

3) ukupan broj glasova za svakog pojedinačnog kandidata na kandidatskoj listi;

4) ukupan broj nevažećih glasačkih listića, posebno navodeći broj glasačkih listića koji su nevažeći jer nisu ispunjeni, a posebno broj glasačkih listića koji su nevažeći jer su pogrešno ispunjeni;

- 5) ukupan broj upropaštenih glasačkih listića;
  - 6) ukupan broj nepotvrđenih glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji, ako ih ima i
  - 7) ukupan broj neiskorištenih glasačkih listića.
- (2) Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora. Ako neki član odbije da se potpiše, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju to će evidentirati zajedno sa razlozima nepotpisivanja.

Član 5.26

- (1) Nakon utvrđivanja rezultata glasanja, birački odbor odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja nadležnoj općinskoj izbornoj komisiji zapisnik o radu biračkog odbora, izvod iz Centralnog biračkog spiska, sve posebne obrasce iz člana 5.18 ovog Zakona, sve nepotvrđene glasačke listiće, važeće glasačke listiće, nevažeće glasačke listiće, te odvojeno neiskorištene i upropaštene glasačke listiće, kao i sve druge obrasce koje zahtijeva Centralna izborna komisija BiH. Predsjednik biračkog odbora zadržava primjerak izvještaja o rezultatima glasanja.
- (2) Predsjednik biračkog odbora javno izlaže detaljni tabelarni prikaz rezultate glasanja na biračkom mjestu po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada biračkog odbora na njihov zahtjev.
- (3) Birački odbor isporučuje sav preostali izborni materijal općinskoj izbornoj komisiji.

Član 5.27

- (1) Nakon što od biračkih odbora dobije svu dokumentaciju i materijale za izbore, općinska izborna komisija utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasanja provedenog na teritoriji te općine za organe na svim nivoima vlasti za koje su provedeni izbori i o tome sastavlja zapisnik, koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. Objedinjeni zbirni rezultati glasanja za općinu sadrže iste podatke prema članu 5.25 ovog Zakona. Općinska izborna komisija zadržava primjerak objedinjenih zbirnih rezultata glasanja i distribuira ga drugim izbornim organima, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH.
- (2) Općinska izborna komisija javno će izložiti detaljni tabelarni prikaz za objedinjene zbirne rezultate izbora po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije objedinjenih rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada općinske izborne komisije na njihov zahtjev.

Član 5.28

- (1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa, s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

(2) Glasački listići za glasanje poštom, koji nisu dostavljeni u skladu sa stavom (1) ovog člana, neće se brojati.

(3) Da bi se brojao glasački listić koji je blagovremeno dostavljen poštom, birač za kog je utvrđeno da je ispravno upisan u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje poštom, mora ga vratiti u zapečaćenoj koverti kako bi se osigurala tajnost glasanja tog lica, i uz njega priložiti kopiju jedne od ličnih isprava prema članu 5.12 ovog Zakona.

Član 5.29

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka.

(2) Propisima Centralne izborne komisije BiH određuju se redoslijed utvrđivanja izbornih rezultata za organe na svim nivoima vlasti, način na koji se detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja stavlja na raspolaganje javnosti, te način objavljivanja izbornih rezultata. Detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja uključuje rezultate na nivou biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima, s tim da se ne naruši tajnost glasanja, utvrđena članom 5. 10 ovog Zakona.

Član 5.29a

Centralna izborna komisija BiH objavljuje preliminarne, nezvanične i nekompletne rezultate izbora za sve nivoe vlasti za koje se izbori održavaju, po sljedećem rasporedu:

a) prve rezultate u 24.00 sata na dan izbora,

b) dva puta u toku naredna 24 sata,

c) u narednih pet dana svaka 24 sata,

d) narednih dana svakih 48 sati, sve do objavljivanja konačnih, službenih i kompletnih rezultata izbora.

Član 5.30

(1) Nakon što Centralna izborna komisija BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinska izborna komisija, ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, mogu zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani posmatrač može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata, nezavisni kandidat ili akreditirani posmatrač mogu zahtijevati od Centralne izborne komisije BiH da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasalo izvan Bosne i Hercegovine ili nepotvrđenekovertirane glasačke listiće.

(2) Grupa od 50 ili više birača, koji su glasali na istom biračkom mjestu, može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem su glasali.

(3) Općinska izborna komisija može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu u njenoj općini.

(4) Centralna izborna komisija BiH može razmatrati zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) da je zahtjev podnesen u pisanoj formi i da ga je potpisao akreditirani posmatrač, grupa od 50 ili više birača koji su glasali na istom biračkom mjestu, nezavisni kandidat, predsjednik političke stranke, nosilac liste nezavisnih kandidata ili bilo koji od predsjednika političkih stranaka koje su formirale koaliciju, ili općinska izborna komisija;

2) da su u zahtjevu tačno navedene činjenice koje opravdavaju ponovno brojanje, uključujući članove ovog zakona koji nisu poštovani ili su prekršeni;

3) da je u zahtjevu naveden približan broj glasačkih listića za koje se vjeruje da nisu ispravni;

4) da je u zahtjevu navedeno kako bi ova povreda zakona utjecala na izborne rezultate i

5) da je zahtjev podnesen Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od tri dana od dana kada je Centralna izborna komisija BiH objavila izborne rezultate.

(5) Centralna izborna komisija BiH može, ako joj nije podnesen zahtjev za ponovno brojanje u smislu stava (1) ovog člana, ili ako se zahtjev za ponovno brojanje ne smatra valjanim u smislu stava (3) ovog člana, po službenoj dužnosti narediti ponovno brojanje glasačkih listića.

(6) Centralna izborna komisija BiH naređuje ponovno brojanje glasačkih listića ako utvrdi da je učinjena povreda ovog Zakona i da ta povreda utječe na dodjelu mandata.

Član 5.31

Ako Centralna izborna komisija BiH naredi ponovno brojanje glasačkih listića, tačno će navesti koji će se glasački listići ponovno brojati, kao i datume, mjesta i postupke za ponovno brojanje. Kandidati političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisni kandidati i kandidat s liste pripadnika nacionalnih manjina koji se pojavljuju na glasačkom listiću za koji se vrši ponovno brojanje, kao i drugi akreditirani posmatrači, mogu biti prisutni u toku ponovnog brojanja.

Član 5.32

(1) Nakon završetka ponovnog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, Centralna izborna komisija BiH potvrđuje izborne rezultate za organe na svakom pojedinom nivou vlasti, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi propise o potvrđivanju izbornih rezultata.

POGLAVLJE 6

ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA

Član 6.1

Zaštitu izbornog prava osiguravaju izborne komisije i Apelacioni odjel Suda Bosne i Hercegovine.

Član 6.2

(1) Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno ovim zakonom povrijeđeno može izbornoj komisiji uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata u izbornom periodu od učinjene povrede, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

(2) Izborne komisije mogu, po saznanju za učinjenju povredu iz svoje nadležnosti, pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta i zaposlenog ili na drugi način angažiranog u izbornoj administraciji zbog kršenja odredbi ovog Zakona.

(3) Inicijativu za pokretanje postupka u smislu stava (2) ovog člana može podnijeti pravno ili fizičko lice nadležnoj izbornoj komisiji u pisanoj formi, u kojoj je obavezno navesti mjesto, vrijeme, sadržaj učinjenje povrede i počinioca.

Član 6.3

(1) Prigovor se podnosi na obrascu koji propiše Centralna izborna komisija BiH. Prigovor sadrži kratak opis učinjene povrede i prilog-dokaze koji potvrđuju navode prigovora. Prigovor mora potpisati podnosilac prigovora. Ako je podnosilac prigovora politička stranka ili koalicija ili lista nezavisnih kandidata, prigovor potpisuje predsjednik ili ovlaštenu predstavnik političke stranke ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata ili lice koje oni ovlaste uz priloženo ovlaštenje. Podaci o ovlaštenom predstavniku deponiraju se kod općinske izborne komisije.

(2) Prigovor se dostavlja bez odgađanja svim stranama navedenim u prigovoru. Strane navedene u prigovoru mogu se u roku od 24 sata od prijema prigovora, u pisanoj formi, izjasniti o navodima prigovora. Nadležni organi mogu odrediti saslušanje strana.

(3) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje proceduralne upute za rješavanje po prigovorima podnesenim izbornim komisijama.

(4) Prigovor koji je prema članu 6.2 ovog Zakona podnijelo neovlašteno lice, ili je prigovor podnesen neblagovremeno ili je nepotpun, odbacuje se.

(5) Prigovor će se odbaciti i ako se ne može utvrditi ko je podnosilac prigovora. Podneseni prigovor odnosno žalba u postupku zaštite izbornog prava ne odgađaju obavljanje izbornih radnji koje su propisane ovim Zakonom.

Član 6.4

(1) Općinska izborna komisija u svojoj općini ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povreda pravila ponašanja iz Poglavlja 7, osim u slučaju povrede iz člana 7.3 stav (1) tačka 3) i 7), člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3) ovog Zakona, o čemu odlučuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Općinska izborna komisija dužna je da razmotri prigovor i da donese odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog članom 6.3. stav (3) ovog Zakona. Općinska izborna komisija dužna je da o svojoj odluci odmah obavijesti podnosioca prigovora, kao i druge strane. Prilikom rješavanja prigovora, općinska izborna komisija može postupati na osnovu utvrđenih činjenica ili održavati rasprave.

(3) Prigovor koji je prema članu 6.2 ovog Zakona podnijelo neovlašteno lice, ili ako prigovor nije pravovremeno podnesen, odbacuje se.

Član 6.5

Općinska izborna komisija može narediti preduzimanje mjera kojima se otklanjaju nepravilnosti na koje se odnosi prigovor iz člana 6.4 ovog Zakona, što uključuje ali se ne ograničava na dodavanje ili brisanje imena birača sa Centralnog biračkog spiska, pokrenuti inicijativu za smjenjivanje lica koje radi u centru za birački spisak ili smijeniti člana u biračkom odboru, ili naređivanje određenom licu ili stranci da obustavi aktivnosti kojima se krši ovaj zakon i izreći novčanu kaznu.

Član 6.6

(1) Centralna izborna komisija BiH ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povreda pravila izbornog procesa, izbornih prava, povrede Poglavlja 16. učinjene od političkog subjekta i povrede iz člana 7.3 stav (1) tačka 3) i 7), člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3) ovog Zakona.

(2) Na odluke izbornih komisija može se uložiti žalba Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 48 sati od prijema prvostepene odluke.

(3) Centralna izborna komisija BiH dužna je da razmotri prigovor i žalbu i da donese odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog članom 6.3. stav (3) ovog Zakona. Centralna izborna komisija BiH dužna je da o svojoj odluci odmah obavijesti podnosioca prigovora, kao i druge strane.

(4) Prigovor ili žalba, koje je prema članu 6.2 ovog Zakona podnijelo neovlašteno lice, ili ako prigovor ili žalba nisu blagovremeno podneseni, odbacuju se.

(5) Prilikom rješavanja prigovora i žalbi, Centralna izborna komisija BiH može postupati na osnovu utvrđenih činjenica ili održavati rasprave. Centralna izborna komisija BiH može dozvoliti stranama da podnesu nove dokaze ili svoje odluke zasnivati na dokumentaciji iz spisa komisija nižeg stepena.

Član 6.7

Centralna izborna komisija BiH, kada odlučuje po službenoj dužnosti ili kada odlučuje o prigovorima i žalbama, ima ovlaštenja da naredi izbornoj komisiji, Centru za birački spisak ili biračkom odboru da preduzmu mjere kojima se otklanjaju utvrđene nepravilnosti. Centralna izborna komisija BiH takođe ima ovlaštenja da izrekne sljedeće sankcije:

1. novčanu kaznu koja ne prelazi iznos od 10.000 konvertibilnih maraka;
2. uklanjanje imena kandidata sa kandidatske liste ako se utvrdi da je kandidat lično odgovoran za povredu;
3. poništenje ovjere političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata i
4. zabranu angažiranja određenog lica za rad na biračkom mjestu, u Centru za birački spisak, u općinskoj izbornoj komisiji ili drugoj izbornoj komisiji uspostavljenoj u skladu sa članom 2.21 ovog Zakona.

Član 6.8

(1) Ako izborna komisija smatra da je učinjeno krivično djelo koje se odnosi na izborni proces, dužna je da to djelo prijavi nadležnom tužilaštvu.

(2) Prilikom podnošenja prijave, izborna komisija navodi i dokaze koji su joj poznati, te preduzima potrebne mjere da bi se sačuvali tragovi navodno učinjenog krivičnog djela, predmeti kojima je ili pomoću kojih je učinjeno to djelo i drugi dokazi.

Član 6.9

(1) Apelacioni odjel Suda Bosne i Hercegovine nadležan je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalba se podnosi Apelacionom odjelu Suda Bosne i Hercegovine u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH, kojom je odlučeno o primjeni ovog Zakona.

(2) Žalba se podnosi preko Centralne izborne komisije BiH.

(3) Apelacioni odjel Suda Bosne i Hercegovine, kada odlučuje o primjeni ovog zakona dužan je donijeti odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

POGLAVLJE 7

PRAVILA PONAŠANJA U IZBORNOJ KAMPANJI

Član 7.1

(1) Političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata i nezavisni kandidati imaju pravo:

- 1) voditi izbornu kampanju u mirnom okruženju;
- 2) organizirati i održavati javne skupove na kojima mogu slobodno iznositi svoje stavove kako bi stekli podršku birača i
- 3) štampati i dijeliti plakate, postere i druge materijale u vezi sa izbornom kampanjom.

(2) Za javni skup iz tačke 2) z stava (1) ovog člana nije potrebno odobrenje nadležnog organa, s tim što je organizator dužan 24 sata prije održavanja takvog skupa o tome obavijestiti organ nadležan za održavanje javnog reda i mira.

(3) Ako su dva ili više organizatora najavili nadležnom organu održavanje javnog skupa na istom mjestu i u isto vrijeme, pravo na održavanje javnog skupa na tom mjestu i u zatraženo vrijeme imat će organizator koji je prvi pismeno obavijestio nadležni organ o održavanju javnog skupa, o čemu će podnosiocima obavijestiti nadležni organ, u roku ne dužem od 12 sati od podnesenog obavještenja o održavanju javnog skupa.

Član 7.2

(1) Nadležni općinski organi dužni su osigurati ravnopravan tretman političkim strankama, koalicijama, listama nezavisnih kandidata i nezavisnim kandidatima koji su ovjereni za učešće na izborima u njihovim zahtjevima da javna mjesta i javne objekte koriste u svrhu kampanje, uključujući održavanje skupova, izlaganje oglasa, plakata, postera i drugog sličnog materijala.

(2) Zabranjeno je uklanjati, prekrivati, oštećivati ili mijenjati štampane oglase, plakate, postere ili druge materijale koji se, u skladu sa zakonom, koriste u svrhu izborne kampanje političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnih kandidata. Centralna izborna komisija BiH zabranit će isticanje, štampanje i rasturanje oglasa, plakata, postera i drugih materijala, koji se koriste u svrhu izborne kampanje političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnih kandidata, na kojima se žene ili muškarci predstavljaju na stereotipan i uvredljiv ili ponižavajući način i naložiti političkoj stranci, koaliciji, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnom kandidatu da postavljene materijale ukloni. Odluka Centralne izborne komisije BiH je konačna u upravnom postupku, ali se protiv nje može pokrenuti upravni spor.

(3) Nadležni organi neće dozvoliti političkim strankama, koalicijama, listama nezavisnih kandidata i nezavisnim kandidatima da postavljaju oglase, plakate, postere, odnosno da pišu svoja imena ili slogane koji su u vezi sa izbornom kampanjom, unutar ili na zgradama u kojima su smješteni organi vlasti na svim nivoima, javna preduzeća, javne ustanove i mjesne zajednice, na vjerskim objektima, na javnim putevima i javnim površinama, osim na mjestima predviđenim za plakatiranje i oglašavanje.

Član 7.3

(1) Kandidatima i pristalicama političkih stranaka, listi nezavisnih kandidata, listi pripadnika nacionalnih manjina i koalicija, kao i nezavisnim kandidatima i njihovim pristalicama, te zaposlenima ili na drugi način angažiranim u izbornoj administraciji nije dozvoljeno:

- 1) nositi i pokazivati oružje na političkim skupovima, biračkim mjestima i njihovoj okolini, kao i za vrijeme okupljanja u vezi s aktivnostima političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata u izbornom procesu;
  - 2) ometati skupove drugih političkih stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata, kao i podsticati druge na takve aktivnosti;
  - 3) sprječavati novinare da obavljaju svoj posao u skladu sa pravilima profesije i izbornim pravilima;
  - 4) obećavati novčane nagrade ili druge materijalne koristi s ciljem dobivanja podrške birača ili prijetnje pristalicama drugih političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata;
  - 5) podsticati na glasanje lica koje nema pravo glasa;
  - 6) podsticati lica da glasaju više puta na istim izborima, ili da glasaju u ime drugog lica; ili
  - 7) koristiti se jezikom koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili objavljivati ili upotrebljavati slike, simbole, audio i video zapise, SMS poruke, internet komunikacije ili druge materijale koji mogu tako djelovati.
- (2) Zabranjeno je lažno predstavljanje u ime bilo koje političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata.

Član 7.4

(1) U periodu koji počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do njihovog zatvaranja, političkim strankama, koalicijama, listama nezavisnih kandidata i nezavisnim kandidatima i kandidatima na listama pripadnika nacionalnih manjina zabranjeno je učesće u javnim političkim aktivnostima što uključuje, ali se ne ograničava samo na sljedeće:

1. održavanje skupova u cilju izborne kampanje;
2. izlaganje na biračkom mjestu i u njegovoj okolini bilo kakvih materijala u cilju uticanja na birače;
3. korištenje domaćih i međunarodnih sredstava komunikacije s ciljem uticaja na birače;
4. korištenje megafona ili drugih razglasnih uređaja u cilju uticanja na birače; i
5. svaka aktivnost kojom se ometa ili opstruira izborni proces.

(2) Pod sredstvima komunikacije iz tačke 3) stava (1) ovog člana podrazumijevaju se sredstva kojima se može isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj. Takva sredstva obuhvataju ali nisu ograničena na radio i televizijski program, štampane medije, internet, SMS poruke ili video-poruke isporučene putem mobilnih telefona itd.

POGLAVLJE 8

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Član 8.1

(1) Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo BiH), koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine - jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa u Federaciji Bosne i Hercegovine može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda.

(2) Člana Predsjedništva BiH, koji se neposredno bira sa teritorije Republike Srpske - jednog Srbina, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.

(3) Mandat članova Predsjedništva BiH traje četiri godine.

Član 8.2

Kandidatska lista, u smislu ovog Poglavlja, sastoji se od imena kandidata za člana Predsjedništva BiH.

Član 8.3

Predsjedavajući Predsjedništva BiH mijenja se svakih osam mjeseci po načelu rotacije između članova Predsjedništva BiH.

Član 8.4

Ako član Predsjedništva BiH iz bilo kojih razloga prestane vršiti svoju funkciju, ili ako je trajno ili privremeno nesposoban za vršenje funkcije, zamjenjujući član Predsjedništva BiH preuzima dužnost člana Predsjedništva BiH u skladu sa Zakonom o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata ("Službeni glasnik BiH", broj 21/00).

Član 8.6

Mandat novog člana Predsjedništva BiH završava kad bi se završio i mandat člana kojeg je zamijenio. Novi član Predsjedništva BiH preuzima prava, dužnosti i odgovornosti člana Predsjedništva BiH kojega je zamijenio, uključujući i predsjedavanje sjednicama Predsjedništva BiH.

Član 8.7

O postojanju trajne nesposobnosti za vršenje funkcije člana Predsjedništva BiH odlučuje Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

Član 8.8

(1) Ustavni sud Bosne i Hercegovine može odlučiti da je član Predsjedništva BiH privremeno nesposoban za vršenje svoje funkcije.

(2) Ako je član Predsjedništva BiH privremeno nesposoban da obavlja svoju funkciju u smislu stava (1) ovoga člana, tada zamjenjujući tog člana preuzima prava, dužnosti i odgovornosti onesposobljenog člana Predsjedništva BiH, dok Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne donese odluku da taj član nije više privremeno nesposoban za obavljanje funkcije.

POGLAVLJE 9

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

Potpoglavlje A

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 9.1

(1) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sastoji se od 42 člana, od kojih 28 neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a 14 neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Republike Srpske. Mandat članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine traje četiri godine.

(2) Od 28 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, 21 bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona, a sedam su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Federacije, u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona.

(3) Od 14 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje na teritoriji Republike Srpske, devet se bira iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona, a pet su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Republike Srpske kao cjeline, u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona.

(4) Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanoj izbornoj jedinici za koju je upisan u Centralni birački spisak.

Član 9.2

21 mandat iz pet višečlanih izbornih jedinica za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine, raspodjeljuje se na sljedeći način:

a) Izborna jedinica 1 sastoji se od Kantona 1 i Kantona 10 i bira tri člana,

- b) Izborna jedinica 2 sastoji se od Kantona 7 i Kantona 8 i bira tri člana,
- c) Izborna jedinica 3 sastoji se od Kantona 5 i Kantona 9 i bira četiri člana,
- d) Izborna jedinica 4 sastoji se od Kantona 4 i Kantona 6 i bira šest članova i
- e) Izborna jedinica 5 sastoji se od Kantona 2 i Kantona 3 i Brčo Distrikta BiH i bira pet članova.

Član 9.2a

Devet mandata iz tri višečlane izborne jedinice za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, sa teritorije Republike Srpske, raspodjeljuje se na sljedeći način:

- a) Izborna jedinica 1 sastoji se od gradova: Banja Luka i Prijedor i općina: Krupa na Uni, Novi Grad, Kozarska Dubica, Gradiška, Laktaši, Srbac, Prnjavor, Petrovac, Oštra Luka, Čelinac, Istočni Drvar, Ribnik, Mrkonjić Grad, Jezero, Kneževo, Kotor Varoš, Šipovo, Kupres i Kostajnica i bira tri člana,
- b) Izborna jedinica 2 sastoji se od gradova: Doboj i Bijeljina, općina Derвента, Brod, Vukosavlje, Šamac, Donji Žabar, Modriča, Pelagićevo, Petrovo, Lopare, Ugljevik i Teslić i Brčko Distrikta BiH i bira tri člana i
- c) Izborna jedinica 3 sastoji se od grada Trebinje i općina: Osmaci, Zvornik, Šekovići, Vlasenica, Bratunac, Srebrenica, Sokolac, Han Pijesak, Istočna Ilidža, Istočni Stari Grad, Istočno Novo Sarajevo, Trnovo, Pale, Rogatica, Višegrad, Istočni Mostar, Nevesinje, Kalinovik, Gacko, Foča, Novo Goražde, Čajniče, Rudo, Berkovići, Ljubinje, Bileća i Milići i bira tri člana.

Član 9.4

Političke stranke, koalicije i nezavisni kandidati, ovjereni u skladu s odredbama ovog Zakona, mogu se kandidirati za izbor u izbornoj jedinici.

Član 9.5

(1) U svakoj izbornoj jedinici mandati se raspodjeljuju na sljedeći način: za svaku političku stranku i koaliciju, ukupan broj važećih glasova koje je politička stranka ili koalicija osvojila dijeli se sa 1, 3, 5, 7, 9, 11, i tako redom, sve dok je to potrebno za tu raspodjelu mandata. Brojevi koji se dobiju ovom serijom dijeljenja su "količnici". Broj glasova za nezavisnog kandidata je količnik tog kandidata.

(2) Količnici se redaju od najvećeg do najmanjeg. Mandati se dijele po redu, počev od najvećeg količnika, dok se ne raspodijele svi mandati izborne jedinice za određeni organ.

(3) Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata i nezavisni kandidat ne može sudjelovati u raspodjeli mandata ako ne osvoji više od 3% od ukupnog broja važećih glasačkih listića u izbornoj jedinici.

Član 9.6

Kompenzacijski mandati dodjeljuju se na sljedeći način:

- a) U raspodjeli kompenzacijskih mandata mogu učestvovati samo političke stranke i koalicije koje su osvojile više od 3% od ukupnog broja važećih glasačkih listića za područje entiteta za koji je sačinjena kompenzacijska lista. Prvo se, prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 ovog Zakona, raspodjeljuje ukupan broj mandata za zakonodavni organ koji se dodjeljuju za teritoriju određenog entiteta, umanjeno za broj mandata koje su osvojili nezavisni kandidati.
- b) Od broja mandata koje je dobila lista političke stranke ili koalicije, primjenom ovog postupka, oduzima se broj mandata koje je ta politička stranka ili koalicija osvojila, prema postupku utvrđenom u članu 9.5 ovog Zakona. Preostali broj je broj kompenzacijskih mandata koji lista dobija.
- c) Ako politička stranka ili koalicija dobije negativan broj mandata primjenom postupka iz tačke b) ovog člana, ta politička stranka ili koalicija zadržat će mandate dobijene u izbornim jedinicama, ali neće dobiti nijedan kompenzacijski mandat. U slučaju da jedna ili više listi dobiju negativan broj mandata, u skladu s tim se smanjuje broj mandata koji se raspodjeljuju prema postupku iz ovog člana, kako bi se sačuvao tačan broj mandata u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabranih sa teritorije određenog entiteta.

Član 9.7

Kompenzacijski mandati koje osvoji politička stranka ili koalicija u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona dodjeljuju se jedan po jedan kandidatima koji nisu izabrani sa liste kompenzacijskih mandata te političke stranke ili koalicije, od vrha liste pa sve dok mandati ne budu raspodijeljeni ili dok se lista ne iscrpi.

Član 9.7a

(1) Izuzetno od odredbi člana 9.6 i 4.24 ovog Zakona, politička stranka i koalicija koja na kandidatskoj listi za kompenzacione mandate nema više kandidata, a ima još osvojenih mandata za raspodjelu, može po obavještenju Centralne izborne komisije BiH u roku od 48 sati na propisanom obrascu dostaviti dopunsku kandidatsku listu za kompenzacione mandate u skladu s članom 4.19 stav (4) ovog Zakona.

(2) Postupak podnošenja dopunske kandidatske liste za kompenzacione mandate i formu obrasca iz stava (1) ovog člana Centralna izborna komisija BiH propisat će posebnim uputstvom.

Član 9.8

(1) Ako prilikom raspodjele u skladu sa članovima 9.5, 9.6 i 9.7 ovog Zakona budu dobijeni identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(2) Mandati koje lista dobije raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je dobila ta

lista i to dodjelom mandata redoslijedom od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako ima još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima te liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

(3) Ako politička stranka ili koalicija nema na listi dovoljan broj kandidata da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na kandidatsku listu te političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici u skladu sa postupkom utvrđenim u članu 9.7 ovog Zakona.

Član 9.9

Ako mandat nezavisnog kandidata prestane, u skladu sa odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat ostaje upražnjen do narednih redovno raspisanih izbora.

Član 9.10

(1) Ako mandat kandidata političke stranke ili koalicije prestane u skladu s odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat se dodjeljuje sljedećem kandidatu sa liste iste izborne jedinice u skladu sa članom 9.8 stav (2) ovog Zakona. Upraznjeno mjesto kompenzacijskog mandata popunjava se sa liste kompenzacijskih mandata te političke stranke.

(2) Ako nema kandidata na listi iste izborne jedinice, mandat se dodjeljuje listi iste političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici u skladu sa članom 9.8 stav (3) ovog Zakona. Ako nema preostalih kandidata na bilo kojoj listi za političku stranku ili koaliciju, mandat ostaje upražnjen do sljedećih redovno raspisanih izbora.

Član 9.11

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine svake četiri godine preispituje izborne jedinice i broj mandata dodijeljenih svakoj izbornoj jedinici utvrđenoj ovim Poglavljem, kako bi se osiguralo da su utvrđene, uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito sa proporcionalnošću između broja mandata i broja birača upisanih u Centralni birački spisak.

Potpoglavlje B

DOM NARODA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 9.12

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sastoji se od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije Bosne i Hercegovine (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba).

Član 9.12a

- (1) Bošnjačke odnosno hrvatske delegate u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, iz Federacije Bosne i Hercegovine bira bošnjački odnosno hrvatski klub delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Delegati iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine biraju delegate iz svog konstitutivnog naroda.
- (3) Delegati iz reda srpskog naroda i iz reda ostalih u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ne učestvuju u postupku izbora bošnjačkih odnosno hrvatskih delegata za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije Bosne i Hercegovine.
- (4) Delegate u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH (pet Srba) iz Republike Srpske bira Narodna skupština Republike Srpske.
- (5) Poslanici iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda i iz reda ostalih u Narodnoj skupštini Republike Srpske učestvuju u postupku izbora delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske.

Član 9.12b

- (1) Izbor delegata iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda u Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sprovodi se odmah po sazivanju Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, a najkasnije 30 dana od dana ovjere izbora u skladu sa ovim Zakonom.
- (2) Izbor delegata iz Republike Srpske u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sprovodi se odmah po sazivanju Narodne skupštine Republike Srpske, a najkasnije 30 dana od dana ovjere izbora u skladu sa ovim Zakonom.

Član 9.12c

- (1) Izbor bošnjačkih odnosno hrvatskih delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sprovodi se na način da svaki politički subjekt koja je zastupljena u bošnjačkom odnosno hrvatskom klubu ili svaki delegat iz bošnjačkog odnosno hrvatskog kluba u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ima pravo da nominuje jednog ili više kandidata na listi za izbor bošnjačkih odnosno hrvatskih delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.
- (2) Svaka lista može sadržavati više kandidata od broja delegata koji se biraju u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.

Član 9.12d

- (1) Svaki delegat bošnjačkog odnosno hrvatskog kluba u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine daje jedan glas za listu kandidata za izbor bošnjačkih odnosno hrvatskih delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.
- (2) Glasanje se provodi tajnim glasanjem u skladu sa ovim Zakonom.

Član 9.12e

(1) Izbor delegata iz Republike Srpske u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sprovodi se na način da svaka politička stranka ili svaki poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srpske ima pravo da nominuje jednog ili više kandidata na listu za izbor srpskog delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.

(2) Svaka lista može sadržavati više kandidata od broja delegata koji se biraju u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH.

Član 9.12f

(1) Svaki poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srpske daje jedan glas za listu kandidata za izbor delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske. (2) Glasanje se provodi tajnim glasanjem u skladu sa ovim Zakonom.

Član 9.12g

(1) Izborni materijal i rezultati glasanja iz članova 9.12d i 9.12f ovog Zakona dostavljaju se Centralnoj izbornoj komisiji BiH na potvrđivanje u skladu sa članom 2.9 ovog Zakona i konačnu raspodjelu mandata u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Mandati se raspodjeljuju jedan po jedan po listama, u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona. Osvojeni mandati dodjeljuju se prema njihovom redosljedu na listi.

(3) Ako prilikom raspodjele u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona budu dobijeni identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

Član 9.12h

(1) Ako neko mjesto delegata u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH ostane upražnjeno u skladu sa članom 1.10 ovog Zakona, to mjesto popunjava sljedeći kvalifikovani kandidat na istoj listi na kojoj je bio delegat kojem je prestao mandat.

(2) Ako na toj listi nema preostalih kandidata, mandat se dodjeljuje kandidatu sa najvišim količnikom sa druge liste, iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda.

(3) Ako nema takvog kandidata, organizuju se novi izbori za izbor delegata iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda u skladu sa članovima od 9.12c do 9.12g ovog Zakona.

Član 9.12i

Izbore u smislu ovog Poglavlja (postupak kandidovanja i glasanja) provode nadležni radni organi u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.

POGLAVLJE 9A

PREDSJEDNIK I POTPREDSJEDNICI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 9.13

Pri izboru predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH, najmanje jedna trećina delegata klubova zastupnika konstitutivnih naroda u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH predlaže kandidate za mjesta predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH.

Član 9.14

(1) Iz reda kandidata iz člana 9.13 ovog Zakona formiraju se zajedničke liste kandidata za mjesta predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH.

(2) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH glasa o jednoj ili više zajedničkih listi koju sačinjavaju tri kandidata, uključujući po jednog kandidata iz svakog konstitutivnog naroda. Lista koja dobije većinu glasova u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH bit će izabrana ukoliko dobije većinu glasova u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, uključujući i većinu glasova klubova poslanika svakog konstitutivnog naroda.

Član 9.15

U slučaju da zajednička lista prezentirana od strane Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH ne dobije potrebnu većinu u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, ova procedura će se ponoviti. Ukoliko, u ponovljenoj proceduri, zajednička lista koja dobije većinu glasova u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH bude ponovno odbijena u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, ta zajednička lista smatrat će se izabranom.

Član 9.16

Delegati u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda ostalih mogu učestvovati u izboru kandidata za predsjednika i potpredsjednika. Međutim, ovom prilikom se neće formirati bilo kakav klub zastupnika ostalih i njihov se glas neće računati pri računanju određene većine u klubovima zastupnika konstitutivnih naroda.

Član 9.17

Mandat predsjednika i potpredsjednika traje četiri godine, pod uslovom da taj mandat ne ističe ranije.

POGLAVLJE 10 PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Potpoglavlje A

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 10.1

(1) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH sastoji se od 98 poslanika koje neposredno biraju birači koji su upisani u Centralni birački spisak za glasanje na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Mandat poslanika Predstavničkog doma Federacije BiH traje četiri godine.

(2) Određeni broj poslanika bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, iz člana 9.5 ovog Zakona. Kompenzacijski mandati dodjeljuju se sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine kao cjeline, u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, na osnovu smjernica iz člana 10.2 ovog Zakona, utvrđuje broj mandata, granice višečlanih izbornih jedinica, te broj kompenzacijskih mandata.

(3) Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH.

(4) Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanim izbornim jedinicama za koje je birač upisan u Centralni birački spisak. Ovaj glasački listić uzima se u obzir i za raspodjelu kompenzacijskih mandata u skladu sa članom 10.5 ovog Zakona.

Član 10.2

(1) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, na osnovu smjernica iz ovog člana, utvrđuje broj mandata, kao i granice višečlanih izbornih jedinica, te broj kompenzacijskih mandata.

(2) Od 98 mandata za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, između dvadeset tri procenta (23%) i dvadeset sedam procenata (27%) su kompenzacijski mandati. Preostali mandati raspodjeljuju se u višečlanim izbornim jedinicama.

(3) Minimalan broj višečlanih izbornih jedinica je deset. Minimalan broj članova višečlanih izbornih jedinica je tri, a maksimalan 15. Brčko Distrikt BiH bit će uključen u jednu od ovih višečlanih izbornih jedinica.

(4) Broj mandata za izbornu jedinicu utvrđuje se na sljedeći način: broj birača upisanih u Centralni birački spisak za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, koji je utvrdila Centralna izborna komisija BiH, dijeli se s ukupnim brojem mandata koji se raspodjeljuju u izbornim jedinicama. Kako bi se utvrdio broj mandata koji pripadaju jednoj izbornoj jedinici, dijeli se broj birača upisanih u Centralni birački spisak za tu izbornu jedinicu sa količnikom

koji je dobijen u prethodnoj podjeli. Mandati koji se ne mogu raspodijeliti na osnovu cijelih brojeva, raspodjeljuju se izbornim jedinicama na osnovu najvećeg decimalnog ostatka.

Član 10.3

(1) Političke stranke, koalicije i nezavisni kandidati koji su ovjereni u skladu sa odredbama ovog Zakona, mogu se kandidirati za izbore u izbornoj jedinici.

(2) Svaki nezavisni kandidat za mandat u izbornoj jedinici kandidira se na jednoj kandidatskoj listi.

Član 10.4

U svakoj višečlanoj izbornoj jedinici mandati se raspodjeljuju prema formuli iz člana 9.5 ovog Zakona.

Član 10.5

Kompenzacijski mandati dodjeljuju se prema formuli iz člana 9.6 ovog Zakona.

Član 10.6

(1) Kompenzacijski mandat, koji je osvojila politička stranka ili koalicija, u skladu sa članom 10.5 ovog Zakona, raspodjeljuje se jedan po jedan neizabranim kandidatima na kandidatskoj listi političke stranke ili koalicije za kompenzacijske mandate, počevši od vrha liste, sve dok se svi mandati ne raspodijele ili dok se lista ne iscrpi.

(2) Ukoliko svaki od konstitutivnih naroda ne osvoji minimalan broj od četiri mandata, naknadni kompenzacijski mandat se dodjeljuje kandidatu relevantnog naroda sa kompenzacijske liste političke stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja na listi ima još kvalificiranih kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda.

(3) Ukoliko politička stranka ili koalicija na svojoj kompenzacijskoj listi nema dovoljno kvalificiranih kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima još takvih kandidata na svojoj kompenzacijskoj listi. Ukoliko na bilo kojoj kompenzacijskoj listi nema kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda, mjesto se prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima još takvih kandidata na drugoj listi, u skladu sa članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

Član 10.7

(1) Ako se prilikom raspodjele u skladu sa članovima 10.4, 10.5 i 10.6 ovog Zakona dobiju identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(2) Mandati koje lista dobije raspodjeljuju se među kandidatima sa liste na način utvrđen u članu 9.8 stav (2) ovog Zakona.

(3) Ako politička stranka ili koalicija nema na listi dovoljno kandidata da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandati se prenose na kandidatske liste te političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici, u skladu sa postupkom iz člana 9.7 ovog Zakona.

Član 10.8

(1) Ako mandat izabranog nezavisnog kandidata prestane u skladu s odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat ostaje upražnjen na način utvrđen u članu 9.9 ovog Zakona.

(2) Ako mandat kandidata političke stranke ili koalicije prestane u skladu s odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat se dodjeljuje na način utvrđen u članu 9.10 ovog Zakona.

Član 10.8A

(1) Pri raspodjeli mandata kako bi se popunili mandati koji su prestali u skladu s članom 1.10 ovog Zakona, osigurava se minimalna zastupljenost od četiri člana iz reda svakog konstitutivnog naroda.

(2) Sljedeća pravila primjenjivat će se i ista derogiraju rješenja predviđena u članovima 9.9 i 9.10 ovog Zakona svaki put kada bi primjena ovih članova svela zastupljenost jednog konstitutivnog naroda ispod minimuma određenog u članu 10.1 ovog Zakona:

a) Ako mandat izabranog nezavisnog kandidata prestane, u skladu sa članom 10.8 ovog Zakona, upražnjeno mjesto popuniće se iz reda političke stranke ili koalicije koja ima najveći količnik u istoj izbornoj jedinici i koja, u skladu sa članom 9.8 stav (2) ovog Zakona na svojoj listi ima još kvalifikovanih kandidata iz reda istog konstitutivnog naroda iz kojeg je bio i nezavisni kandidat kojem je prestao mandat.

1) Ukoliko politička stranka ili koalicija nema dovoljno kvalificiranih kandidata na listi u istoj izbornoj jedinici da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja na svojoj listi ima još takvih kandidata u bilo kojoj drugoj izbornoj jedinici u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

b) Ako mandat izabranog kandidata političke stranke ili koalicije prestane, mandat se dodjeljuje sljedećem kandidatu sa liste iste izborne jedinice koji pripada istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

1) U slučaju da nema preostalih kandidata na listi iste izborne jedinice koji pripadaju istom konstitutivnom narodu, mandat se dodjeljuje listi iste političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici koja je osvojila najveći broj glasova, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

2) Ukoliko nema preostalih kandidata na listama bilo koje političke stranke ili koalicije, mandat se dodjeljuje političkoj stranci ili koaliciji iz iste izborne jedinice koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima kvalificiranog kandidata koji pripada istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat sa njene liste, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

3) Ukoliko nema preostalih kandidata iz iste izborne jedinice koji pripadaju istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat, mandat se dodjeljuje političkoj stranci ili koaliciji u bilo kojoj izbornoj jedinici, koja je osvojila najveći broj glasova i ima kvalificirane kandidate koji pripadaju tom konstitutivnom narodu u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

c) Ako kompenzacijski mandat izabranog kandidata političke stranke ili koalicije prestane, mandat se dodjeljuje kandidatu sa iste liste kompenzacijskih mandata koji pripada istom konstitutivnom narodu, u skladu s članom 9.7 ovog Zakona.

1) U slučaju da nema preostalih kvalificiranih kandidata koji pripadaju istom konstitutivnom narodu na istoj listi kompenzacijskih mandata, mandat se dodjeljuje stranci ili koaliciji koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima kvalificiranog kandidata iz reda istog konstitutivnog naroda na svojoj listi kompenzacijskih mandata. Mandat se tada dodjeljuje u skladu s članom 9.7 ovog Zakona.

Član 10.9

Parlament Federacije BiH svake četiri godine preispituje izborne jedinice i broj mandata koji se dodjeljuju svakoj izbornoj jedinici i koji su utvrđeni ovim poglavljem, kako bi se osiguralo da su utvrđeni, uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito proporcionalnošću između broja mandata i broja birača upisanih u Centralni birački spisak.

Potpoglavlje B

DOM NARODA PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 10.10

Kantonalna zakonodavna tijela biraju 58 delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH, 17 iz reda bošnjačkog, 17 iz reda srpskog, 17 iz reda hrvatskog naroda i sedam iz reda ostalih.

Član 10.11

(1) Predstavnici iz reda bošnjačkog, hrvatskog, srpskog naroda i reda ostalih u svakoj skupštini kantona biraju delegate iz svog konstitutivnog naroda u tom kantonu.

(2) Svaka stranka koja je zastupljena u odgovarajućim klubovima konstitutivnih naroda i ostalih ili svaki član jednog od tih klubova ima pravo nominirati jednog ili više kandidata na listi za izbor delegata tog određenog kluba iz tog kantona.

(3) Svaka lista može sadržavati više kandidata od broja delegata koji se biraju, pod uslovom da zakonodavno tijelo kantona ima veći broj delegata iz reda bošnjačkog, hrvatskog, srpskog naroda i ostalih, od broja delegata iz reda bošnjačkog, hrvatskog, srpskog naroda i iz reda ostalih koji se biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH.

Član 10.12

(1) Broj delegata iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih, koji se biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz zakonodavnog tijela svakog kantona je proporcionalan broju stanovnika kantona prema posljednjem popisu. Centralna izborna komisija BiH određuje, nakon svakog popisa, broj delegata koji se biraju iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih, a koji se biraju iz zakonodavnog tijela svakog kantona.

(2) Za svaki kanton, broj stanovnika iz svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih se dijeli brojevima 1, 3, 5, 7, itd. sve dok je to potrebno za raspodjelu. Brojevi koji se dobiju kao rezultat ovih dijeljenja predstavljaju količnike svakog konstitutivnog naroda i ostalih u svakom kantonu. Svi količnici konstitutivnih naroda se ređaju zasebno po veličini tako što se najveći količnik svakog konstitutivnog naroda i iz reda ostalih stavlja na prvo mjesto. Svakom konstitutivnom narodu se daje jedno mjesto u svakom kantonu. Najveći količnik za svaki konstitutivni narod u svakom kantonu se briše sa liste količnika tog konstitutivnog naroda. Preostala mjesta se daju konstitutivnim narodima i ostalim, jedno po jedno, od najvećeg prema najmanjem prema preostalim količnicima na listi.

Član 10.13

Izbor delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH se vrši odmah po sazivanju kantonalne skupštine nakon izbora za kantonalne skupštine, a najkasnije mjesec dana nakon ovjere izbora u skladu s članom 5.32 ovog Zakona.

Član 10.14

(1) Svaki delegat u kantonalnoj skupštini daje jedan glas za listu na kojoj je njegov odgovarajući klub.

(2) Izbor se vrši tajnim glasanjem.

Član 10.15

Rezultat glasanja se dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH za konačnu raspodjelu mjesta. Mandati se raspodjeljuju jedan po jedan po listama ili kandidatu sa najvišim količnicima koji su rezultirali iz formule za proporcionalnu raspodjelu utvrđenu u članu 9.5 ovog Zakona. Kada lista dobije mandat, mandat se raspoređuje s vrha liste.

Član 10.16

(1) Kada se ne izabere potreban broj delegata koji se biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH iz reda svakog konstitutivnog naroda ili iz reda «ostalih» u datom zakonodavnom tijelu kantona, preostali broj delegata iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda ili ostalih bira se iz drugog kantona, dok se ne izabere potreban broj delegata iz reda svakog konstitutivnog naroda.

(2) Centralna izborna komisija BiH vrši ponovnu raspodjelu mjesta koja se ne mogu popuniti iz jednog kantona odmah po završetku prvog kruga izbora delegata u Dom naroda Parlamenta

Federacije BiH u svim kantonima. Centralna izborna komisija vrši preraspodjelu tog mjesta neizabranom kandidatu koji ima najviši količnik na svim listama koje se kandidiraju za odgovarajući konstitutivni narod ili za grupu ostalih u svim kantonima.

Član 10.17

(1) Ukoliko neko mjesto ostane upražnjeno usljed smrti, ostavke ili trajne onesposobljenosti delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, to mjesto popunjava sljedeći kvalificirani kandidat na istoj listi na kojoj je bio delegat koji je umro, dao ostavku ili je trajno onesposobljen.

(2) Ukoliko na listi nema preostalih kandidata, mandat se dodjeljuje neizabranom kandidatu sa najvišim količnikom s druge liste koji se kandidira za odgovarajući konstitutivni narod ili za grupu ostalih u istom kantonu.

(3) Ukoliko nema takvog kandidata, Centralna izborna komisija BiH vrši preraspodjelu tog mjesta u skladu s članom 10.16 stav (2) ovog Zakona.

Član 10.18

(1) Mandat delegata Doma naroda Parlamenta Federacije BiH traje četiri godine.

(2) U slučaju raspuštanja kantonalne skupštine, mandati delegata koje je imenovala ta kantonalna skupština ističu po imenovanju novih delegata koje bira nova kantonalna skupština nakon novih izbora. Mandat tih novih delegata traje do narednih redovno zakazanih izbora.

POGLAVLJE 11

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE

Član 11.1

(1) Narodna skupština Republike Srpske sastoji se od 83 narodna poslanika, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju za Republiku Srpsku. Određeni broj poslanika bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti iz člana 9.5 ovog Zakona. Kompenzacijski mandati dodjeljuju se sa teritorije Republike Srpske kao cjeline u skladu sa članom 9.6 ovog Zakona. Narodna skupština Republike Srpske utvrđuje, na osnovu smjernica iz člana 11.2 ovog Zakona, broj mandata i granice višečlanih izbornih jedinica, te broj kompenzacijskih mandata.

(2) Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

(3) Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanoj izbornoj jedinici za koju je birač upisan u Centralni birački spisak.

(4) Mandat poslanika Narodne skupštine Republike Srpske traje četiri godine.

Član 11.2

- (1) Narodna skupština Republike Srpske utvrđuje, na osnovu smjernica iz ovog člana, broj mandata i granice višečlanih izbornih jedinica i broj kompenzacijskih mandata.
- (2) Od 83 mandata za Narodnu skupštinu, između dvadeset i tri procenta (23%) i dvadeset i sedam procenata (27%) su kompenzacijski mandati. Preostali mandati raspodjeljuju se u višečlanim izbornim jedinicama.
- (3) Ustanovit će se najmanje šest višečlanih izbornih jedinica. Višečlana izborna jedinica ima najmanje četiri, a najviše 15 poslanika. Brčko Distrikt BiH bit će uključen u jednu od višečlanih izbornih jedinica.
- (4) Broj mandata za izbornu jedinicu utvrđuje se na sljedeći način: broj birača upisanih u Centralni birački spisak za Republiku Srpsku, koji je utvrdila Centralna izborna komisija BiH, dijeli se s ukupnim brojem mandata koji se dodjeljuju u izbornim jedinicama. Kako bi se utvrdio broj mandata koji pripada jednoj izornoj jedinici, dijeli se broj birača upisanih u Centralni biračko spisak za tu izbornu jednicu sa količnikom koji je dobijen u prethodnoj podjeli. Mandati koji se ne mogu raspodijeliti na osnovu cijelih brojeva raspodjeljuju se izbornim jedinicama na osnovu najvećeg decimalnog ostatka.

Član 11.3

- (1) Političke stranke, koalicije i nezavisni kandidati, ovjereni u skladu sa odredbama ovog Zakona, mogu se kandidirati za izbore u izornoj jedinici.
- (2) Svaki nezavisni kandidat za mandat u izornoj jedinici kandidira se na jednoj listi.

Član 11.4

U svakoj izornoj jedinici mandati se raspodjeljuju prema formuli iz člana 9.5 ovog Zakona.

Član 11.5

Kompenzacijski mandati raspodjeljuju se prema formuli iz člana 9.6 ovog Zakona.

Član 11.6

- (1) Kompenzacijski mandat, koji je politička stranka ili koalicija dobila u skladu sa članom 11.5 ovog Zakona, dodjeljuje se jedan po jedan neizabranim kandidatima na listi kandidata političke stranke ili koalicije za kompenzacijske mandate, počevši od vrha liste sve dok se svi mandati ne raspodijele, ili dok se ne iscrpi lista.
- (2) Ukoliko svaki od konstitutivnih naroda ne osvoji minimalan broj od četiri mandata, naknadni kompenzacijski mandat dodjeljuje se kandidatu relevantnog konstitutivnog naroda sa kompenzacijske liste političke stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja na listi ima još kvalificiranih kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda.

(3) Ukoliko politička stranka ili koalicija na svojoj kompenzacijskoj listi nema dovoljno kvalificiranih kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, tada se mandat prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima još takvih kandidata na svojoj kompenzacijskoj listi. Ukoliko na bilo kojoj kompenzacijskoj listi nema kandidata iz reda relevantnog konstitutivnog naroda, mjesto se prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima još takvih kandidata na drugoj listi, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

Član 11.7

(1) Ako prilikom raspodjele, u skladu s članovima 11.4, 11.5 i 11.6 ovog Zakona, budu dobijeni identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(2) Mandati koje lista dobije raspodjeljuju se među kandidatima sa liste na način utvrđen u članu 9.8 stav (2) ovog Zakona.

(3) Ako politička stranka ili koalicija nema na listi dovoljan broj kandidata da bi popunila mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na kandidatsku listu te stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici, prema postupku utvrđenom u članu 9.8 ovog Zakona.

Član 11.8

(1) Ako mandat izabranog nezavisnog kandidata prestane u skladu s odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat ostaje upražnjen na način utvrđen u članu 9.9 ovog Zakona.

(2) Ako mandat kandidata političke stranke ili koalicije prestane u skladu s odredbama člana 1.10 ovog Zakona, mandat se dodjeljuje na način utvrđen u članu 9.10 ovog Zakona.

Član 11.8A

(1) Pri raspodjeli mandata kako bi se popunili mandati koji su prestali u skladu s članom 1.10 ovog Zakona, osigurava se minimalna zastupljenost od četiri člana iz reda svakog konstitutivnog naroda.

(2) Sljedeća pravila primjenjivat će se i ista derogiraju rješenja predviđena u članovima 9.9 i 9.10 ovog Zakona svaki put kada bi primjena ovih članova svela zastupljenost jednog konstitutivnog naroda ispod minimuma određenog u članu 10.1 ovog Zakona:

a) Ako mandat izabranog nezavisnog kandidata prestane, u skladu sa članom 11.8 ovog Zakona, upražnjeno mjesto popunit će se iz reda političke stranke ili koalicije koja ima najveći količnik u istoj izbornoj jedinici i koja, u skladu sa članom 9.8 stav (2) ovog Zakona, na svojoj listi ima još kvalifikovanih kandidata iz reda istog konstitutivnog naroda iz kojeg je bio i nezavisni kandidat kojem je prestao mandat.

1) Ukoliko politička stranka ili koalicija nema dovoljno kvalificiranih kandidata na listi u istoj izbornoj jedinici da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na listu stranke ili koalicije koja je osvojila najveći broj glasova i koja na svojoj listi ima još takvih kandidata u bilo kojoj drugoj izbornoj jedinici, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

b) Ako mandat izabranog kandidata političke stranke ili koalicije prestane, mandat se dodjeljuje sljedećem kandidatu sa liste iste izborne jedinice koji pripada istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

1) U slučaju da nema preostalih kandidata na listi iste izborne jedinice koji pripadaju istom konstitutivnom narodu, mandat se dodjeljuje listi iste političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici koja je osvojila najveći broj glasova, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

2) Ukoliko nema preostalih kandidata na listama bilo koje političke stranke ili koalicije, mandat se dodjeljuje političkoj stranci ili koaliciji iz iste izborne jedinice koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima kvalificiranog(ne) kandidata(e) koji pripada(ju) istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat sa njene liste, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

3) Ukoliko nema preostalih kandidata iz iste izborne jedinice koji pripadaju istom konstitutivnom narodu kao i prvobitni kandidat, mandat se dodjeljuje političkoj stranci ili koaliciji u bilo kojoj izbornoj jedinici, koja je osvojila najveći broj glasova i ima kvalificirane kandidate koji pripadaju tom konstitutivnom narodu, u skladu s članom 9.8 stav (2) ovog Zakona.

c) Ako kompenzacijski mandat izabranog kandidata političke stranke ili koalicije prestane, mandat se dodjeljuje kandidatu sa iste liste kompenzacijskih mandata koji pripada istom konstitutivnom narodu, u skladu s članom 9.7 ovog Zakona.

1) U slučaju da nema preostalih kvalificiranih kandidata koji pripadaju istom konstitutivnom narodu na istoj listi kompenzacijskih mandata, mandat se dodjeljuje stranci ili koaliciji koja je osvojila najveći broj glasova i koja ima kvalificiranog kandidata iz reda istog konstitutivnog naroda na svojoj listi kompenzacijskih mandata. Mandat se tada dodjeljuje u skladu s članom 9.7 ovog Zakona.

Član 11.9

Narodna skupština Republike Srpske svake četiri godine preispituje izborne jedinice i broj mandata dodijeljenih svakoj izbornoj jedinici koji su utvrđeni ovim poglavljem, kako bi se osiguralo da su utvrđeni uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito proporcionalnošću između broja mandata i broja birača upisanih u Centralni birački spisak.

POGLAVLJE 11A

IZBOR DELEGATA U VIJEĆE NARODA REPUBLIKE SRPSKE

Potpoglavlje A

VIJEĆE NARODA REPUBLIKE SRPSKE

Član 11.10

(1) Sastav Vijeća naroda Republike Srpske zasniva se na paritetu tako da svaki konstitutivni narod ima isti broj predstavnika.

(2) Vijeće naroda Republike Srpske sastoji se od 28 delegata, osam iz reda bošnjačkog, osam iz reda srpskog, osam iz reda hrvatskog naroda i četiri iz reda ostalih.

Član 11.11

(1) Članove Vijeća naroda Republike Srpske bira odgovarajući klub poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

(2) U slučaju da je broj članova koji se biraju u jedan klub delegata Vijeća naroda Republike Srpske veći od broja predstavnika u odgovarajućem klubu poslanika Narodne skupštine Republike Srpske, bira se dodatni broj poslanika od strane kluba poslanika koji se u tu svrhu uspostavlja iz reda svih odbornika pripadnika odgovarajućeg konstitutivnog naroda u skupštinama općina u Republici Srpskoj.

Član 11.12

(1) Svaka politička stranka zastupljena u klubovima poslanika odgovarajućih konstitutivnih naroda i ostalih ili svaki član jednog od ovih klubova poslanika, uključujući i ad hoc članove izabrane u skladu s članom 11.11 stav (2) ovog Zakona ima pravo da predloži jednog ili više kandidata na listi za izbor delegata tog relevantnog kluba delegata.

(2) Svaka lista može sadržati više kandidata od broja delegata koji se bira.

(3) Kandidati ne mogu biti poslanici u Narodnoj skupštini Republike Srpske ili odbornici u skupštini općine.

(4) Svaki poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srpske jednom glasa za listu unutar svog kluba delegata.

(5) Glasanje se provodi tajnim glasanjem.

Član 11.13

(1) Rezultati glasanja saopštavaju se Centralnoj izbornoj komisiji BiH u svrhu konačne dodjele mjesta. (2) Mandati se, jedan po jedan, raspodjeljuju na liste ili kandidatima sa najvećim količnicima koji proizilaze iz formule proporcionalne raspodjele predviđene u članu 9.5 ovog Zakona. Kada jedna lista osvoji mandat, taj mandat se dodjeljuje s vrha liste.

Član 11.14

(1) Ukoliko postoji upražnjeno mjesto zbog smrti, ostavke, ili trajne spriječenosti delegata u Vijeću naroda Republike Srpske, to upražnjeno mjesto popunjava se sljedećim kvalificiranim kandidatom sa iste liste sa koje dolazi delegat koji je umro, dao ostavku, ili je trajno spriječen.

(2) Ukoliko nema preostalih kandidata na toj listi, tada se mandat dodjeljuje neizabranom kandidatu sa najvećim količnikom sa druge liste koji se kandiduje za odgovarajući konstitutivni narod ili za ostale.

(3) Ukoliko nema takvog kandidata, organizuju se novi izbori za odgovarajući konstitutivni narod u skladu s članovima 11.12 i 11.13 ovog Zakona.

Član 11.15

Izbor delegata u Vijeće naroda Republike Srpske održava se čim se sazove Narodna skupština Republike Srpske, a najkasnije mjesec dana nakon potvrde rezultata u skladu s članom 5.32 ovog Zakona.

Član 11.16

(1) Mandat delegata u Vijeću naroda Republike Srpske traje četiri godine, pod uslovom da taj mandat ne ističe ranije.

(2) Kao rezultat skraćivanja mandata Narodne skupštine Republike Srpske i raspuštanja Narodne skupštine Republike Srpske, prestaje mandat Vijeća naroda Republike Srpske.

POGLAVLJE 12

PREDSJEDNIK I POTPREDSJEDNICI REPUBLIKE SRPSKE

Član 12.1

Predsjednika i dva potpredsjednika Republike Srpske, koji se neposredno biraju sa teritorije Republike Srpske, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj.

Član 12.2

Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa za predsjednika Republike Srpske može glasati samo za jednog kandidata.

Član 12.3

Bira se kandidat iz reda svakog konstitutivnog naroda koji dobije najveći broj glasova. Između ta tri kandidata, po jedan iz svakog konstitutivnog naroda, za predsjednika se bira kandidat koji dobije najveći broj glasova, a dva kandidata koji se po broju osvojenih glasova nalaze na drugom i trećem mjestu biraju se za potpredsjednike.

Član 12.4

Mandat predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske traje četiri godine.

POGLAVLJE 13

KANTONALNE SKUPŠTINE, OPĆINSKA VIJEĆA, ODNOSNO SKUPŠTINE OPĆINA I GRADSKA VIJEĆA, ODNOSNO SKUPŠTINE GRADA

Član 13.1

Mandati za kantonalne skupštine, općinska vijeća, odnosno skupštine općina i gradska vijeća, odnosno skupštine grada, dodjeljuju se po sistemu proporcionalne zastupljenosti, u skladu s odredbom člana 13.5 ovog Zakona.

Član 13.2

Broj članova općinskog vijeća, odnosno skupštine općine je sljedeći:

- 1) između 11 i 17 članova, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak manjim od 8.000;
- 2) između 17 i 25 članova, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak između 8.000 i 20.000 i
- 3) između 25 i 31 člana, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak većim od 20.000.

Član 13.3

Broj članova kantonalne skupštine je sljedeći:

- 1) između 20 i 25 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak manjim od 75.000;
- 2) između 25 i 30 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak između 75.000 i 200.000 i
- 3) između 30 i 35 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak većim od 200.000.

Član 13.4

Politička stranka, koalicija, nezavisni kandidat ili lista nezavisnih kandidata, koje je ovjerila Centralna izborna komisija BiH, mogu se kandidirati za mandate koji se dodjeljuju u skladu s ovim Poglavljem.

Član 13.5

(1) Raspodjela mandata za kantonalnu skupštinu i općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine vrše se u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Ako je političkoj stranci, koaliciji ili listi nezavisnih kandidata dodijeljen broj mandata koji je jednak broju kandidata na njihovoj listi, a pri tome je ostalo još mandata koje treba dodijeliti, preostali količnici te političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata. Ako nezavisni kandidat osvoji mandat, preostali količnici tog nezavisnog kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata.

(3) Ako je rezultat isti zbog identičnih količnika, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(4) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa te liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, i to dodjelom mandata prema redoslijedu od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako je pri tome ostalo još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima sa liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

Član 13.6

(1) Ako mandat kandidata sa liste političke stranke, koalicije, ili nezavisnih kandidata prestane u skladu sa članom 1.10 ovog Zakona, mandat se dodjeljuje sljedećem kandidatu, u skladu sa članom 13.5 stav (4) ovog Zakona.

(2) Centralna izborna komisija BiH vrši ponovnu raspodjelu mandata prema proceduri utvrđenoj u članu 9.5 ovog Zakona.

Član 13.7

(1) Općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira se u skladu s ovim Zakonom, ustavima, entitetskim zakonima i statutom općine, odnosno grada.

(2) Ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici u skladu s ovim zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada.

(3) U slučaju da izabranom načelniku, odnosno gradonačelniku iz stava (2) ovog člana prestane mandat u skladu s članom 1.10 ovog Zakona ili bude opozvan, općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira se u skladu s ovim Zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada.

Član 13.10

(1) Članove gradskog vijeća, odnosno skupštine grada biraju općinska vijeća, odnosno skupštine općina koje sačinjavaju taj grad.

(2) Mandati za gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada dodjeljuju se kandidatskim listama po sistemu proporcionalne zastupljenosti političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili grupa članova, kao što je utvrđeno u članu 13.5 ovog Zakona. Raspodjela mandata među kandidatima sa iste liste vrši se prema redoslijedu na listi kandidata za ove izbore.

(3) Svako gradsko vijeće, odnosno skupština grada, bira gradonačelnika i predsjednika gradskog vijeća, odnosno skupštine grada, na način utvrđen zakonom i statutom.

Član 13.11

Mandat općinskog vijeća, skupštine općine, gradskog vijeća, skupštine grada, odnosno kantonalne skupštine traje četiri godine.

Član 13.12

U roku od 15 dana od dana konstituiranja općinskog vijeća, odnosno skupštine općine vrši se izbor članova gradskog vijeća, odnosno skupštine grada.

Član 13.13

Prilikom imenovanja službenika koji rukovode organima uprave u općinskim, kantonalnim i gradskim izvršnim organima od općinskog načelnika ili predsjednika vlade kantona, odnosno prilikom izbora općinskog ili izvršnog organa skupštine grada od skupštine općine ili skupštine grada, vodit će se računa o sastavu stanovništva općine, kantona, odnosno grada.

POGLAVLJE 13A

UČEŠĆE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA U IZBORIMA ZA OPĆINSKI NIVO

Član 13.14

(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na zastupljenost u općinskom vijeću, odnosno u skupštini općine i gradskom vijeću, odnosno skupštini grada srazmjerno procentu njihovog učešća u stanovništvu prema posljednjem popisu u Bosni i Hercegovini.

(2) Broj pripadnika nacionalnih manjina koji se neposredno biraju u općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada utvrđuje se statutom općine, odnosno grada pri čemu se pripadnicima svih nacionalnih manjina, koji u ukupnom broju stanovništva te izborne jedinice, prema zadnjem popisu stanovništva, učestvuju s više od 3%, garantira najmanje jedno mjesto.

(3) Da bi se ovjerili za učešće na izborima za popunu garantiranih mandata za pripadnike nacionalnih manjina u općinskom vijeću, odnosno skupštini općine i gradskom vijeću, odnosno skupštini grada, političke stranke i nezavisni kandidati podnose prijavu za učešće na izborima za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada, u skladu s odredbama ovog Zakona.

(4) Pravo prijave za učešće na izborima za popunu garantiranih mandata za pripadnike nacionalnih manjina ima i:

a) registrirano udruženje ili drugi registrirani organizirani oblik djelovanja nacionalnih manjina i

b) grupa od najmanje 40 građana koji imaju biračko pravo koji uz prijavu za učešće na izborima dostavljaju i imena kandidata.

(5) Kandidati koje predloži udruženje, odnosno drugi registrirani organizirani oblik djelovanja nacionalnih manjina i grupa od najmanje 40 građana koji imaju biračko pravo imaju status nezavisnog kandidata.

(6) Političke stranke, koalicije političkih stranaka, udruženja nacionalnih manjina i drugi registrirani organizirani oblici nacionalnih manjina, te grupa od najmanje 40 građana koji imaju biračko pravo mogu predložiti najviše onoliko kandidata koliko se pripadnika nacionalnih manjina bira u toj izbornoj jedinici.

(7) Nakon što se ovjeri kandidatura svakog pojedinačnog kandidata, Centralna izborna komisija BiH utvrđuje konačnu posebnu listu kandidata pripadnika nacionalnih manjina za općinsko vijeće, odnosno u skupštinu općine i gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada.

(8) Kao predstavnik nacionalne manjine može biti izabran samo onaj kandidat čije ime se nalazi na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina predloženih u skladu s odredbama ovog člana.

(9) Posebna lista kandidata pripadnika nacionalnih manjina iz stava (7) ovog člana nalazi se na glasačkom listiću iza listi ostalih političkih subjekata čije se kandidatske liste takmiče za redovne mandate za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada.

(10) Redoslijed kandidata na posebnoj listi iz stava (9) ovog člana utvrdit će se žrijebanjem na način i po postupku koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH.

(11) Birač ima samo jedan glas. Ako se birač opredijeli da glasa za posebnu listu kandidata pripadnika nacionalnih manjina, glasat će tako što će označiti ime samo jednog kandidata na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

(12) Za predstavnika pripadnika nacionalne manjine bit će izabran kandidat koji dobije najveći broj glasova na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina. U općinskom vijeću, odnosno u skupštini općine i gradskom vijeću, odnosno skupštini grada u kojima se dodjeljuje više od jednog mandata, mandati će se dodijeliti kandidatima sa sljedećim najvećim brojem osvojenih glasova prema broju osvojenih važećih glasova.

(13) Odredbe člana 9.5 stav (3) ovog Zakona neće se primijeniti prilikom raspodjele mandata za liste pripadnika nacionalnih manjina za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada.

(14) Pri raspodjele mandata, prvo se dodjeljuju garantirani mandati pripadnicima nacionalnih manjina, a zatim redovni mandati u skladu s članom 9.5 ovog Zakona.

(15) U slučaju da dva kandidata na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina dobiju isti broj važećih glasova, mandat će se dodijeliti žrijebanjem koje organizira Centralna izborna komisija BiH.

(16) Ako se ne dodijeli pripadniku nacionalne manjine, mandat ostaje upražnjen.

(17) U slučaju prestanka mandata izabranog nosioca mandata iz stava (12) ovog člana u smislu odredbi člana 1.10 ovog Zakona, zamjenski mandat dodijelit će se kandidatu sa sljedećim najvećim brojem dobivenih važećih glasova na posebnoj listi kandidata pripadnika nacionalnih manjina. Ako je lista iscrpljena, mandat ostaje upražnjen.

(18) Za sve što nije regulisano ovim Poglavljem, primjenjivat će se opće odredbe ovog Zakona.

POGLAVLJE 14

PONOVNI, ODGOĐENI I PRIJEVREMENI IZBORI

Član 14.1

Ponovni izbori provode se na osnovu istih kandidatskih listi i istih izvoda iz Centralnog biračkog spiska koji su korišteni na poništenim izborima i provode se na dan koji odredi Centralna izborna komisija BiH, najkasnije 14 dana od dana pravosnažnosti odluke Centralne izborne komisije BiH o poništenju izbora.

Član 14.2

(1) Odluku o odgađanju izbora na određenom biračkom mjestu ili u izornoj jedinici donosi Centralna izborna komisija BiH na osnovu činjenica koje ukazuju da izbore nije moguće provesti u skladu s odredbama ovog Zakona.

(2) Odgođeni izbori provode se ako u nekoj izornoj jedinici ili biračkom mjestu glasanje nije obavljeno onog dana koji je određen za glasanje.

(3) Odgođene izbore raspisuje Centralna izborna komisija BiH.

(4) Odgođeni izbori u pravilu se provode u roku od sedam dana, a najkasnije 30 dana od dana koji je određen za glasanje na redovnim izborima.

Član 14.3

(1) Ako je neki izabrani organ raspušten odnosno ako mu prestane mandat u skladu sa ustavom i zakonom, Centralna izborna komisija BiH donosi odluku o raspisivanju prijevremenih izbora kojom se utvrđuje tačan datum održavanja izbora.

(2) Prijevremeni izbori bit će održani u roku od 90 dana od dana raspuštanja izabranog organa, odnosno prestanka mandata u skladu sa ustavom i zakonom.

(3) Od dana raspisivanja prijevremenih izbora do dana održavanja izbora ne može proteći manje od 30 niti više od 90 dana.

(4) Mandat članova organa izabranih na prijevremenim izborima traje do isteka tekućeg mandata organa izabranih na redovnim izborima.

(5) Centralna izborna komisija BiH provodi prijevremene izbore na način i prema postupku utvrđenom ovim Zakonom za provođenje redovnih izbora.

(6) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rokove koji su potrebni za održavanje izbora u skladu sa ovim Poglavljem.

Član 14.3a

Izuzetno, od odredbe člana 20.8 stav (1) i (2) ovog Zakona, u provođenju prijevremenih izbora za općinsko vijeće, skupštinu općine, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika, birač koji je upisan u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje u odsustvu svoje pravo da glasa ostvaruje lično u općini u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina.

POGLAVLJE 15

FINANSIRANJE KAMPANJE

Član 15.1

(1) Politička stranka i nezavisni kandidat koji učestvuju na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima dužni su, u vrijeme podnošenja prijave za ovjeru za učešće na izborima, Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti finansijski izvještaj za period koji počinje tri mjeseca prije dana podnošenja prijave za ovjeru. Osim toga, u roku od trideset dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u Službenom glasniku BiH, podnosi se i finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata izbora. Ovi izvještaji sadrže:

1. raspoloživu gotovinu;

2. sve prihode i rashode, zasnovane na članarini, transparentnim priložima iz inozemstva, priložima fizičkih i pravnih lica, priložima u obliku robe i usluga (u daljem tekstu: prilozi u naturi), prihodima na vlastitu imovinu i poduzetničke aktivnosti, u skladu s odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka, kreditima, pozajmicama, donacijama, olakšicama, povratu novca, ostalim materijalnim troškovima i ostalim izvorima prihoda za period izvještavanja koje odredi Centralna izborna komisija BiH;

3. identitet lica ili izvora uplate i doprinosa u naturi, kao i identitet lica koje je primilo takvu platu koja premašuje iznos od stotinu (100) konvertibilnih maraka, zajedno sa datumom i iznosom takve uplate;

4. ukupan iznos svih dospjelih dugovanja i ukupan iznos isplata po sljedećim osnovama: troškovi štampanja plakata i plakatiranja, troškovi štampanja predizbornih oglasa, proglašenja, saopštenja i sl. u javnim glasilima, troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova i troškovi štampanja, reprodukcije i slanja predizbornog materijala koji se šalje biračima; i

5. iznos i vrstu neizmirenih dugova i obaveza koje duguje podnosilac izvještaja ili koje treća lica duguju podnosiocu izvještaja, a u slučaju da su takvi dugovi i obaveze izmireni za manji iznos od njihovog prijavljenog iznosa ili vrijednosti, i izjavu koja se odnosi na okolnosti i uvjete pod kojima su takvi dugovi ili obaveze otpisani.

(2) Prijava za učešće na izborima političke stranke i nezavisnog kandidata neće biti ovjerena ukoliko politička stranka i nezavisni kandidat ne podnese finansijski izvještaj za period koji počinje tri mjeseca prije početka perioda za podnošenje prijave za ovjeru.

(3) Centralna izborna komisija BiH neće izdavati uvjerenje licima koja su dobila mandat na svim nivoima neposrednih i posrednih izbora u Bosni i Hercegovini obuhvaćenih ovim Zakonom, ukoliko njihova politička stranka i nezavisni kandidat ne podnesu Centralnoj izbornoj komisiji BiH finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata izbora u roku od 30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u "Službenom glasniku BiH".

Član 15.2

(1) Centralna izborna komisija BiH donosi pravila i propise za provođenje odredbi ovog Poglavlja kojima se bliže utvrđuju sadržaj, forma, način i drugi detalji izvještavanja.

(2) Svi podnosioci izvještaja moraju podnijeti i dodatne izvještaje u skladu sa zahtjevom Centralne izborne komisije BiH ili Zakonom o finansiranju političkih stranaka.

Član 15.3

(1) Svaki politički subjekt imenuje ovlašteno lice, koje je odgovorno za podnošenje izvještaja i vođenje knjiga, i koje je ovlašteno da kontaktira sa Centralnom izbornom komisijom BiH.

(2) Podnosioci izvještaja obavještavaju Centralnu izbornu komisiju BiH o imenovanju ovlaštenog lica iz stava (1) ovog člana u roku od tri dana od njenog imenovanja i, u slučaju bilo kakve promjene njegovog statusa, dužni su obavijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH u roku od tri dana.

(3) Ovlašteno lice potpisuje sve izvještaje i odgovorno je za vođenje evidencije u vezi sa izvještajima. Na zahtjev Centralne izborne komisije BiH, ovlašteno lice dostavlja izvještaje na uvid.

Član 15.4

Nezavisni kandidat neposredno je odgovoran za podnošenje izvještaja Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 15.5

Centralna izborna komisija BiH osigurava javnosti pristup svim izvještajima i poduzima odgovarajuće mjere kako bi osigurala da svi građani imaju nesmetan pristup informacijama koje su sadržane u izvještajima.

Član 15.6

(1) Centralna izborna komisija BiH ovlaštena je da ispita slučajeve u kojima nije postupljeno u skladu s odredbama ovog Poglavlja, i može određenim licima narediti da odgovore na pitanja u pisanoj formi, kako bi se osigurali dokumentirani i drugi dokazi, te pribavile izjave svjedoka u vezi sa istragom koju je poduzela Centralna izborna komisija BiH. Centralna izborna komisija BiH može početi istragu ili poduzeti odgovarajuće mjere izvršenja, samostalno ili po prigovoru.

(2) Centralna izborna komisija BiH nadležna je za provedbu odredbi ovog Poglavlja i ovlaštena je da odluči da li je politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat ili drugo lice prekršilo odredbe ovog Poglavlja, kao i da izrekne sankcije bilo kojoj političkoj stranci, koaliciji, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnom kandidatu zbog nepoštivanja navedenih odredbi, ili da poduzme odgovarajuće administrativne mjere u okviru svoje opće nadležnosti u skladu s ovim Zakonom.

(3) Prije izricanja kazne ili poduzimanja administrativne mjere, Centralna izborna komisija BiH nastojat će postići da politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, za koje je ustanovljeno da su prekršili odredbe ovog Poglavlja, dobrovoljno postupe po tim odredbama.

Član 15.7

(1) Svaki kandidat za izbornu funkciju na nivou Bosne i Hercegovine ili na nivou entiteta dužan je, u roku od 15 dana od dana prihvatanja kandidature za izbore, podnijeti Centralnoj izbornoj komisiji BiH, na određenom obrascu, potpisanu izjavu o svom ukupnom imovinskom stanju koja sadrži:

1) sadašnje prihode i izvore prihoda, uključujući sve prihode, plaće, dobit od imovine, priloge iz člana 15.1 ovog Zakona, uplate i druge zarade ostvarene u Bosni i Hercegovini i inozemstvu u protekloj kalendarskoj godini;

2) imovinu, uključujući novac, račune u banci, poslovnu dokumentaciju, dionice, vrijednosne papire, obveznice, nekretnine, ličnu imovinu, stanarsko pravo i drugu imovinu i dobra u vrijednosti većoj od 5.000 KM, u Bosni i Hercegovini i inozemstvu; i

3) rashode i druge obaveze, uključujući sva dugovanja, obaveze, mjenice, kredite i garancije za takve obaveze u Bosni i Hercegovini i inozemstvu.

(2) Izjava treba da uključuje podatke o imovinskom stanju kandidata i članova njihove uže porodice; bračnog druga, djece i članova domaćinstva prema kojima kandidat ima zakonsku obavezu izdržavanja.

Član 15.8

(1) Kandidati izabrani na svim nivoima vlasti, osim nivoa Bosne i Hercegovine i nivoa entiteta, dužni su, u roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u Službenom glasniku BiH, na posebnom obrascu, predati Centralnoj izbornoj komisiji BiH potpisanu izjavu o imovinskom stanju iz člana 15.7 ovog Zakona.

(2) Izabrani član organa vlasti na svim nivoima dužan je da Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnese izvještaj o imovinskom stanju u roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran, kao i u slučaju prestanka mandata u smislu člana 1.10 stav (1) tačke 1), 4), 5), 6), 7) i 8) ovog Zakona u roku od 30 dana od dana prestanka mandata.

(3) Centralna izborna komisija BiH donosi uputstva kojima se bliže određuje izgled i način ispunjavanja obrazaca iz stava (1) ovog člana i člana 15.7 ovog Zakona.

Član 15.9

Centralna izborna komisija BiH omogućava da obrasci koji sadrže izjave o ukupnom imovinskom stanju budu dostupni javnosti. Centralna izborna komisija BiH nije odgovorna za tačnost podataka koji se odnose na podatke sadržane u obrascu.

Član 15.10

(1) U roku od sedam dana od zaključivanja Centralnog biračkog spiska, Centralna izborna komisija BiH objavljuje broj birača za svaku izbornu jedinicu. Taj broj je osnov za određivanje maksimalnog iznosa sredstava koji politički subjekt može potrošiti za finansiranje izborne kampanje.

(2) Maksimalno dozvoljeni iznos za finansiranje troškova izborne kampanje za izbore izračunava se tako da se broj birača u svim izbornim jedinicama u kojima politički subjekt iz stava (1) ovog člana ima kandidatsku listu ili kandidata pomnoži sa:

1) 30 feninga.....za izbore za načelnika općine/gradonačelnika i za članove općinskog vijeća/ skupštine općine

2) 20 feninga .....za izbore za članove kantonalnih skupština

3) 30 feninga..... za izbore za članove Narodne skupštine RepublikeSrpske i Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH

4) 30 feninga .....za izbore za članove Parlamentarne skupštine BiH

5) 30 feninga ..... za izbore za članove Predsjedništva BiH

6) 30 feninga ..... za izbore za predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske

(3) Za izbore iz stava (2) tačka 1) ovog člana u općinama u kojima je broj birača upisanih u Centralni birački spisak manji od 3.000, smatra se da je upisano u Centralni birački spisak 3.000 birača.

(4) U slučaju ponavljanja izbora u izbornoj jedinici, odnosno biračkom mjestu troškovi izborne kampanje po biraču mogu iznositi do 30% troškova poništenih izbora u izbornoj jedinici odnosno biračkom mjestu.

POGLAVLJE 16

MEDIJI U IZBORNOJ KAMPANJI

Član 16.1

Mediji u BiH će pravedno, profesionalno i stručno pratiti izborne aktivnosti uz dosljedno poštivanje novinarskog kodeksa, te opće prihvaćenih demokratskih principa i pravila, posebno osnovnog principa slobode izražavanja.

Član 16.2

Elektronski mediji pratit će predizborne aktivnosti i pridržavat će se principa uravnoteženosti, poštenja i nepristrasnosti.

Član 16.3

(1) U emisijama elektronskih medija nijedan politički subjekt ne može imati povlašten položaj u odnosu prema drugom političkom subjektu.

(2) Funkcioneri na svim nivoima vlasti koji su kandidati na izborima ne smiju imati povlašten položaj prema drugim učesnicima u izbornom procesu.

(3) Informisanje o redovnim aktivnostima funkcionera na svim nivoima vlasti dopušteno je u okviru informativnih programa elektronskih medija, bez navođenja njihove kandidature na izborima i stranačke pripadnosti, kad god se radi o aktivnostima koje proizilaze iz zakonom utvrđenog djelokruga organa kojima pripadaju.

Član 16.4

Elektronski mediji će posebno voditi računa o tome da se principi uravnoteženosti, poštenja i nepristrasnosti poštuju u informativnim emisijama, pogotovo u emisijama aktuelnih vijesti, zatim u intervjuima, te u raspravama o aktuelnim političkim temama, poput okruglih stolova i slično, koje tematski nisu u direktnoj vezi sa izbornim aktivnostima političkih subjekata, ali bi mogle imati uticaj na raspoloženje birača.

Član 16.5

(1) Mediji će pri objavljivanju rezultata istraživanja javnog mnjenja jasno i nedvosmisleno o tome izvijestiti javnost navodeći:

- a) naziv institucije ili ime lica koje je naručilo i platilo istraživanje;
- b) naziv i sjedište institucije koja je sprovela istraživanje;
- c) ispitni uzorak i mogućnost odstupanja u ishodu istraživanja;
- d) period u kojem je provedeno istraživanje.

(2) Rezultati telefonskog anketiranja ili uličnih anketa provedenih među biračima tokom izborne kampanje neće biti prezentirani kao siguran i autentičan stav određene društvene grupe, što je medij, koji provodi anketiranje i objavljuje rezultate, dužan posebno naglasiti.

Član 16.6

Novinari i voditelji u elektronskim medijima ne smiju u redovnim i posebnim emisijama iznositi svoju eventualnu stranačku pripadnost ili naklonost.

Član 16.7

Redoslijed nastupa za direktno obraćanje političkih subjekata u posebnim emisijama utvrdit će se žrijebanjem uoči početka izborne kampanje, a u prisustvu predstavnika političkih subjekata.

Član 16.8

(1) Elektronski mediji obavijestit će sve političke subjekte o terminima učestvovanja u posebnim emisijama.

(2) Jednom utvrđeni termini u emisijama elektronskih medija ne mogu se mijenjati, a ne dolazak predstavnika političkog subjekta na dogovoreni termin emisije smatrat će se svojevolumnim odustajanjem od izborne promocije preko elektronskih medija.

Član 16.9

(1) Javni elektronski mediji dužni su besplatno i u potpunosti objavljivati radio i TV spot, saopćenja i informacije Centralne izborne komisije BiH kako bi birači bili informirani o svim aspektima izbornog procesa.

(2) Ukoliko javni elektronski medij odbije postupiti u skladu sa stavom (1) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH podnijet će prijavu Regulatornoj agenciji za komunikacije na nadležni postupak.

Član 16.10

U periodu od 48 sati prije otvaranja biračkih mjesta pa do zatvaranja biračkih mjesta neće se objavljivati rezultati istraživanja javnog mijenja u vezi sa glasanjem i izborima.

Član 16.11

(1) U toku 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta na teritoriji Bosne i Hercegovine neće biti nikakvog medijskog izvještavanja o bilo kakvoj aktivnosti koja se odnosi na političku i izbornu kampanju.

(2) Period izborne šutnje traje do zatvaranja biračkih mjesta.

Član 16.12

(1) Elektronski mediji omogućit će pod jednakim uslovima svakom političkom subjektu plaćeno političko oglašavanje (oglasi, javni pozivi, spotovi i bilo koji drugi vid promocije političkog subjekta) u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora.

(2) Elektronski mediji osigurat će da plaćena politička oglašavanja budu jasno odvojena od preostalog programa i da ne ulaze u limit o dozvoljenom reklamnom vremenu koje je utvrdila Regulatorna agencija za komunikacije BiH.

(3) Elektronski mediji će narudžbe za plaćeno političko oglašavanje zaprimiti od političkih subjekata direktno, odnosno preko pravnih ili fizičkih lica, koje politički subjekti za to ovlaste.

(4) Narudžbe sa sadržajem oglašavanja moraju se elektronskom mediju dostaviti najkasnije 48 satiprije emitiranja.

(5) Novčanu naknadu za usluge objavljivanja naručilac je dužan uplatiti unaprijed prema cjenovniku koji ne može biti veći od postojećeg cjenovnika marketinške usluge elektronskog medija.

Član 16.13

Elektronski medij ima pravo da odbije emitirati političko oglašavanje ako:

- a) oglašavanje nije naručeno putem narudžbe u pisanom obliku;
- b) oglas ne zadovoljava tehničke i profesionalne standarde koji su jasno utvrđeni i s kojim su pravovremeno upoznati politički subjekti, i
- c) ako je oglas ili sadržaj oglasa protivan Ustavu ili zakonima BiH.

Član 16.14

(1) Javni elektronski mediji će u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora ravnopravno i fer predstavljati političke subjekte i informirati javnost o svim pitanjima u vezi sa izbornom kampanjom i izbornim procesom.

(2) Javni elektronski medij će u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora omogućiti političkim subjektima besplatan termin za neposredno obraćanje.

(3) Zabranjeno je vođenje plaćene izborne kampanje putem elektronskih i printanih medija, ili bilo kojeg oblika plaćenog javnog oglašavanja, osim održavanja internih skupova organa i statutarnih tijela političkih subjekata, u periodu od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje. Zabranjeno je vođenje izborne kampanje putem elektronskih i printanih medija koja je stereotipnog i uvredljivog sadržaja u odnosu na muškarce i/ili žene ili koja podstiče stereotipno i uvredljivo ponašanje na osnovu spola ili ponižavajući odnos prema pripadnicima različitih spolova.

(4) Centralna izborna komisija BiH svojim propisima utvrdit će koliko vremena se dodjeljuje političkim subjektima, termin i trajanje emitovanja i geografska područja pokrivena tim emitovanjem.

(5) Javni elektronski medij omogućit će pod jednakim uslovima u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora plaćeno političko oglašavanje političkim subjektima u trajanju od najviše 30 minuta sedmično.

Član 16.15

(1) Privatni elektronski mediji omogućit će pod jednakim uslovima u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora plaćeno političko oglašavanje političkim subjektima u trajanju od najviše 60 minuta sedmično.

(2) Privatni elektronski mediji mogu u periodu od 30 dana prije dana održavanja izbora omogućiti političkim subjektima besplatan termin za neposredno obraćanje, ali pod jednakim uslovima za sve.

(3) Na pismeni zahtjev, organ nadležan za reguliranje rada elektronskih medija može izuzeti privatni elektronski medij od primjene odredbi ovog člana.

(4) Odredbe stava (3) ovog člana ne odnose se na privatne elektronske medije koji emitiraju vlastiti informativno-politički program ili ga preuzimaju od drugog elektronskog medija.

Član 16.16

(1) Organ za regulisanje rada elektronskih medija, nadležan za provedbu zakona i propisa o medijima, nadležan je u svim slučajevima povrede odredbi o medijima u vezi sa izborima koje su utvrđene ovim Zakonom i drugim zakonima koji reguliraju rad medija.

(2) Za rješavanje po prigovorima na povrede ovog Poglavlja od političkih subjekata nadležna je Centralna izborna komisija BiH.

Član 16.17

Politički subjekti svoje primjedbe na sadržaj u štampanim medijima u vezi sa praćenjem izborne kampanje upućuju Vijeću za štampu.

Član 16.18

Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se bliže uređuje primjena odredbi ovog Poglavlja.

POGLAVLJE 17

IZBORNI POSMATRAČI

Član 17. 1

(1) Predstavnici međunarodnih posmatrača, udruženja građana, političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata (u daljem tekstu: posmatrači) mogu posmatrati sve izborne aktivnosti u Bosni i Hercegovini, pod uslovom da se akreditiraju u skladu s ovim Zakonom.

(2) Posmatrači imaju pristup svim relevantnim dokumentima i javnim sastancima izbornih komisija, mogu u toku cijelog perioda izbornog procesa u bilo koje vrijeme kontaktirati bilo koje lice i imaju pristup svim centrima za birački spisak, biračkim mjestima i centrima za brojanje i drugim relevantnim mjestima, kako je utvrdila Centralna izborna komisija BiH.

Član 17. 2

(1) Posmatrači, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Posmatrač može imati po jednog predstavnika istovremeno na javnom sastanku izborne komisije, u centru za birački spisak, centru za brojanje, biračkom mjestu ili drugim relevantnim mjestima, kako je utvrdila Centralna izborna komisija BiH.

(2) Ograničenje broja posmatrača iz stava (1) ovog člana ne odnosi se na međunarodne posmatrače.

(3) Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti posmatrači će nositi službene akreditacije i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ih povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom.

Član 17. 3

Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije međunarodnim posmatračima. Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se utvrđuju kriteriji i proces podnošenja zahtjeva za akreditiranje međunarodnih posmatrača.

Član 17. 4

(1) Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije udruženjima građana. Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se utvrđuju kriteriji za akreditiranje udruženja građana i distribuciju akreditacija. Zahtjev za izdavanje akreditacija treba da sadrži:

1) izjavu, koju je potpisao ovlašteni predstavnik udruženja građana, da udruženje nije osnovalo i da ga ne sponzorira ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, te da udruženje nije uključeno u bilo kakve aktivnosti u ime ovjerene političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata; i

2) ime, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj predloženog posmatrača.

(2) U slučaju kada Centralna izborna komisija BiH utvrdi da je udruženje građana osnovano i da ga sponzorira ovjerena politička stranka, odnosno da je uključeno u bilo kakve aktivnosti u ime ovjerene političke stranke, Centralna izborna komisija BiH odbit će izdavanje akreditacije takvom udruženju.

Član 17.5

(1) Nadležna izborna komisija akreditira ovjerenu političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata kao posmatrače u izbornoj jedinici u kojoj se ta politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidiraju.

(2) Centralna izborna komisija BiH akreditira posmatrače koji će posmatrati rad Centralne izborne komisije BiH i glavnog centra (glavnih centara) za brojanje.

(3) Entitetske i kantonalne izborne komisije akreditiraju posmatrače koji će nadgledati rad ovih komisija.

(4) Općinska izborna komisija izdaje akreditacije posmatračima koji će posmatrati rad općinske izborne komisije, centara za birčki spisak i biračkih mjesta i drugih relevantnih mjesta iz njene nadležnosti.

(5) Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat predaju listu imena, broj važeće lične karte i jedinstvene matične brojeve predloženih posmatrača nadležnoj izbornoj komisiji.

Član 17.6

Centralna izborna komisija BiH donosi propise o izgledu akreditacije i načinu na koji je posmatrač koristi.

Član 17.7

Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rok za podnošenje zahtjeva za akreditaciju posmatrača i rok za rješavanje po zahtjevima za akreditaciju posmatrača.

Član 17.8

Posmatrač, kome je općinska, kantonalna ili entitetska izborna komisija odbila izdati akreditaciju, može u roku od tri dana od dana prijema odluke podnijeti prigovor Centralnoj izbornoj komisiji BiH koja će ga riješiti najkasnije u roku od sedam dana od dana prijema.

Član 17.9

(1) Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad organa nadležnih za provođenje izbora utvrđenih ovim zakonom u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu organa nadležnog za provođenje izbora, na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnom organu.

(2) Posmatrač ima pravo zahtijevati prepis zapisnika o radu organa nadležnog za provedbu izbora čiji rad je posmatrao.

Član 17.10

(1) Zbog kršenja odredbe člana 17.2 ovog Zakona, akreditiranom posmatraču organ koji je izdao akreditaciju može oduzeti svojstvo posmatrača i poništiti akreditaciju.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi bliže propise o uslovima i proceduri primjene ovog Poglavlja.

POGLAVLJE 18

BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE

Član 18. 1

(1) Ovim Zakonom utvrđuju se principi koji važe za izbore u Brčko Distriktu BiH.

(2) Teritorija Brčko Distrikta BiH jedna je izborna jedinica.

Član 18. 2

Državljanin BiH koji je upisan u Centralni birački spisak za glasanje za Brčko Distrikt BiH ima pravo glasati:

1) za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine i Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH odgovarajućim glasačkim listićem u entitetu čiji je taj birač državljanin;

2) na izborima za entitet čiji je taj birač državljanin; i

3) na izborima za Skupštinu Brčko Distrikta BiH ili bilo koju drugu izbornu funkciju u Brčko Distriktu BiH.

Član 18. 3

Sredstva za provedbu izbora u Brčko Distriktu BiH osigurat će se u Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distriktu BiH, zavisno od toga za koji se nivo provode izbori.

POGLAVLJE 19

GRAD MOSTAR

Član 19.1

Ovim Zakonom se uređuje izbor vijećnika u Vijeće Grada Mostara (u daljem tekstu: Gradsko vijeće). Izuzetno od odredaba Poglavlja 13. ovog Zakona, principi utvrđeni ovim Poglavljem primjenjuju se na izbore u Gradu Mostaru.

Član 19.2

Gradsko vijeće čini 35 vijećnika, koji se biraju u izbornim jedinicama, u skladu s članom 19.4 ovog Zakona.

Član 19.3

Grad Mostar ima jednu izbornu komisiju uspostavljenu u skladu sa odredbama ovog Zakona u dijelu u kojem se ovaj Zakon odnosi na općinske izborne komisije.

Član 19.4

(1) Izborne jedinice u Gradu Mostaru čini šest gradskih područja i centralna zona. Gradska područja odgovaraju bivšim gradskim općinama, te zajedno sa centralnom zonom kao izbornom jedinicom obuhvataju teritoriju Grada Mostara u skladu sa stanjem područja prema katastarskim općinama rubnih dijelova na dan 1. januara 1991. godine, modificiranu Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, potpisanim 14. decembra 1995. godine.

(2) Vijećnici se biraju na sljedeći način:

a) iz centralne zone bira se jedan vijećnik;

b) iz gradskih područja Mostar-Jug, Mostar Jugoistok i Mostar-Sjever biraju se po tri vijećnika;

c) iz gradskih područja Mostar –Stari grad i Mostar-Zapad bira se po sedam vijećnika;

d) iz gradskog područja Mostar- Jugozapad bira se 11 vijećnika.

(3) U Gradskom vijeću moraju biti zastupljena najmanje četiri vijećnika iz reda svakog konstitutivnog naroda i jedan iz reda "ostalih", s tim da nijedan konstitutivni narod, kao ni iz reda "ostalih", ne može imati više od 15 predstavnika u Gradskom vijeću.

Član 19.5

~~**(1) Prvo se vrši dodjela mandata koji se popunjavaju iz gradske izborne jedinice, prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako dodjela mandata iz gradske izborne jedinice ne omogućuje minimalnu zastupljenost bilo kojeg od konstitutivnih**~~

naroda i/ili iz reda ostalih na način utvrđen u skladu s članom 19.4 stav (1) ovog Zakona, primjenjivat će se slijedeći metod:

a) jedan ili više posljednjih mandata koji će se dodjeljivati iz gradske izborne jedinice potreban za ispunjavanje kvota bilo kojeg od konstitutivnih naroda odnosno iz reda ostalih dodjeljuje se jednom ili više kandidata iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih koji je tj. koji su dobili najveći broj glasova sa liste političke stranke, sa liste nezavisnih kandidata ili sa liste koalicije kojima je mandat dodijeljen prema članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ukoliko se mandat utvrđen prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodijeli nezavisnom kandidatu, primjenjuje se tačka b) ovog člana.

b) Ako politička stranka, lista nezavisnih kandidata ili koalicija kojima je mandat dodijeljen na način utvrđen u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona ne posjeduje dovoljan broj odgovarajućih kandidata na listi svoje gradske izborne jedinice, ili ako bi mandat, prema članu 9.5 ovog Zakona, bio dat jednom ili više nezavisnih kandidata, mandat se prenosi:

1) na političku stranku ili stranke, listu ili liste nezavisnih kandidata ili koaliciju ili koalicije koje imaju takve preostale kandidate na svojim listama;

ili

2) na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji ima drugi po redu najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

e) Ako se nijedan kandidat iz reda jednog ili više datih konstitutivnih naroda ili iz reda ostalih ne nađe u skladu sa stavom a) i b) ovog člana, mandat se prenosi na:

1) političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili listu koalicije koja raspolaže tim kandidatima preostalim na listi bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta koja su popunjena iz ovih izbornih jedinica dodijeljena u skladu s članom 19.6 ovog Zakona

ili

2) na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji su se kandidovali za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji ima najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Član 9.5 stav (2) ovog Zakona se ne primjenjuje kada se dodjeljuju mandati iz ovog člana.

Član 19.6

(1) Mandati koji se popunjavaju iz izbornih jedinica gradskih područja i centralne zone dodjeljuju se prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 ovoga Zakona. Mandati se dodjeljuju

pojedinačno, počevši od najviše rangiranog kandidata u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja, redoslijedom ka niže rangiranim kandidatima u svakoj izbornoj jedinici gradskog područja, kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskoga područja i centralne zone.

(2) Ukoliko bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja i centralne zone vodila ka zastupljenosti jednoga konstitutivnog naroda i/ili iz reda "ostalih" iznad kvote utvrđene članom 19.4 stav (3) ovoga Zakona, primjenjivat će se sljedeća metoda:

a) mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu "ostalih" koji je dobio najveći broj glasova na listi političke stranke, listi nezavisnih kandidata ili koaliciji kojima je mandat dodijeljen u skladu s članom 9.5 stav (1) ovoga Zakona. U slučaju dodjeljivanja mandata prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovoga Zakona nezavisnom kandidatu, primjenjivat će se tačka b) ovoga stava;

b) ako nema odgovarajućeg kandidata i odredbu iz tačke a) ovog stava nije moguće primjeniti, ili u slučaju dodjeljivanja mandata prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovoga Zakona nezavisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskoga područja:

1) političkoj stranci, listi nezavisnih kandidata ili koaliciji koja ima kandidata koji ne pripada odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu "ostalih", a preostao je na listi ili

2) nezavisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripadaju odgovarajućem konstitutivnom narodu i/ili redu "ostalih" i imaju najveći sljedeći količnik, kako je to utvrđeno u članom 9.5 ovoga Zakona.

c) ako nema odgovarajućeg kandidata i odredbe iz tačkaka a) i b) ovog stava nije moguće primjeniti, mandat se prenosi na:

1) političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili koaliciju koja ima odgovarajućeg kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena u skladu sa stavom (1) ovog člana;

ili

2) nezavisnog kandidata iz odgovarajućega konstitutivnog naroda ili iz reda "ostalih" koji se kandidirao za bilo koju izbornu jedinicu gradskoga područja, a koji je dobio najveći količnik, kako je to utvrđeno u članom 9.5 ovog Zakona.

Član 19.7

(1) Gradonačelnika i dva dogradonačelnika Mostara neposredno biraju svi birači upisani u birački spisak na teritoriju Grada Mostara (svih izbornih jedinica).

(2) Gradonačelnik i dva dogradonačelnika biraju se sa jednog glasačkog listića na način da svaki birač može glasati za samo jednog kandidata.

(3) Kandidat koji dobije najveći broj glasova je gradonačelnik Mostara, a sljedeća dva kandidata sa najvećim brojem glasova su dogradonačelnici Mostara, uz uslov da gradonačelnik i dogradonačelnici ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda ili reda "ostalih".

(4) Ukoliko na osnovu izbornog rezultata nije ispunjen uslov iz stava (3) ovog člana, mandat dogradonačelnika Mostara dodjeljuje se prvom sljedećem kandidatu sa najvećim brojem osvojenih glasova koji dolazi iz reda preostalog konstitutivnog naroda ili iz reda "ostalih".

POGLAVLJE 19A

KAZNENE ODREDBE

Član 19.8

Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM kaznit će se zaposleni ili angažirani u izbornoj administraciji za povredu, ako:

- a) učestvuje u donošenju odluke koja može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno (član 2.1);
- b) ne odredi biračka mjesta na području općine za glasanje na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini (član 2.13 stav (1) tačka 2.)
- c) ne osigura izborni materijal za glasanje na svim nivoima izbora u Bosni i Hercegovini (član 2.13 stav (1) tačka 4);
- d) ne obavijesti birače o svim informacijama neophodnim za provedbu izbora, u skladu s propisima Centralne izborne komisije BiH (član 2.13 stav (1) tačka 5);
- e) nepravilno broji glasačke listiće na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje (član 2.13 stav (1) tačka 7);
- f) imenuje predsjednika i članove biračkih odbora i njihove zamjenike suprotno članu 2.19 stav (3);
- g) ne ažurira podatke u skladu s promjenom broja birača i propisima Centralne izborne komisije BiH (član 3.8 stav (3) tačka b));
- h) ne osigura uvid u izvod iz Centralnog biračkog spiska na teritoriji svoje općine (član 3.8 stav (3) tačka c));
- i) ne osigura podatke za Centralni birački spisak koji su utvrđeni propisima Centralne izborne komisije BiH (član 3.8 stav (3) tačka d));

- j) ne vodi evidenciju zahtjeva i prigovora i ne čuva dokumentaciju (član 3.8 stav (4));
- k) odredi biračka mjesta suprotno članu 5.1 stav (3);
- l) ne osigura izborni materijal za glasanje (član 5.3 stav (3));
- m) ne odredi dužnosti članovima biračkog odbora (član 5.6 stav (2));
- n) zapisnik o radu biračkog odbora ne sadrži podatke propisane ovim Zakonom (član 5.7);
- o) ne objasni biraču način glasanja i ne osigura tajnost glasanja (član 5.11 stav (1));
- p) ne utvrdi identitet birača i potpis birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska u skladu s ovim Zakonom (član 5.13);
- r) ako izda glasački listić ili listiće suprotno propisima koji regulišu izdavanje glasačkih listića (član 5.13));
- s) pomaže licu pri glasanju na način koji nije u skladu s ovim Zakonom (član 5.19 stav (2));
- t) su obrasci popunjeni suprotno članu 5.25 i
- u) podaci objedinjenih zbirnih rezultata glasanja za općinu nisu u skladu s članom 5.27.

Član 19.9

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se politički subjekt za povredu, ako:

- a) u roku od deset dana ne dostavi izmjene podataka (član 4.22);
- b) uklanja, prekriva, oštećuje ili mijenja štampane oglase, plakate, postere ili druge materijale koji se, u skladu sa zakonom, koriste u svrhu izborne kampanje političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata ili nezavisnih kandidata (član 7.2 stav (2));
- c) postavlja oglase, plakate, postere, odnosno piše svoje ime ili slogane koji su u vezi sa izbornom kampanjom, u ili na zgradama u kojima su smješteni organi vlasti na svim nivoima, javna preduzeća, javne ustanove i mjesne zajednice, te na vjerskim objektima, na javnim putevima i javnim površinama, osim na mjestima predviđenim za plaketiranje i oglašavanje (član 7.2 stav (3));
- d) nosi i pokazuje oružje na političkim skupovima, biračkim mjestima i njihovoj okolini, kao i za vrijeme okupljanja u vezi s aktivnostima političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata u izbornom procesu (član 7.3 stav (1) tačka 1.);
- e) ometa skupove drugih političkih stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata, kao i podstiče druge na takve aktivnosti (član 7.3 stav (1) tačka 2.);
- f) sprečava novinare da obavljaju svoj posao u skladu s pravilima profesije i izbornim pravilima (član 7.3 stav (1) tačka 3.);

g) obećava novčane nagrade s ciljem dobivanja podrške birača ili prijeti pristalicama drugih političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata (član 7.3 stav (1) tačka 4.);

h) podstiče na glasanje lice koje nema pravo glasa (član 7.3 stav (1) tačka 5.);

i) podstiče lica da glasaju više puta na istim izborima ili da glasaju u ime drugog lica (član 7.3 stav (1) tačka 6.);

j) koristi se jezikom koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili objavljuje ili upotrebljava slike, simbole, audio i videozapise, SMS poruke, internet poruke ili druge materijale koji mogu tako djelovati (član 7.3 stav (1) tačka 7.);

k) se lažno predstavlja u ime bilo koje političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata (član 7.3 stav (2));

l) održava skupove s ciljem izborne kampanje (član 7.4 stav (1) tačka 1);

m) izlaže na biračkom mjestu i u njegovoj okolini bilo kakve materijale s ciljem uticaja na birače (član 7.4 stav (1) tačka 2);

n) koristi domaća i međunarodna sredstva komunikacije s ciljem uticaja na birače (član 7.4 stav (1) tačka 3);

o) koristi megafon ili druge razglasne uređaje s ciljem uticaja na birače (član 7.4 stav (1) tačka 4);

p) ometa ili opstruira izborni proces (članu 7.4 stav (1) tačka 5);

r) ne podnese uz izjavu o prihvatanju kandidature za izbore i izjavu o ukupnom imovinskom stanju na određenom obrascu (član 15.7);

s) vodi izbornu kampanju u periodu od dana raspisivanja izbora do dana službenog početka izborne kampanje (član 16.14 stav (3));

t) posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, ometa izborne aktivnosti, ne poštuje tajnost glasanja (član 17.2 stav (1));

u) posmatrač za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti ne nosi službenu akreditaciju i nosi bilo kakva obilježja ili oznake koje ih povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom (član 17.2 stav (3)).

(2) Za povrede iz stava (1) tačka b), c), d), e), f), g), h), i), j), k), l), m), n), o) i p) ovog člana koji počini pristalica političkog subjekta kaznit će se taj politički subjekat.

(3) Za povrede iz stava (1) tačka a) ovog člana kaznit će se i odgovorno lice političke stranke, koalicije i liste nezavisnih kandidata novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 5.000,00 KM.

(4) Za povrede iz stava (1) tačka b), c), d), e), f), g), h), i), j), k), l), m), n), o), p) i r) ovog člana kaznit će se i kandidat političkog subjekta novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 5.000,00 KM.

(5) Za povrede iz stava (1) tačka d), h), i i) ovog člana kaznit će se i zaposleni ili angažirani u izbornoj administraciji novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM.

Član 19.10

Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 3.000,00 KM kaznit će se za povrede kandidat izabran na svim nivoima vlasti, ako:

a) u roku od 30 dana od dana objave ovjere mandata u "Službenom glasniku BiH", na posebnom obrascu, ne preda potpisanu izjavu o imovinskom stanju iz člana 15.7 ovog Zakona (član 15.8 stav (1)) i

b) u roku od 30 dana nakon isteka mandata na koji je izabran, kao i u slučaju prestanka mandata u smislu člana 1. 10 stav (1) tačke 1., 3., 5., 6. i 7. ovog Zakona u roku od 30 dana od dana prestanka mandata, ne podnese izvještaj o imovinskom stanju (član 15.8 stav (2)).

POGLAVLJE 20

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 20.8

(1) Sve dok Visoki predstavnik ili Parlamentarna skupština BiH ne odluče drugačije, a u skladu sa stavom (7) ovog člana, državljanin BiH koji ima status raseljenog lica i koji ima biračko pravo, može ostvariti svoje pravo da se upiše u Centralni birački spisak i da glasa lično, ili u odsutnosti za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada to lice može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom, u periodu od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je to lice steklo status raseljenog lica, ili lično za općinu gdje ima boravište, pod uslovom da je imalo boravište u toj općini najmanje šest mjeseci prije dana izbora.

(2) Državljanin BiH, koji je raseljeno lice i ima biračko pravo u skladu s ovim članom, bit će upisan u Centralni birački spisak zavisno od biračke opcije koju izabere, za općinu u kojoj je imalo prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom, u periodu od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je stekao status raseljenog lica, ili za općinu u kojoj ima boravište i predochi dokaz da je prijavilo boravište u toj općini najmanje šest mjeseci prije dana izbora.

(3) Državljanin BiH koji koristi kuću ili stan na kojim nema pravo vlasništva ili stanarsko pravo, a izdata je izvršna isprava od nadležnog sudskog ili upravnog organa o povratu te kuće ili stana, ili odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica, nema pravo glasanja u mjestu boravišta dok ne napusti tuđu imovinu, i može se za izbore nalaziti u izvodu iz Centralnog biračkog spiska samo u općini u kojoj je imalo posljednje prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini.

(4) Boravište je, u smislu ovog člana, općina u kojoj raseljeno lice, državljanin BiH, privremeno boravi, dok se ne steknu uslovi za njegov povratak u općinu u kojoj je imalo prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina.

(5) Sve dok Visoki predstavnik ili Parlamentarna skupština BiH ne odluče drugačije, a u skladu sa stavom (7) ovog člana, državljanin BiH koji ima status izbjeglog lica i koji ima biračko pravo, ima pravo da se upiše u Centralni birački spisak i da glasa lično ili poštom za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada to lice može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u periodu od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je steklo status izbjeglog lica.

(6) Državljanin BiH, koji ima status izbjeglog lica i ima biračko pravo u skladu s ovim članom, bit će upisan u izvod Centralni birački spisak za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u periodu od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je steklo status izbjeglog lica.

(7) Posebna prava predviđena ovim članom za raseljena i izbjegla lica, po kojima raseljena i izbjegla lica mogu biti upisana u izvod iz Centralnog biračkog spiska i glasati, prestat će na dan koji utvrdi Visoki predstavnik. Ako Visoki predstavnik ne donese odluku prije isteka svog mandata, raseljeni i izbjegli birači zadržat će posebna prava dok Parlamentarna skupština BiH ne odluči drugačije.

(8) Prije donošenja odluke o prestanku posebnih prava za raseljena i izbjegla lica po kojima mogu glasati, treba uzeti u obzir sljedeće okolnosti:

1) stanje provedbe Imovinskog zakona;

2) broj lica upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska kao raseljena lica; i

3) faktore kojima se utvrđuje održivost povratka, u koje spadaju sigurnost povratnika, pristup obrazovanju i uslugama, odsustvo diskriminacije prilikom zapošljavanja i u radnom odnosu, te u funkcioniranju pravosudnog sistema.

Član 20.9

(1) Izuzetno, za općinske izbore 2008.godine, sva lica koja imaju biračko pravo a koja su imala mjesto svog prebivališta u općini Srebrenica, prema posljednjem popisu stanovništva izvršenom u Bosni i Hercegovini, imat će pravo da se upišu u birački spisak kako bi glasala lično ili u odsustvu za općinu Srebrenica, bez obzira imaju li status izbjeglice ili raseljenog lica i bez obzira jesu li zasnovala prebivalište izvan općine Srebrenica.

(2) Lica iz stava (1) ovog člana imaju pravo odlučiti da glasaju za općinu u kojoj trenutno prebivaju ili za općinu Srebrenica.

(3) Centralna izborna komisija BiH dalje će urediti proceduru upisivanja lica iz stava (1) ovog člana.

Član 20.9A

(1) Do 31. decembra 2007. godine primjenjivat će se slijedeća isključenja:

a) Nijedno lice koje je odlukom visokog predstavnika smijenjeno sa javne dužnosti zbog činjenja ili nečinjenja u suprotnosti sa obavezama iz Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ili u vezi s uslovima za njegovu provedbu ne može se kandidirati na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim Zakonom ili obavljati bilo koji mandat koje je dobilo na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim Zakonom, osim ako drugačije ne odredi Visoki predstavnik.

b) Nijedno lice koje je na osnovu odredbi Poglavlja 14. Uputstva stranama koja su donesena na osnovu Aneksa 1A Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini smijenjeno sa komandne odnosno rukovodne ili druge vojne dužnosti zbog angažiranja u aktivnostima koje predstavljaju prijetnju ili opasnost za mirovni proces, ne može se kandidirati na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim zakonom ili obavljati bilo koji mandat koji je dobilo na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim Zakonom;

c) Nijedno lice kojem je Komesar IPTF-a odlukom oduzeo privremene ovlasti ili odbio certifikaciju zbog ometanja provedbe Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, ne može se kandidirati na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim zakonom ili obavljati mandat koji je dobilo na neposrednim ili posrednim izborima obuhvaćenim ovim Zakonom.

(2) Centralna izborna komisija BiH će, nakon što se utvrdi da li je donesena odluka iz stava (1) ovog člana i da li su ispunjeni uslovi iz ovog člana, biti zadužena za provedbu zabrana iz ovog člana.

Član 20.9B

(1) Do 31. decembra 2007. godine Centralna izborna komisija BiH osigurat će da se u zahtjevu za ovjeru bilo koje političke stranke i svoj ostaloj dokumentaciji koja je podnesena u skladu s članom 4.3 ovog Zakona, te u skladu s internim propisima Centralne izborne komisije BiH, ne navodi lice iz člana 20.9A.

(2) Ukoliko se u dokumentima iz stava (1) ovog člana pokaže da lice iz tačke a) stava (1) člana 20.9A zauzima bilo koji položaj u stranci, Centralna izborna komisija BiH će pravovremeno dobiti potvrdu od međunarodne agencije koja je donijela odluku o tome da li je, odlukom ili na drugi način, izričito utvrđeno da lice na koje se ta odluka odnosi ima pravo zauzimati položaj u političkoj stranci.

(3) Ukoliko se u dokumentima iz stava (1) ovog člana pokaže da lice iz člana 20.9A zauzima centralni položaj u stranci i utvrđeno je da to lice nema pravo zauzimati položaj iz stava (2) ovog člana, ta politička stranka neće ispuniti uslove za ovjeru.

Član 20.11

Entiteti usklađuju svoje zakone i propise s ovim Zakonom u roku od 45 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 20.12a

Glasanje u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH iz člana 1.5 stav (2) ovog Zakona održat će se samo u onom diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH za koje Centralna izborna komisija BiH, u saradnji s Ministarstvom vanjskih poslova BiH, utvrdi da ispunjava uvjete propisane posebnim propisom iz člana 1.5 stav (3) ovog Zakona.

Član 20.12b

(1) Izuzetno, od odredbi člana 9.10 i člana 4.24 ovog Zakona, političkom subjektu, koji je na neposrednim izborima održanim 01. oktobra 2006. godine, dobio kompenzacijski mandat, koji je ostao upražnjen, dodjeljuje se mandat kandidatu sa najvećim brojem dobijenih glasova sa redovne kandidatske liste istog izbornog nivoa tog političkog subjekta.

(2) Centralna izborna komisija BiH će posebnim propisom utvrditi način primjene ovog člana.

Član 20.13

(1) Dok entiteti ne osnuju višečlane izborne jedinice, važe sljedeće višečlane izborne jedinice:

a) Od 98 članova Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, 73 se bira iz 12 višečlanih izbornih jedinica, a 25 su kompenzacijski mandati izabrani s teritorije Federacije Bosne i Hercegovine u cjelini. Ovi mandati se raspodjeljuju u skladu s članovima 9.5 do 9.8 ovog Zakona.

b) 73 mandata iz višečlanih izbornih jedinica za Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine raspodjeljuje se na sljedeći način:

1) Izborna jedinica 1 sastoji se od Kantona 1 i bira devet članova.

2) Izborna jedinica 2 sastoji se od Kantona 2, dijela Kantona 3 (Gradačac, Gračanica, Dobojski Istok), te birača iz Brčko Distrikta BiH upisanih u Centralni birački spisak za glasanje u Federaciji Bosne i Hercegovine, bira pet članova.

3) Izborna jedinica 3 sastoji se od dijela Kantona 3 (Lukavac, Srebrenik, Tuzla, Čelić) i bira sedam članova.

4) Izborna jedinica 4 sastoji se od dijela Kantona 3 (Teočak, Banovići, Živinice, Kalesija, Sapna i Kladanj) i bira četiri člana.

5) Izborna jedinica 5 sastoji se od dijela Kantona 4 (Doboj-Jug, Tešanj, Maglaj, Žepče, Zavidovići, Zenica i Usora) i bira osam članova.

6) Izborna jedinica 6 sastoji se od dijela Kantona 4 (Kakanj, Vareš, Olovo, Visoko i Breza) i bira četiri člana.

7) Izborna jedinica 7 sastoji se od Kantona 5 i dijela Kantona 9 (Novi Grad Sarajevo, Ilidža, Hadžići i Trnovo) i bira šest članova.

8) Izborna jedinica 8 sastoji se od Kantona 6 i bira devet članova.

9) Izborna jedinica 9 sastoji se od Kantona 7 i bira osam članova.

10) Izborna jedinica 10 sastoji se od Kantona 8 i bira tri člana.

11) Izborna jedinica 11 sastoji se od dijela Kantona 9 (Ilijaš, Vogošća, Centar-Sarajevo, Stari Grad-Sarajevo, Novo Sarajevo) i bira sedam članova.

12) Izborna jedinica 12 sastoji se od Kantona 10 i bira tri člana.

(2) Od 83 člana Narodne skupštine Republike Srpske, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Republike Srpske, 62 bira se iz 6 višečlanih izbornih jedinica, a 21 su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Republike Srpske u cjelini. Ovi mandati raspodjeljuju se u skladu s članovima 9.5 do 9.8 ovog Zakona.

Član 20.14

Parlamentarna skupština BiH izvršit će preispitivanje novčanih kazni i ograničenja troškova utvrđenih ovim Zakonom najmanje svake četiri godine, te odrediti da li su u skladu s ekonomskim i finansijskim stanjem u Bosni i Hercegovini.

Član 20.15

Novčane kazne utvrđene ovim zakonom prihod su Budžeta BiH.

Član 20.16 A

(1) Do potpune provedbe Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, raspodjela mjesta po konstitutivnom narodu koja je obično uređena Poglavljem 10, Potpoglavlje B ovog Zakona odvija se u skladu s ovim članom.

(2) Do organiziranja novog popisa, kao osnov koristi se popis iz 1991. godine tako da svaki kanton bira sljedeći broj delegata:

- a) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 1, Unsko-sanski kanton, bira se pet delegata, uključujući dva iz reda bošnjačkog, jednog iz reda hrvatskog i dva iz reda srpskog naroda;
- b) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 2, Posavski kanton, biraju se tri delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, jednog iz reda hrvatskog i jednog iz reda srpskog naroda;
- c) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 3, Tuzlanski kanton, bira se osam delegata, uključujući tri iz reda bošnjačkog, jednog iz reda hrvatskog, dva iz reda srpskog naroda i dva iz reda ostalih;
- d) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 4, Zeničko-dobojski kanton, bira se osam delegata, uključujući tri iz reda bošnjačkog, dva iz reda hrvatskog, dva iz reda srpskog naroda i jednog iz reda ostalih;
- e) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 5, Bosansko-podrinjski kanton - Goražde, biraju se tri delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, jednog iz reda hrvatskog i jednog iz reda srpskog naroda;
- f) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 6, Srednjobosanski kanton, bira se šest delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, tri iz reda hrvatskog, jednog iz reda srpskog naroda i jednog iz reda ostalih;
- g) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 7, Hercegovačko-neretvanski kanton, bira se šest delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, tri iz reda hrvatskog, jednog iz reda srpskog naroda i jednog iz reda ostalih;
- h) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 8, Zapadnohercegovački kanton, biraju se četiri delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, dva iz reda hrvatskog i jednog iz reda srpskog naroda;
- i) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 9, Kanton Sarajevo, bira se 11 delegata, uključujući tri iz reda bošnjačkog, jednog iz reda hrvatskog, pet iz reda srpskog naroda i dva iz reda ostalih i
- j) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 10, Kanton 10, biraju se četiri delegata, uključujući jednog iz reda bošnjačkog, dva iz reda hrvatskog i jednog iz reda srpskog naroda.

Član 20.18

Ovaj Zakon će se objaviti u "Službenom glasniku BiH", u službenim glasilima entiteta i "Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH".